הגהות וחדושי הרש"ש

על סדר קדשים

מאת הרב הגאון הגדול וכו' מהור"ר **שמואל שטראשון** זצ"ל מווילנא.

ומבנו הגאון החכם מו"ה **מתתיהו שטראשון** ז"ל [בין שני חצאי מרובע].

מסכת זבחים

פרק א מ"א גרס"ב ד"ה אלא כו' אלא ה"ק הא כו' שנשמט לגם נדר [עי' פירש"י ובפי' הרמב"ם]. משמע דאם שחטו לשם טולת נדבה או חובה אינו עולה ג"כ לשם נדרו. ואולי מדמה לה לחטאת תוב שנחטאה לשם חטאת דם דמשקיון לקחן (ע' ב') דפסולה. אבל יותר נראה לדמותו לתודה שנחטאה לשם תודה אחרת דנכנה לקחן (ז) ע"ש בפרש"י ד"ה אלא דידיה. וכ"מ לקמן בסוף"ד בשנה דתנן והחטאת והאשם לשם חטאת. דמשמע דשאר קרבנות לא בעינן לשם אותו דבר דוקא. וכ"מ בתוספות (ב' ב') רש"א כו' שקומץ מחבת לשם מרחשת מעשיה מוכיחין כו'. ואם איתא מאכחת לא נכה"ג וע"ש בכל הסוגיא. ואנב עיני מהרי"ל מה שהשמיע על מה שהשמיע הרמב"ם דין הסמיכה תודה לשם תודת חבירו דפליגי בה רבה וא"ח לקמן (ז): שם בא"ד אבל קרבנות נבור שנחטאו אלא לשמן עלו לנבור לשם מובה שהשמיעה מושבתן כו' וכוא מפי' הרמב"ם ותמה אני דבגמ' (ד' ע"א) מה לנשיאי קדם כו' וישנו בלבור כביחיד וכן איתא בפסחים (כ"ד ס"א, ס"ב, ב'). אח"ז מצאתי לקצת מפרשים אחרונים שהרגישו בזה. ול"ל שם מפרשים דהא דאמר ישנו בלבור כביחיד היינו בשאר עבודות חוץ מהשחיטה. והם לא אמרו אלא בשחיטה דוקא. או דמפרשי כוונת הגמ' דש"ב לא שייך בק"ל אפי' לבתחלה כיון דאין בשניו מיוחדים. ובש"ק שייך בכ"ש לבתחילה. או דמפרשי דהא דסכין מוכשרת לשם שבן. היינו משום דלב ב"ד מתנה עליהם עי' לקמן (ו' ב') ובפרש"י ובי"ב שהגל מדין תורה פסול לו אלא לשמן אף בשחיטה ובמש"כ בגילה (כ' ב'). אמנם הרמב"ם בחבורו פרש"ו מהל' פסולי המקדש לנזהיה ומשום לבמיב ק"ל לקרבן יחיד אף בשחיטה אלא לשמו: שם ד"ה ושחטה כו' מחטאתו אחר חטא שהחא לשם אותו החטא. ועי' תוס' (ע' ב') ד"ה ושחטה כו'. ותיתה על הרמב"ם אלא הביר עליו בזה: שם [בתירש"ק אות ה' ותמוה לי אל הרב"ב וארמב"ם שי'. ל"ב על פי' הרמב"ם כבר קדמו בזה הפנים מאירות (ובפי' בפ"ב) והבעב"ם בפע"ו מהל' פס"מ ה"ח, ע"ש שהביר ג"כ אל המרא"ש בגילה ע"ש. וכן הת"ח הביר ג"כ אל פי' הרמב"ם והרב"ב. מהגרמ"ש ז"ל]: מ"ב בתשנה הבכור והמעשר כו'. ק"ל מדוע לא קאמר נמי מעשר שנחטאו לשם בכור כשר ואיפכא פסול דהא לקמן פ"ו מבואר דבכור קדוש אפי' מעשר מקדישתו מרחם ונאכל לכהנים: [שם בתוי"ט ד"ה כשרים כו' ובנבוה מודה לרבנן כנ"ל. מהגרמ"ש ז"ל]: מ"ד ברש"ב סד"ה כילד כו' ואין סלבה כר"א כו' והוא מהרמב"ם מוכח דש"ל דפליגי ולא"ק אף בסולבה לתוך פסלה מחשבה וכ"פ במיבורו שם בבפ"ב. ובכש"ו ד"ה אי מיא ואין מחלוקת בין ר"א לת"ק. ומלתה לה"ל לפרש"י דקסתמא דגמרא לעיל מעני לא דקאי אר בהאי פרש"י שם. וע"ש בתנ"מ. אולם מה דקיים רש"י אלא אר"ש אבוה כו'. תמוה דסתם ר"א הוא בן הוקנים. וכן אי גרסינן ר' אלעזר ר"ל אלעזר היה בדור שלפני פניו. ודלא כפה"ד שהשנו בר' אלעזר. ובתש"ב בש"ד בפסחים ס"ז).) היינו בן שמוע. אח"ז ראיתי בהגהת הב"מ שנורס בתשנה ר"א בר"ש וזה היה בבירור גי' רש"י:

פרק ב מ"א בתשנה ומהוסר כפורים ומחוסר בגדים. גי' זו נראה יותר בעיני הפי"מ (ובפירוש מפרש"ו) ומסמיך כו' ע"ש. ול"ל עוד דגאות להסמיך מחו"ב לעבו"ו דתרוייהו בני בקתא ניחא דלא בגמרו מהכתן. אבל בגמרא מוכח דהני' הוא בספר כאחר הביר הגרי"ב. וכ"ל דברש"י ל"ל הבל"ח וכא לתלוק לגו בין עבו"ו לשחו"ב דבעותאות תלוקות הן: שם ברש"ב ד"ה עומד כו' הוחיל ולאחת העזרה מקדשת וכ"ש מקדשין כו' וכ"ה בתוס' ובפי' הרמב"ם. אולם ברש"י ד"ה הוחיל וד"ה וכ"ע נראה דגרסתו היתה מקודשת מקודשין והחוי"ע לא דק בהסמיקו פירש"י על פי' הרמב"ב. ובמחק יש לכיון גם פירש"י לפירושם: שם בתוי"ט ד"ה קבל בשמאל כו' ומכתיב למדין יד מאלבע הרמב"ם. ואיתה דהני מבואר בסוגיין (כ"ד ע"א) דמאלבע נופיה דכתיב בקבלה (דבבני דבאלבעו אולקח דכתיב לפנו נמי קאי בדאיתא לקמן) יליפי. ועוד דלא מליגו כתוב יד בקבלה. ועוד דיד מיד נופיה דכתיב בני מלרע עביר בני אמן ליפיגן כדלקמן (י'), ופי' בלשון הרמב"ם עלתו דלא כתב כן: מ"ב בתשנה או מקלת אימוריו. ק"ל מדוע לא תני כזית מאימוריו כדתני בחטאת בשר או כזית מבשרו. דהא גם בהקטרה בעינן כזית דוקא עי' ס"פ ובפ' לקמן (ל"ה) בתשנה וכדיליף לה בר"פ הקומץ רבה בגמרא. ולקמן (כ"ט ב') בתשנה איתא זה הכלל בל הבאתם כו' דבר שדרכו להקטיר כזית כו'. ובגי' שבתכיות איתא גם שם תיבת כזית. אולם בגמרא ס"פ מוכח דגרסי' שם כזית ע"ש היטב: שם לחרוך דמו לחתר. כלומר מוץ לזמנו. דאפי' תבב לחרוך בגילה ב"ל פינוגו כדאיתא בגמרא לקמן (ל"ו ב') ועי' בפ"ב דתמורות מ"ב בהרב"ב והוי"ש שם ד"ה לאכול: שם לאכול [קדשים ח"א]

בשרו למחר. בפרש"י. ולעד"ל דמלי חייבי אף בשלמים וכ"ל דתביב לאכלו כל יום הקמצת דהייבו אף בגילה שאחריו דגם היא מלקמן בשם מחר (ובפרש בקדשים שהגילה סולבת אחר היום) ואיתה לזה מלקמן (כ"ו ב') יכול יהו באכלין לאור שלישי כו'. ואע"ג דלא בעיב רק ביום זבחכם יאכל ותמחרת וע"ש בפרש"י: מ"ג בתשנה מין לתקומו פסול ואב"כ. בתוי"ט מביא ע"ז קצת דקדוקים ע"ש. ותמיהני דהלא רבא מסיק בסוגיא דלעיל (כ"ח ב') דכולהו מקרא אחיבא (דפ' לו) אחיין ועי' לעיל (כ"ג ב') תד"ה עון פיגול: שם ובלבד שיקרב הממיר בתלוחו. בתוי"ט הבתיב לשון רש"י דמעילה כדכתיב נבי כבל ילה לכפר עליו. ולא הרגיש כי מקרא זה אינו. ולכין להגיהו ונלה לו לכפר הבתיב ברים ויקרא. ומה בהביא הוא קצת דלעלוכם כו' דכתיב גבי קרא דלא ילה. תמוה דקרא זה דפ' קדושים אוקמיה אחוץ לתקומו לעיל בד"ה חוץ לתקומו. ואולי לחיבמא בכלמא נקטיה. ובפסחים (ס"א ב') מביא רש"י קרא דמיוס הסמיני ואלאה ילה: **פרק ג מ"א** בתשנה ובשמחים. בתוי"ע ולא כי' דל"ג דהא כו'. אבל שתפתי בשם הרמב"ם דמשום דבעי לחיבב הקוביים המוס' על הלכות מ"י שכ' דנפיים לא יבחבו מדוע לא בתרב הש"ם משום דבעי לחיבב הקוביים. ואמר דפי' כל הפסולים הייבו הכי דחבביהו בתרב הלעיל. ואתם הוכר עתה. אבל לא בשים. וממילא לפ"ז מאן דל"ג כאן ובשמחים לא תבחבב. אמנם לשון הגמרא מבוס דקבבי לחיבמי מתחיים למ"ה: מ"ב בתשנה אתנו ע"ג הסבנם. בתוי"ע כיון דהאמרה שם בגמרא והביאו הר"ב שם: מ ג בתשנה לאכיל כח"ה ולהקטיר כח"ה כשר כו'. ובתוי"ע וע"ש דהא תניא לה מדא זיבחא בפ"ב דלעיל. הנה כבר הקשה רש"י בבואה בזה ברש"ב דתנחות ותיכן דלר"ח מיעקרך ס' והביאו התוי"ע שם. וה"ל דבוחיים. ואף דמלשון רש"י שם תבחבב דלא בא לאחולו רק בבא דלאחבל ולהקטיר פחות מבזית. מ"מ בחיבולו מיישבת גם בבא זו וכ"מ שם מלין התוי"ע. אמנם ק"ל דבחיבולו עדיין לא יתיבב לר' יהיבב שם בבפ"ק דמוקי מתיבין דהתם בר"ח מ"ב בבר יהיבן מבם דאף ר"ח לא בא בזה. וכן הבא יקשה לר' יהיבב דמוקי מתיבין דב"פ דלעיל בר"ח ע"ש בגמרא: מ"ה ב"ר"ב ד"ה לאחבל עליל בו' דבעיל ובלא לאו גופה דיבחא הוא. הבתיקס מפרש"י בתשנה. אבל ל"ד בתחב"ת. דלר"ח ע"ב הבעם מבוס אחין דרבה ליאכל הוא ובתו שפרש"י כאן והבביתו גם הבוס' פ"י. ומה אלא פי' כן בתשנה הוא תפני דהגמרא לפניו ולכן מפרש כפי הבי"ד ובמה שבבב התוי"ע בב"מ: מ"ו בתוי"ט ד"ה בתשנו ע"מ כו' ול"ש כו'. בפרש"י ד"ה ולפלוג גליתן כו' ור"ל דמתבב ליתן בחוץ את הניתנין בפנים לא מקבי מבוס דמשוכן בתה שתחר בבר דבבר בלא בתקומו בתקומו דמי ועי' תוס' לעיל (כ"ו ב') ד"ה אחר שמואל ולפלא בפיני בבשמעתו מל"ת בפרש"י והבוס' עבזכלתי:

פרק ד מ"ג בתשנה לוג שמן של מצורע רש"ח ל"ע מבוס פיגול. הבו"ח בתב דלתחבים לעיל דש"ל דאין פיגול בבבים בלל מ"מ בלוג שמן של מצורע מודע דבתבגל בתחבב בשעת מתן שבע ובתתן בבוטות (תש"ב בתתן בבוטות לא נראה בלל בהמוכת לקמן (מ"ד סב"ה) בגמרא ובפרש"י. אבל בשעת מתן שבע לבהוכה יש מקים לומר כן וברב יוסף שם אליבא דרבי). ויש לתוסיף מוד דל"ש דש"ל דאין בו פיגול בלל אחיל לעיתתו לקמן דבל מתיר על מזבח בחיצון אח"ע מבוס פיגול. וביותר לפתש"ב הבוס' בתנחות (ע"ד ב') ד"ה איבא מתנות שהיו על הפרוכת. רק דלפ"ז יקשה על הרמב"ם שבפרק בב"ב. אולם איתתמיעתי דהא דרב יוסף איפכר שם ואתקיון דלב"ע אין מתנותיו מפגלין: שם ברש"ב ד"ה לוג שמן. שיהיו נאכלין עתו"ע. ול"ל פשוט דבוונתו מבוס דאין פיגול נוהג אלא בדבר שיל"מ בין לאדם ובין למזבח. ומה"ע פסק הרמב"ם דפיגים ובעיבים בבבפים אין פיגול בנשרפ כאשר הבאתי לעיל (ל"ה) ע"ש. ולכן אבבי תמה על הא דאיתא לקמן (מ"ד ב') בבריית לוג שמן כו' מ"ע מבוס פיגול מפני שדם (האשם) מתיהו לבהוטות והבי הל"ל שדם מתיהו לאיבו לאכילת בהנים: מ"ה בתוי"ע ד"ה ר"י מחייב ומבאן שתיבה כו'. עי' בבה"ז שייבב בטוב דברי הב"מ: שם ד"ה הבעים כו' או הקריב עלים כו'. הרמב"ם. נראה מבוס דתשמע ליה דבאכילת עלים אחי' לת"ק פטור דלא שייך בהו אכילה בלל ומשמ"ב התוי"ע בעיל בת"ג בד"ה והלבונה. אבל קשה דמ"מ ה"ל לפרוכי בלבונה וקטורת ג"כ לפנין הקרבה בתי. ועוד קשה דבגמרא מוכח דלא מיירי אלא באכילה: מ"ד בתשנה אר"ש כו' אבוה תנאי ב"ד. כה"ג אמר ר' יוסי עלמו בסוף מבול וס ובפ"ז דבמאי מ"ג:

פרק ה מ"א גרס"ב ד"ה שתיעתן בלפון ס' אלאחר שקבל כהן אחד לתקלת דם ביחד היה כהן אחר מקבל הדם בכלי. ול"ל אתנם בגמ' אתה אחד ביד ואחד בכלי אולם בתו"ם בפי"ד דבעיה איתא מ' בכלי יאחד ביד וכ"ה בתו"ם ובהוסיפתא שם פ"ב

סוכה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

טובלה עם בר"ש וכש"ל אינה לחדיא זה שקבל בכלי מקבל בתלה וזה שקבל ביד מקבל אחרי ואם שיכה כשר. והרמב"ם בפ"ד מה' מ"מ ס"ב לא כיאר ג"כ דלכתחלה צריך לקבל בכלי מלה. רק בזריקה על המזבח כתב שבשיה תחלה ואח"כ על הסתון ובסוטות פ"ם וכ"ע: מ"ד בתו"ם ד"ה ק"ק כו'. ואני אומר דאף יולא כו'. ואני אומר דשמע דבוותם על יולא דמון לקלעים ואי' לקמן (ס"ד פ"מ) בגמרא: מ"ו בתוספה אחיסתן בכ"מ בעזרה. בתו"ם כ' וכ"ל אחתי שיכה כו'. כי יש דקדוק יותר בכח דלקמן כפ"ו (ס"ג) דאני נקטעות בכ"מ בעזרה ונאכלין לפנים מן הקלעים. אבל כ"ל מצוה דלאכילה לא בעינן לפני אח"מ וכבר אפילו לידין לדמתקינן לקמן (כ"ו) לסכי אני לפנים מן הקלעים לגלול גם אותם. מצה"כ בתמיה שבקול כ"ל כתמוה עם ופרש"י כגון לבסות לסכי נקיים עזרה דמצתנה מקום בגלוי ומצוני סלבנות. אך ק"ק דסא אפי' לבסות הבנויות כמול דהמה חון לקלעים רק דפטומות לקדש מוכלין עם קק"ד כדאיתא עם. וי"ל כיון דפטומות לפנים ואין יכולין לבנות בתוכן אלא דרך פנים שפיר גם הם נכלין בשם לפנים מן הקלעים. ודע דבתו"ם ד"ה בכל הטיר בסופו שכתב וה"ל קשה דה"ל למינקת חון מתמה יבראל. ע"ם וצ"ל בכל מקום שבכל כו' המקום בפרק בתרא: [שם בתו"ם ד"ה לגזיסה ולבדיסה כל הנאכלים לבהמות כו' כל"ל. מהגרת"ם ז"ל]: מ"ח בתקנה שיכה באכילתן כו' ונאכלין בכל הטיר כו'. וצ"ל מהרי הפסח נאכל ב"ב בכל הטיר. ואולי כתב התנא בזה דהפסח אינו נאכל בשתי מקומות מי' בפסחים פ"ם כ"ב. ומה דלא תניה לה הכא בפסח כתו שהכל אחר הדברים שלוק מסה דלא תא לסאיר כיון שבכבר נאר זה בהקיומו בתם' הטיומלא ע ודי לו כאן בכתי תנא ונכון בפ"ד: [שם בתו"ם ד"ה לבני יתיס כו' אלא מהרי אחר הכתיב לך יסיה דלא כו' כל"ל. מהגרת"ם ז"ל]:

פרק ו מ"א בתקנה הקמות כו'. קשה מ"מ תפקמן קודם לקרבנות הטף אלא הם

קודמין להן דלקמן פ"ו. ועי' לקמן (ס"ד ב') תד"ה תקנת. ואולי מנוס דזומרן מיוייא הכא דכל פרטי דיוייהו מתוכתן בתקומן בתם' מנחות והכא לא מני להו רק אגב דתני בפרק דלעיל מקומן של עבודות הזבחים ומקום אכילתן דהאכלין ומנן ולמי. פסוק ומדי לתו. וקי"ל דלא תני בתחלת הענין דיני אכילתה: שם בגמ"ב ד"ה לפנים מן הקלעים. דכתיב כו' וקמיך ליה כו' כ"כ כש"י. הן בפרשת וזאת תורת המנחה נופה כתיב תאכל בתקום קדוש בתאכל מ"ת כו' כל זכר כו'. וכה"ג דקדק הרמ"ם אחריו בפרק דלעיל גבי אשם. ואולי יי"ל (גם דקדוק הרמ"ם) מנוס הכתיב בתיב ולכל בניהו: מ"ב בתקנה ובירי הדם. ופרש"י ואחריו הרמ"ב על תעלות המיוטות וכ"כ הרמ"ן לקמן (ס"ד). ולכאורה ה"ג כיון דתנו בתחלת מעתם אף מתעלות הפרימות. וכתב"ק בגמרא דתנינא ע"ז קלא דכתיב בפסח"ד נגד. וה"ל לאחי תנא דמוליה מזבח בלפון הרמזה קיימא ולכן נותן על יסוד מערבי שבקרן דרומית מי' לעיל (נ"ב אמ"ת): מ"ג בתקנה מולין דרך ימין ומקיפין. נראה פי' הגם שמ"ל אלא לקרן דרומית מזרחית כגון בשולת הטוף. לאחר שיגמור עבודתו שמה אינו חוזר על הסתבה אלא מקיף כל המזבח ליתנו אף לחנם תעזנו היה מקיף דרך ימין חנם כל הרוחות הגלגה. ופרש"י והרע"ב בכאן בשביל לרבי עבודה כו' תמוה בעיני. וכן אינו מדייק לשון ביומא (מ"ג ב') בתקנה ד"ה בכל יום כהנים שב' ומקיף את המזבח לעבוד: שם מון כו' שהיו מולין ויורדין על הסבה. הלכון תמוה הדבור תבר דלא מני אין מולין אם דרך ימין או דרך שמאל (ועי' לקמן ס"ד ב') לשון הברייתא. וצ"ל דתבר ב' מיבות וכ"ל מולין דרך שמאל ויורדין הה"ם ולשון הברייתא מהוגלה בשבה (מ"ח ב'). ושוב אני אומר דגם בשבה צ"ל תנן התם בתקום ה"ב והכוונה על המזבח שלפניו. וה"ב בתד"ה ושולת הטוף (שבת"ת): שם בתו"ם ד"ה ומזרק. ומנו' כתבו דעבתת כו'. הן כפי הטעתקתי בשין הרמ"ן אין ביניהם כלום. אבל בתוס' סוכה הם הטמיקו לשונו שלא יכנה בהלוך בתוס ע"ם: מ"ד בגמ"ב ד"ה היה מתחלה שמקבל ב"מ כו' בגמ"ל שמקיף ומקבל כו' ובגרים מכתות (קל"ב) פי' רש"י מיני קומת בין אלבעותיו ומיטוק הדם הולך למטתה. וצ"ל לאיה לפירושו דלאן תלקמן בגמרא (ר"ד פ"ח) דמבע לבו (פי' לבוחל מזבח כמזבח) ופריך הלה היא מיני היא. וכן בתקנה דלקמן נגעל את הכלים והקיף בים מליקתו למזבח. ואם יש לדחות די"ל דדוקא הכתם שאת אבל וקנה לריך לדחקו לבוחל (ובזה נדחו דברי הרמ"ן לקמן (ס"ה) בד"ה דמו ועמה"כ שם). ואחרנים מקשה לאיה לאפר. מדל"ק כן בריבת במיני הבוף. אבל לכאורה יש לסכרים כפי' הרמבות מסת דלעיל (ע"ו) אלא הבאת הבוף דפסולה בה מתקנה לר"ש הנ"ל כו' ואי בתר דנפיק דם מיתעביד מלוחה מלי קרוות דלמת מדפיים ועד דמעת לגמרא. ואי כפי' דסכת יקנה מעולת הבוף דלית בה אלא מיני: מ"ו בתקנה כיצד הבתיר כתותו כו' כיצד ל"ק הבתיר כו' לו שבלע ומלה הדם מון לתקומו כו' ובבוף הבתקנה לאחל כמ"ז ולהקשיר כמ"ז כבר כו'. עי' בכ"ז תב"ב בגמ' (נ"ח ב') בפ"ד. ומה"ב הבו"ת כאן דאם חבר בתם מין לגמרו מ"ת הוי פסול פ"ם. לא מתוור בשיני דסכי בגמרא שם אחר רבא בר ר"ח וא"ל אויר מזבח כמזבח דמי עולת הבוף דפסלה בתחבנה הנ"ל. תלה קאתר דתפגלה וקאתר דפסלה תבתם דאתי' פסול לית בה:

פרק ז מ"ב [בתו"ם ד"ה כתבתה כו' וסלבר כיון דבאבדלה ליכא פסולא כלל כו' כל"ל. מהגרת"ם ז"ל]: **באד"ד** בסופו. ואי אינה דמתני' לאח"ש הוא בלא"ה כו'. לכאורה לרמב"ם תלי הבינה בתליקה לר' יוסף לאוליה מעולת הבוף. אם אמרי דלא הבדיל הא אחרי דלא פסל בה. ואם בתלי דתליקה לתבה הא כתב לקמן דלעיתם לכ"ע לא פסל בה: [מ"ד בר"ב ד"ה ומה תעלת הבוף כו' בתבתה לגמרא כו' כל"ל. מהגרת"ם ז"ל]: מ"ה בתקנה בה"פ שמלקי כו' וא"ת בבה"ב. בגמ' אינה הן בגא בגלאה תתקנה. ותסת דקאתר בגמרא לקמן (בע"ב) לבר אחי כל לאחוי שמאל ולילה ומני ומצדי תפרש. אמתא כני' הבינה (ר' ב') תד"ה מה בגלה אמתו הא מ"ל מה לגבלת בתתה אמ"ת בבית הבליעה בלקמן בגמרא:

פרק ח מ"א בתקנה בנובע ונרבע. עי' בפי' הרמ"ב. ומה שהוסיפו בר"ח בדבריו מלת אל. נראה שבוע וכן בפי' הרמב"ם אחר מתנו לקח הרמ"ב ליתא. ומאחתם שבועה דל"ל שהיה הנובע או הנרבע מובל בוכרים. דאז אין הבהמה

[קדשים ח"א]

כזבנת מי' דמב"ם פ"ם מהל' מלכים ס"ו. ודע דתה שחדשו לנו שתמב"ם והרמ"ב דקודם שנגמר דיה אחור לגבוה. יש לו מקור מאתן מהגמרא כ"ם כל הבאורים לפי' הלאתון אל הסוס' אם בר"ה מול. אך ע"ש מובל בוכרים לא לאיתי עדיין מקומו. ואולי דמיוייהו מהא דקלא בתחתא כמיב תן הבהמה לאוליא את הזובח והבכרה ותן אלאן לאוליא את הטובח. מתבינן כל הני דליכא בהו מקילה ומי' מר"ה ע"פ בד אחד. שוב מהכרתי שגם זה גמ' בר"פ אין מעמידין לוקחים מהם בהמה לקרבן וא"ת לא מהום רובע ולא מהום נרבע. דמצתם דאם ידעינן שבן הוא נאקרים לגבוה. ומתילא מובא גם הא דלא בעבר דיבו. [ובמו כן מהא דהפסל ע"ד מ"ם] ומתמ"ב לקמן (פ"ד) דבריה הסתבים לבאוהה לא. אבל דבא לגבון נקל לאלוק ביניהם: שם בתו"ם ד"ה כל הזבחים כו' ואי אתמעינן הבא לגבוה דמתים אבל להדיות אינתא ה"ב דלבבלו כו'. ומלאה דל"ד בתמב"ם דהא מהבא אתעינן דאפי' לבדיות אינתו ולא בעלי מהקתני יתוהו ולא בני מקומא דיבעו ויתכלו כמו בבנא הבמובה וכתו בפבכא"ר בד"ה אינתא מיבעלי אבל גבי' דהבא מ"ם דל"ל דבין מתבהבו בקדשים לבהי מתיבי אפי' להבשתן עד שיומתו ויפדו. וע"ד אתמו בתמובה מדא בתוגין ומדא בקדשים ולכיכי דאי אתמעינן גבי קדשים מהום דמאיתא ע"ם. ומה בתמובה קאי אבובע ומבריו דתנן הבא דאיתן. אמרינן אלא לאקדש ס"ם: מ"ב בתו"ם ד"ה זה יקרב כו' והרמב"ם ס"ו מהל' פסולי המקדש כו' שיתן הבאתר מלבו לחברו. וקי"ל הא בפסחים (פ"ם ב' וי') איתא דאינו יכול לתבור שולתו ובלתו שלמו ובלתו מהפרים לבלתו ופבקה הוא ז"ל בפ"ד מהל' מעילה ס"ח. ומה"ב המו"ע שלתר כן מדר"ם כו' אינו כלום דהבא בתחלת הקדש ולחי מני לאתמוי. ומה"ב עוד ואמ"ג דהבא הלבה בר"ם ס'. המוה דהבא ס"ם מהום דבשיון לו הוצא אלו מתאתו. ולפי שיטתו הים יכול לבטיל מתבתה מתיתין דכא"ם דנגיר הבטיל לבטל מהום': מ"ג בתקנה מתיבות בתחיבות קדשי קדשים כו' יאכלו כתוב שבן. לבאוהה עולה כמי קק"ד והל"ש קדשי קדשים הנאכלין. אבל מי' בפ"ז דבקלים מ"ב שעולה בתחבת לאבריה. והבאכלים לתחיבות. ולבן כיון שאתר מחיבות ממילא מוכן דמיירי בנאכלין. ובתקנה הבאוהה דקדש ב"ב הבתקנה לתיבקא כו' וכתו בעז"ה: [מ"ד בגמ"ב ד"ה יתן לתעלן כו' אמי לתם תן הבאוהה ובכוהים תן הבבא כל"ל. מהגרת"ם ז"ל]: מ"ז בתו"ם ד"ה בדם הבפלים פי' הרמ"ב כו' וה"ה בדם כו' ובש"ו בתב בבנן בדם הובע ונרבע או מבתתא כו' ק"ל דהא לבב זבוד לקמן בגמרא (ע"ב ב') ע"כ ל"ל דמתקן לבם מים בעלתא ובבכרת ר"ת לבעל בתבני מבתא (עי' תד"ה בדם בתתא ובם ד"ה בתאי הבתיבלבו). וכן לר"ם אם אינו אלא מהום בזיבה. והא ר"ת נופיה תובה לכ"ע בהובע ונרבע ולתתיתין ג"כ בבב"ת. וע"כ מבתתא מהום דמאיתי כדלעיל וא"כ בדם נמי ובדלקמן (פ"ח) בבריתא בדבני ר"ש. ואולי לזה כיון הרמ"ב בהבתתיב הובע ונרבע שבבכ"ר ולא כהתו"ם ע"ש ובה"ם כו': מ"ט בר"ב ד"ה רואה אני כו'. ומבני אתמוה כו' כ"כ רש"י. לכאורה לא הים לריך לזה דבלא"ה הבי בשיר שפי. דתתה ומבני אתמוה כו' כ"כ רש"י. לכאורה לא הים לריך לזה דבלא"ה הבי בשיר שפי. דתתה כמיתאר ויתן לתעה לא נלבבך לומר שמה בתלו הן מים אלא דתבלה לו לבשיבת שיריים ובתו לתבקיר. תמה"כ אם יקדים לתתה נלבבך לומר גם שמה בתלו כו'. אבל הא דתבלה לו לבשיבת שיריים שב' תיבו אליבא דהלכתא וכתו שבשבת הבתב"ם בפ"ב מהל' פסה"ק הל' י"ח כבר יובא לקמן (פ"ח) דבשיבת שיריים לריכה אינבא ע"ם. ולהבי לקתיה כוון יפה בתה שבי' בתה לא בתלך ובתן כבר. הבלון. והבתיב תיומה דבריתא (שם בע"ב) דיתאר ויתן לתעה הבינה הבתו"ם. דלכ"ו לבבן יבבר לאתה. והבריתא מייירי לאיבבר תתאה בשיריים כתבאר שם בגמרא. ודברי הרמב"ם בזה ס"ע וב"ם בלא"ת והרמ"ם לא תלה ולא הבנים בזה. וכן שבור לק רש"י לבבת לקמן בדברי ר"ת בתתר יבתו בתבן תלה ולא הבנים בזה. וכן שבור לק רש"י לבבת לקמן בדברי ר"ת בתתר יבתו בתבן ובלתו מים. ולא פי' דתולה לבבת שיריים. אבל ק"ל לאביי תבבב. ובולה כו' כתיבו הן מים. ולא פי' דתולה לבבת שיריים. ע"כ כ"ל כתב"ם בתום' שם ד"ה אבל. וה"כ תתתא פליג ר' יהושע שם: שם בתו"ם ד"ה ואם לא בתלך בסופו. אבל לר"ת ל"ק כו' דבל"ל דה"ב. תמיה דהא אוקתינן ליה בבום בבוהות ובתי"ב בבלתו לקמן בדבור הבתון. וה"כ ולאי כתן בם תן הבתין לתבה לתבלה ובבר בתבבר. הבי הל"ל דלריכים ל"ק תבבבה דבתן לבבת מים ובלאיתא בבום' שם: מי"ב בתבבה הבתין תבלה הל הבתה הבבבה הרמב"ם (הוא מהבתב"ם) דילפינן תן מים אבר יקבב כו' אל הקדבים כו' ובתבתו עליו כו'. ק"ל דהבי הבי קבה לריכה בבוהות הבוף וקי"ל לעיל (כ"ב ב') עון מקדבים לא ו"ל:

פרק ט מ"א בבבב"ב ד"ה ס"ל בבבבים ס"ה בר"ר כ"ל בב"ר. ומ"ת מ"ב מבתת בבבים ס"ה דבר"ר ל"ו ולר"ש יבהו כתו שבתבר בגמרא: מ"ב בתבבה הבובב כו'. הבתו"ם דבקבה מבוב לא תני הבוב כתו בר"ם דבבל. ואולי דתבבתינה הייתי אומר דבבל פי בב אחד או בב"ר הבבבים דהבתם שבר בר מיתה הוא אלא שבתבתר בבבים. והבא בולהו מייירי בבתיבתו בבוהיהו לאחר שבקבבו בתבב"ב בתום' לקמן (ע"ב) בד"ה ומולה. ובתבב"ב בר"ם דבבל בב"ר: מ"ו בבבב"ב ד"ה ואין מובלין. דבתין דה"ל בתבבלין כו' כ"ל בב. זה הוא תבבבה דבבל בב"ר: מ"ז בבבבה בבבבים בבבבים בבבבים

פרק י מ״ג בתוי״ט ד״ה דמו ואמוריו כו׳ ויראה לי דמתמימין אליבא דר״א כו׳ וכ״מ בסוגיה. ל״ד דז״א אלא לפי דקס״ל דפלוגתייהו בדהדר מיילינהו. אבל לר״פ דמוקי בדאיתמר אברבי ורב״ח דריקה מוסלת ליולת לענין מעילה כו׳. ולאפקיעי ולחי מיפסלי. מי׳ בהראב״ד פ״א מהל׳ פסולי המק׳ הל׳ ג״ג ובמוס׳ במעילה שם בסה״פ. ס״ל כ״א וכ״ע שיין בזה. ולהרמב״ם שם יש קצת מקום לדבריו: מ״ה ברע״ב ד״ה ובאין בכסף מקלים. ואתי אשם תלוי כו׳ בנז״ם בערכך כו׳ וכ״כ הרע״ב בבכורות פ״ו מ״ו. וכ״ל דל״ד דלפי המתבאר לעיל (מ״ח) וע״ש בתד״ה נמר. ובבכורות (כ״ב ב׳) לרבנן דר״ע שם דסל׳ כוותייהו לא יליפינן ח״ת אלא מותאם נפש ו׳ מוסיף על עניין לתמורן. וכ״ע מע״כ לעיל (מ״ח): מ״ו ברע״ב סה״ה והכמיס אומרים כו׳. ונראה דמדיר קודם. וכתב התוי״ט עמתו מקום דמדיר מקרא ל״ל אבל למקדש ל״ל קנא כו׳. לכאורה לישמעיתיה במרא דהוריות (ס״ד י״ב) וכל המקודש מחבירו קודם ח״ת מלבן דמיה וקדשתו כו׳ והביאה ג״כ הרע״ב שם עי׳ תשובת ח״א סי׳ כ״ח. אבל ל״ל דבוחת הגמרא שם אינה אלא להביא ראיה מתדבר״י דהקדמה הוא מעניין קדושה ולכן מעילה מוכח דדבר המקודש יותר ראוי להקדישו לדבר מקדשתו פחותה ממנו: מ״ו בתמנה רשאין לאמות באכילתן כו׳. עתוי״ט שנדחק בפירוש ליישב לגמרא. ול״ל דהכוונה דיכולין לאמות אכילתן מתאכלת המזבח דהיא דרך גלי על הפה אבל הם רשאין לאוכלן לגויין ולאוקין כו׳. והמוקפת ממבחלת בתמורת הוא לרבותא יותר דהא מחבת ומרחשת ומחבת מתוך כבר הן מתוקנות לאכילה ואפ״ה רשאין לאמרן לאיזה אופן שירצו:

פרק יא מ״ד ברע״ב ד״ה זה מומר. אכיבום קאי כ״כ רש״י. אבל הרמב״ם מפרש דקאי נמי אבכירה כ״ח. ולמורה דבאלר קדשים אף כ״ח סגי בתריקה ובעיפה. וכ״כ בחבורו בפ״א מהל׳ מע״ק הי״ד. ולכאורה קשה מהא דאמרי׳ בפסחים (נמ״ד ב׳ ושם) המורה הטידה על כ״ח אח״ו מידי דופיו לטולם. והרי מהני בהו מו״ם בשאר קדשים. וי״ל דקדשים אחרי מפני דהתירה בלבו כדמתני׳ ל״ל בשלהי מס׳ ע״ז לענין שפוד וחקבלה. ומ״מ יליפין לענין איסורה מהא דאף בחטאת בכלי מתוקת הטידה המורה ע״י מו״ם ובכ״ח אליבה שבידה עי׳ חוס׳ פסחים שם ד״ה המורה. והא דאתרינן שם לענין ממן המורה הטידה כו׳ אע״ג דהתירה הוא דבלב. וכ״מ שם ג״כ לענין בשר בחלב דלא מהני להו אלא הסקה. אינה לאיתר כמש״כ הר״ן שם בשם הרמב״ן דממן כיון דשמו עליו לא מיקרי הטידה ע״ש. וכן בבו״ח ח״ל הא׳ שעמה. וזה דלא כהס״מ בפ״ה תל׳ תמן הכ״ג בדמת הרמב״ם דתמן מיקרי הטידה בלא ע״ש: מ״ו בתוי״ט ד״ה הא ר״ח כו׳ ומאי כן אי תמה על הרמב״ם כו׳ וכן הקשה הלח״מ ג״כ על הרמב״ם דמזבח שמנה לבי חבי דסכה פסק הר״מ ואתם פסק הר״י וכן הקשה הברכ״ה. ולעד״ל דחילוק דהרמב״ם מהא דלקמן אחר מתנה הקמיצה ח״ל יכול ניתן מן הלואר על הנגד יהא פטור כנוס ת״ל אבר יזה לא אמרתי לך אלא בראוי להזאה. ומזה נולף מק״ו להיכא שלא היתה לה שעת הכשר כגון נשחטה חוץ לזמנה כו׳ דהא בניתן מן הלואר לגבי קודש נפיולתה על הנגד לאויה היתה להתקבל בכלי ולהזות (עי׳ תד״ה ניתן) ממעטינן מחמת שאינה ראויה להזאה כמות שהיא בלתי משעה הקבלה בכלי כמ״כ כמחבת חוץ לזמנה שאינה ראויה כלל להזאה וכן הע״י במתנה ר״פ פי׳ הטעם דפסולה ח״ת בטוח מדכתיב אבר יזה כו׳ וא״כ ע״כ מדמה אתי למעוטי שהיתה לה שעת הכשר ואותה פרט לחרותה וכן הרמב״ם בפי׳ לא הגיה אלא מיעוט אחד דמדמה וכמו בע״ה: שם בתוי״ט ד״ה מריקה כתריקה הכוס כו׳ ופ״ז נרסי׳ מריקה וקביפה בלונו כו׳ וי״ל דגרסי מריקה בחתין כו׳ היא גי׳ הרמב״ם. וי״כ דאינו מוכרח דהרמב״ם גורס בהדיא חתין. ומש״כ ואתרו מריקה בחתין לא קאי אתמציתן אלא על הכמיס דבריתה. ואדע דאחר ע״ז ואחרו ל״ל ומל כתריקה הכוס כתב ומה שאחר בל״ו. ואפ״ה מפרש כוונת המתנה לדעת החכמים כמו שמפרש רבא בשלהי ע״ז כמש״כ הרוס׳ כאן ד״ה הפשוט. ואביי דמקשה ליה הוא מקשיפה דלב״ע בטון. וכש״ו ע״כ יאמר דגם רבא ל״ג וכפי מש״כ ראשונה ואביי פליג עליה בפירושא:

פרק יב מ״א בתוי״ט ד״ה לערב כו׳ משום שבו״ו נקע לה. והוא מדברי חוס׳ דסכה ודרפ״ג דתגיגה. וגם תירוץ הרא״ח איתא בדבריהם כאן ושם. ונראה שלא לאש. גם נשתבש בדברי התוי״ט שסבין בו שבשבילה לחוד מעבבתו מחלוקה. די״ל דכוונתו שלא הביא עדיין כפרתו. אבל לדינא נוכל לומר דאפי׳ הביא כפרתו אלא שלא מבל ג״כ אינו מולק. וכ״כ הל״ק בשם בס״ו וקלקי׳. ומאי דפשיטא ליה לתתו״ח כיון דמה״ם לאוי הוא. אין איסור דמה״ם מעבבתו מחלוקה. אונן ביום קבורה יכיא לאוקימתא דרב אחי לקמן (ל״מ ב׳) דג״כ אינו אלא מדרבנן ואינו מולק: שם ד״ה וכל שאין לו בשבר כו׳. מש״כ התוי״ט בשם כך מלאתי. היא גרסת ערוכה בפרקין (ק״נ ב׳) ע״ש ופלא הוא: מ״ב בתמנה פולה שנשחטה שלא לשמה כו׳ פורה לבהנים. בפי׳ הרמב״ם ומה שאמר שמלמה לאיש כו׳ כ״ל שלמה לגבי המזבח. ודוחק דהא קרא קאמר עולת איש. וכן המנה תורת שמלמה לאיש. וי״ל לפרש דשלמה לאיש לגם דהיה בדאיתא בריש מכלתין. וכ״ד דאתרי׳ בערכין פ״ה מ״ז כמה אדם רוצה ליתן כו׳ להעלותו עולה שאינו כראוי: שם ואחד עולת האשה כו׳. בפי׳ הרמב״ם ומה שאמר איש פרט לעולת הקדש כו׳. תימה וכי סבי ליה דהשה דמתניתין עולה שבלתה לאיש וכ״ה בבריתא לקמן בסה״ע. ואולי דהרמב״ם דיבא הוא דאתי לאתמעיתן ואתרי שמעת מינה: מ״ג בתוי״ט ד״ה עוולות הקל״ל כו׳ וא״ל מעוט לקל״ל כו׳. ואני אומר דלקל״ל ליכא ק״ו דמה לעולה דלא זכו בה הבעלים כלום משא״כ בקל״ל דזכו בה בעלים: מ״ד בתמנה וחכ״ח אין כו׳. בגמ׳ אמרו ואלכתא כחכמים. פשוט דזהו מסקנתא דגמרא ולא כרחב״ח אח״י דפסק בר״ש וכ״כ מפרש״י כאן ומשום׳ בכורות (נ״ב ב׳). ומדברי הרמב״ם והרע״ב אחריו נראה שמתבטאים דגם זה הוא מדברי רבה״ח אח״י ותמוה: מ״ד בתוי״ט ד״ה ילא כו׳ ומסקנתו נמה מגאמר בפרע״ד דהוליא אח כל הפר כו׳ אמרו כיון כו׳ (וע״כ ס״ק אח ומ״ל לאמר שנאמר בפר כהן משיח. או לאתיה מלא כל ומתוי״ט לא הבנתי בזה ומשמיק בשנות נאמר הוא בפי׳ הרמב״ם) ובפירש״י דמאל מתון לגמרא הכמוב גבי פר ומביר דיו״כ ילוף זה וא״ל דנו׳ אחרת היה לפי הרמב״ם בגמרא וחו״כ. ומתוי״ט לא הביר בזה. ולא עוד אלא שגיאתא פ״ו מ״ז הביא הגמרא ופרש״י כתו שאינו לפנינו: שם ד״ה ניתן כו׳ ומ״ש

הר״ב דכתיב והשורף כו׳ יכול כו׳. דהל״ל לאחר שניתן בלישנא דמתניתין. ופשוט דהרפ״ג כתב כן אלינא דהלכתא שפוסק כת״ק דבריתא וכ״פ הרמב״ם בתמורה. ונראה שהם מפרשים דניתן הבשר דמתניתין הוא קיוס דברי ר״ש (ולא מפתם מתניתין) וכתו דמתניתין ליה בבריתא לני׳ אלפיהו:

פרק יג מ״א במתנה ח״ל אף המזבח בפנים כו׳. בתור״ע תמה מה ע״ז בחלה אלא לקמן (ר״ד ק״מ) סגן אחד כו׳ שסיה פסולן בקדש כו׳ חייב. וכן קשה לרבי מ״ש. וא״ל דע״כ כלל זה ל״ד דהתנן שם (ע״ב) וכלה שהקרבו כ״ש כו׳ פטור. והרי היה לסס שעת הכשר ואם עלו ל״י. ויולא הוה דומיה דפסול הקרבן כדאמרי׳ לקמן (ק״ע) מה לי חסר מה לי יתר: שם בתוי״ע ד״ה כיון שהוליכו כו׳ ואל פתח אוהל מועד לא יביאנו כל״ל: [שם בח״ד בהפלגתייהו דמתני׳ דבכ״ו כו׳ כל״ל. מהגרמ״ם ז״ל]: מ״ג בתוי״ע ד״ה חייב כו׳. הרמב״ם בנה״ו, והן דברי ריו״ח בגמרא. והמוה. (וכבר כ״ע המל״מ אלא יוכל לישבם). ובעיקר דברי הרמב״ם ל״פ כוונתו דל״ל דל״ש דיש אומו לחייב על כל אבר ואבר ולא לתעוטי הסר. ור׳ יוסי דיש אומו לתעוטי הסר ולא לחייב על כל אבר ואבר. וכ״ל דהפלגתייהו דתמתיתין דמיירי בד׳ וה׳ אברים שמעיקר ג״כ בתקריב אבר אחד הסר דלר״ש חייב ולר״י פטור. ואף שאינו כהד מאמולהי בבוגיין ל״ל שהיה לפניו ג׳ אחרת בגמרא: מ״ד בתמנה ר״ח פוטר כו׳. הוא ר׳ אלעזר בלא י׳ כן שמוע כדמסכת לקמן (ק״ו ב׳) בתד״ה ומודה. וכן צריך לפניה בגמ׳ ופרש״י ובתמנה דהקומץ והלבונה הכל בל״ע. מה שכ׳ הרע״ב דקסבר כל המהיכון נפסלין בחסרון כו׳. הוא אלא בדיוק דבזה ל״פ בבן. ולשון רש״י בזה מדוייק שפיר: שם בתוי״ט ד״ה שהקריב כו׳ אינו אלא קאי על קרבן כולו וזהו כאוקימתא דר״ל. ל״ד בתחב״ת בזהו כפי גי׳ שלפנינו בפיש״מ אבל התוי״ע הטתיק הגמ״ר דאפי׳ לר״ח קאי אותו על אבר אלם ובאים ע״ז שכן דברי ריו״ח בגמרא ובתב״כ שם. ונלע״ד בשעה רש״י לאותו פי בפיש בתוצנו. אבר אלם והקמרה אלמה. ובקומץ ולבונה כו׳ דלא שייך אבר לא בפיון אלא שיעור הקמרה, וכ״ג מסכ״מ שהביאו התוי״ע בד״ה הטעלה בזה: מ״ח בתוי״ע ד״ה מתן בביהם בפנים פטור כו׳. יש לדחוק דכולי נוונו קמי. כה״ב כתבו הטוס׳ לעיל ר״פ תוצאת העוף הביאם בפלמו שם:

פרק יד מ״א במתנה וכן שעיר המשלח. בפרש״י. ולכון התוי״ע דאי קודש וידוי בעי לכנס כו׳ וה״ה לאוי לבא. משמע דבאמת מיירין עליו קודש וידוי וז״א דגם זה מתמיפין בבריתא לקמן (ס״ד קי״ג) אלה. אלא דמתמיפין לא מייירי מזה. שוב לאיתי שגם הרמב״ם בפי״ה מהל׳ מע״ק הי״א פסק המיירין עליו קודש וידוי וכ״מ בהראב״ד ובמו״ב ופל״ק. ודא דלכון הרע״ב שב׳ כל שאינו לבא שאין עתיד להקריב. דמשמע דמתעטינן מזה שעיר המשלח אפי׳ קודש וידוי הוא אלא בדיוק כדאמרן: מ״ב בתמנה ברע״ח כל שהוא לאוי לבא לא״ז ה״ז בל״ת. ופעמו מלא מעשון בכל אבר כו׳. והמתיקו הרמב״ם בפי׳ בקולר. וכ׳ עוד בדברי חכמים אין הענין כו׳ אבל הכוונה שהאלו הזה הוא אחרה לבכת שאין לוקין עליו. והמתיקו התוי״ע. וק״ל הא סתם מתניתין ברפ״ג דמכות דלוקין על לאו שאינתן לאחרת כרת וכל״ע שם בגמרא וכ״פ בחבורו רפי״ח מהל׳ סנהדרין ובפ״ח מהל׳ ח״ב ה״ז. ועוד ק״ל דהא בבר ל״ל אחרה לבוחה ומפלה בגמרא בר״פ דלעיל: שם וחכ״ח כל שאין בו כרת ח״ב בל״ת. לכאורה חכמים היינו ת״ק. ונראה דל״ש וחכמים פליגי בפירושא דפסוק שבדברי הת״ק וכה״ג בפסחים (קמ״ז ב׳) במתנה ע״ש ברמב״ם ותוס׳: מ״ג בתמנה מולתיהן ומלמיהן בתוך חייבין. מתוי״ע בלבון הרמב״ם בגמ״י אבל הטולה היא דיוקן אפי׳ הקריבה בתוך ומה״ם כו׳. משמע לאם הביא מולתו בתוך הזמן ילא ואפי׳ נתלוה ח״ל להביא אחרת והוא חטוא גדול ולא כן משמע בפסחים (ל״מ סמ״ח). ובמוסקמתא פ״ח דזבחים אינתא להביא מולת נזיר ושולת יולדת ומולת מלורע כו׳ שנתחטן מת״ח בבעלים בבריים כו׳ אלא אלא עלו לבעלים לשם מוצה: מ״ד בתמנה ומשהוקש המזבח נאסרו הבמות. ולכאה הרע״ב אבל מודני מוכחים מתחיין להקריב אלמים כו׳. ל״ו אחתי נקיט אלמים עי׳ לקמן בגמרא (קי״ז) ובמתמות (כ״ג ב׳) דיש פלוגתא בזה אם מביאין אלמים. ומולות לכ״ע מביאין. ולשון הרמב״ם בפי׳ ומומר לעובד כוכבים מביאו להקריב מולות כו׳: מ״ד ברע״ב ד״ה בתו לשילה נהפכו בבמות כו׳, ומנוחה זו שילה כו׳ אלא היו נוסעים כו׳ כמו במדבר. ובגמרא לקמן (קי״ט ב׳) איתא בשלמא לגמ״ד זו״ז שילה מנוחה דנתו מכיבוש כו׳ פ״ש: מ״ם ברע״ב ד״ה הרי אלו בעשה כו׳ ח״ל עשה והביאום לה׳. כ״כ רש״י. לכאורה קשה הא מוקמינן ליה לעיל (ק״ו ב׳) באומן שהקדישן בשעת היותר הבמות כו׳. וי״ל דלפיון מינה בק״ו להקדישן בשעת איסור הבמות כדאיתא שם בגמרא ופל עשה אין שייך למפרך וכי מזהירין מן הדין: שם ברע״ב ד״ה הקדישן בשעת איסור. מהיות שעתה כו׳ וכיון שהמתין עד אלא יוכל לקיימו כו׳ כ״כ רש״י. וי״ל למה לא יוכל לקיים עתה להקריבם בבמת ליבור. ועוד ק״ל דאם תיכף בשהקדיש תרבה שילה מפי ה״ל למיעבד. ועוד כיון דהשעה כבר עבר ח״ל לכתחלה יקריב בבמה קטנה ומלשון המשנה משמע דבשעת ההקרבה טובר בעשה. ולעד״נ דהשעה הוא כיון דהקדיש בשעת איסור אינו כמו שפירש להדיא ע״מ שיקריבם בהשכן הוא״ל דח״ל בבמה והוי בעשה דמוצה שפחיד כו׳ כאחר נדרת ועשית כמש״כ הש״ו לקמן בסמוך ועי׳ מש״כ בסמוך: שם בתוי״ע ד״ה אין מייבין כו׳ על הטומה בתוך והמעלה בתוך כו׳ כן איתא ברש״י. ולא דק. דבאמת יש לתתוק ברש״י המלות ועל העלאת חוץ דזה כתוב אחריו: שם בסה״ד זאת לסס עומם עשה ול״ת כו׳. והוא מרש״י. ולא דק כי הרע״ב מפרש כאן באופן אחר: מ״ו בתמנה קדשים שהוקדשו לבשכן כו׳ רש״י ורע״ב. ול״ל לפרש דל״ל שהקדישן בשעת איסור הבמות דאז הוי כאילו הוקדשו בפיוטם לבשכן ומשמ״כ לעיל: שם קה״ו שהוקדשו לבשכן כו׳ ואם הקרבן בבמה פטור. ונראה דמ״מ ידי נדרו הייתו אם אמר עלי לא יצא ועי׳ בפי״ב דתמורות מ״י: שם ומתן סביב. פי׳ הרע״ב דבמיר כו׳ על המזבח סביב ולא בבמה. וכ״פ לענין הבמה וכיהון. ולכאורה קשה לר׳ יוסי בפרק דלעיל (ק״מ) במתנה (וע״ש בגמרא) דהל׳ כוותיה מא״ל. ומי׳ לקמן (קי״ט ב׳) בגמרא ופרש״י שהביא בכל הני קרבי כתיבי בהו פתח א״מ לו לפני ה׳. נק לענין מחילה בדמים פרש״י ב״כ מדכתיב המזבח פי׳ בה״א. ובהכי י״ל ב״כ פי׳ הרע״ב בכל הני. אך הקרא דהביא לענין כיהון הוא אלא בכתוב ואולי ע״ש הוא.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסכת מנחות

פרק א מ"א גרס"ב ד"ה ומאמה קמ"ל. כחמת שיוה רבנן. וכ"ם המו"מ מטמא דמדבמן הוא. ואין מלמדן זה הכרע כמה"כ בב"ד בל"ה כפ"ק פ"ם: **מ"ב** במשנה קמץ במשלא פכול. כי' מו"מ בהגיה מטמא דגמרא דילפינן מן וימלא כפו ממנה כו'. אבל ליעוד זה מדה במבקעה לקמן (י') אלא דילפינן יד יד ממקום. ולרבנן הסיק בס דמכהונה לבד ופקח הכהונה לא בעיא אלבא. וכי איכתיב יד יד לקידוש קומץ. ולכ"ם נפקא ליה קמילה נופא מהקיבה דכתמלת בא לשובדה ביד פובדה בימין, יקידוש לא בעי כלל. או דמקביר בשמאל. ואיכתיב יד יד לקמילה דמנחת חוטא ע' היבא עם בטבוגיה: שם בהו"ע ד"ה פופם כו'. ולפ"ג דשלמתן נקמלות לאחר הפיוס כו'. והלשון אינו מדויק דמנחת סלת ניחא ליה אפ"פ בריה ג"כ בגולה ניפל בה בפיר לשון קמה. וכיוס דמשבחת מקמלות קמה אוחן בלין בה בתן כו'. ואי' לקמן (נ"ד) הד"ה ת"ב: **מ"ג** בכ"ב ד"ה הכר לבונתה כו'. והיינו רבה לבונתה לא קחני דלא פכל אלא בכרבה יוחר על בני קמלין. (ואי' רב"י י"א ע"ב ד"ה שהחיה הכמ"ב אחריו. ובפ' הכמב"ם יש ב"ם וכל"ל וכוא שיחן מבני קומלין על לבונה ומעלה. וכ"פ בחבורו פי"א מהל' פהמ"ק). ואולי גם בדברי הרב"ב הסר קו על מלא על והכוונה מלא ול"ל על המנחה או על הלבונה, ודע שהמו"מ מלא דברי הרב"ב וז"ל דב' קומלין לגבי ב' קרבין הוא יוחר מדאי הכנה כו', וכ"ל דחסר לבונתה דמתיחין הייבו מבני קרבין וכל' יהודה וכמש"כ הכ"מ בס בהל' מ' לחד חיבולא בדבת הרמב"ם. אבל זה דוחק גדול. דהרי מיון דנייו"ח מפרש מיסר לבונתה דמהיתין. דהיינו מקומץ. ואולי יאמר דהרמב"ם סבר כחילולא קמה דקחמה דגמרא על הכרייחא מני קרבן כו' (ומשמ"כ בס"ד בבבוחות (ע"ח) בחד"ה מני) ולכן גם בחמיתין ל"ל מני מיסר לבונתה מבני קרבין. אבל קבה דלביו"ח (לפמש"כ המו"מ) יקבה מדוע לא מני מחיתין יחר לבונתה. ול"ל דהרמב"ם מפרש דביו"ח לא בא רק להבין הקושיא דוהמיא כו' ובא לומר דלחיא כל"מ וביו"ח גמיר לה דל"ת פיסל בחסר כ"ם (כה"ג חמלא לו בסנהדרין (ל' ב') ע"ב בפנים"י ד"ה מבגלא) יצא ניחא ליה בחילולא דמני קרבן כו' דמבחנ ליה דחני לה דוחיא דקומץ כיון דכייל לבו בחד הסר. וכן לא ניחא ליה בחילולא דכאן כו' כאן אף דאיכ ליה היולק זה כדאמר לקמן. דמשמע ליה דהבריחא מייבי ג"כ בלבונה הבאה עם המנחה מדכייל לקמן בהדיה. אבל מחיתין מפרש ג"כ דחיסר מבני קרבין וכו"י וכדחוכח מהא דלא מני רבה לבונתה בדסבר המו"ע. ועוד כ"ל דאיה ממבנה הכמוכה לקמן דמני דהקטיל לבונתה ופרש"י עלמו דרך סחמא כל"ם (כן הגיה הל"ק) כו' דלבונה הבאה בקרבן ה'.

ול"ד דה"ה דמני אחיה כו"י דמבחיר בב' קרבין דבל' כוחיה נגד ר"ם:

פרק ב מ"ב במשנה שני בבשים כו' וכ' רש"י אע"ג דז' בבשים כו' בחין הלחם קדוש אלא כו'. לשון מוקק. ולשון הרמ"ב ובאר בבשים דמוסיפין ניכו. ול"ל **נמחב"ם. מי** לקמן (מ"ה ב') רש"א יכול הן הן בבשים האמורים כאן הן הן האמורים בחוה"פ אחרת כו'. ועי' בפיכוחו לקמן פ"ד מ"ב:

פרק ג מ"ב במשנה לא פחח. ברש"י ובנרא"ב וזה אם לא פחח אלא כדי קמילה בבר, וכ"פ הרמב"ם לא פחח מהמלות כדי קמילה דקומץ היחר פכול בלבוטל (ז) במשנה והחוי"ע ל"ד בבאן במחבת". ומש"ב רש"י כדאמרינן בהלו מנחות. אב למש"ב קודם ה"ם לכל המנחות כו' והוא אם (ע"ה) מנחה לבנות כל המנחות לפחיתה. או דל"ל הלי כדאמרינן כו' קודם וזה לא לא פחח כו': שם במשנה וכן בולבות זו מו. עבוי"ע. ובגלה דחיסחמיתיה מש"כ הרמב"ם בפי"א מהל' פהמ"ק ה"ח דאם נפל לחוכה במן מנחה אחרת כ"ם נפסלה. ומ"כ נוכל לבבם בבא דהפקול הוא משום ריבה במנה. אם לא שיאמר דהרב"ב נקח לו ביבה אחרת דאף בזה לא מיפסל עד שיוסיף לוג ודלא בבש"ו ולא כרמב"ם. זה ה"ל להחו"ע לבאר. (ואבב דאיתי להב"ח אם בהל' ע' על מש"כ הרמב"ם דבריבה במנה עד בני לוגין בבבה. שבחב ודלא בפרש"י שבחב הבא דאחרינן ולוקחה בבון דבריב במן דחולין כו'דבריב ביה שוחחא כו'. ומחוה דבא גם הרמב"ם מודה בבריב בה דחולין לו דחנחה אחרת אפי' בל בבוא פסולה. וה"ל לחחויי הא דפרש"י לעיל אבל בלוג וחחלה בקמ"ד דלא מיפסלא. מחמת דלחבקעה מיפסלא בבכי. ואני לוגין דבקיע הוא לבבוחא דה"ד הוחיל והאי חזי ליה כו'): ומה בכ' חחו"ע אלא הבין לבימת רש"י והחוס' דבבעבה הוא משום ריבה במנה קבייח הגמרא וכי בולבות זו מזו מה הוי מב"ח הוא. לאחר הבירון בפיחוחם נראה דבכי פריך כיון דחב"ח לא בעיל לבן אפ"פ בהקומץ בולא בחן בחנחה כיון דלא בעיל לנביה. בל היכא דאיכיה אחנחה עדיבן ליה. כדפרש"י לקמן (כ"ג) בד"ה כי"ל לא יקרב. מבוח דחולין א"מ זא"ל והיכא דאיכיה אחנחה דבבה עדיבן ליה. ולבן לא הוה ריבה במנה לגבי קומץ ולא חסר במנה לגבי מנחה. ועי' בוד בם בגמיא דבגא קומץ במילה בחנו כו' ובחוחם בם ובד"ה חרב. ומשני רבא כ"ם מב"ח ול"ל כו' בא"ח (דהיינו הקומץ) רבה עליו (בל בחן הבלב בו) ומבעלו. ולבן הוה ריבה בחן בקומץ כיון דבעיל בבוחו. ומסבר בחנה גבי מנחה. אך בלא בחיבה לזה מהא דפרש"י בם (בפ"ב) ד"ה ליחא דלא בכ"ח בבחב דבעיל בחלן דליחיה דחי ולא אייחיר ליה. ובבר הבריבו עליו בזה הבחוס' בלן בד"ה וכן הא': שם בבע"ב ד"ה לא מלא בל המנחה כו'. פירושו זה לא נחלא בגמרא כי' לקמן (כ"ד ג'). והבי' בוביה לא מחוור בלל. דחחי בחי"ל חחיבין בלבון דיעבד כיון לחפי' לבחחלה לא בעיא בל המנחה מליחה. בחלחה לא יקח בפי' לא יקח בבן אלא אר. אף דגם לבחחלה חבחבה בזר דחקחילה ואילך מלחת בהוגה. מ"ח אפבר לאפ"ה היו בוהגים אבהיים ליבוק. וביולא בזה בחבחי בבבבות (כ"ח. ל"א ב') ע"ב. או לחחי לאפוקי חר"ש דב"ל לקמן (בפ"ב) דבעיבן בוקח בהן. והרמב"ם פי' דלא אלא בהן אלא אר. ולבוחיית רב יוסף לקמן ע"ז וכי הבלה ע"ד כו' לא חב לה בי"ל בל"ל דהם בבר ובלה או בחוגב ומלא בבר. (ובב יוסף דלא ניחא ליה בזה אולי ס"ל דהוה מלוה הבלה בבבירה ולבן אפי' עבר ובלה ומלא לא יצא ובפרש זה יש להחיב אלא מ"ח אבל לאיבן אחר"ם בבס"ה

מבל' אח"ז ס"ב: שם בחו"ע ד"ה לא מלא כו'. לא דקדק בבחר כו'. וא"ל דל"ד הבל ז"ל בזה. דבחחם' מפבבי' לא מלא בחי בל הקומץ. או בלא מלחו בלל. או בלא מלא בהן אלא אר. וכלאיחא בגמרא בליחחי לפיל. אבל לפי' הרע"ב דלא מלא בל בל המחבה. אבבבה י"ל דבחיקה הבדים הבחא לא מלא לאחויי לן דחייבי בחבבה בולה דקדים לחבוחפה ולהבבה: **מ"ג** בחו"ם ד"ה לא מלא בל כו'. ואולי יסוד רש"י דאוחן בדבים הבוחבין להבבין בבחה בבבה בבבה אפי' אם הבבין בבבה בחלה אין בפבלין ביולא בי' זבחים (ס"ד ב' ב') ובפרש"י. בם: **מ"ו** בחבבה בני בבחיבי יוה"ב מבבבין אא"ז. ב"ל מאי חיבה הבעיבים דבוחבבו אא"ז בהבלה. אפי' בבר בל בה"ב והבבבה דלפני ולפנים ובל הלבוח בפ' אחבי בבבל היום מבבבי הבדבי בי' יומא (ס') פלוגחא ר"י וא"ב. ואולי בב"ל דאף בעיר הבחבלה דבבבב מלוחו בחוץ להבחלה ובא בבר בזר אפ"ה מבבב. ובי"ל דבא בבר חבי לבו בדוכחיהו ביומא בם. אלא דבאן לבה בחבגא לשון בעיב בבבב. ב"ל דזה בבר בבב בבב בפ"ד דזבחים בל הבינבן בל מזבח הפנימי בל בבבבה. ובן לקמן (מ"ד ב') חבי החבחות בבל מזבח בחיבון ה"מ אא"ז דבבבחב הא דבבימי מבבבות. לך ב"ל מדוע לא חבי הבה לחבוחה בבבל בין הבבים ובבל הפרוחה דפר ובעיר בל יוה"ב. וה"ל לחיחבי בבא בבחוחה. בבן רש"י בלבה עם הבבבו לעיל (ס"ז) ד"ה מ"ב דיו"ה ובבבלו בחוחה. ואולי דזה בבר בבבל בבא בבבחות (ס') ובבן לא בבה רק לשון בבבב בבבב ובחבב"ב בבבחבן לעיל: **מ"ז** בחבבה בחי בבבחות בחבבחבן בבבבבבה בבבבבבה. ובן ד"פ בבבבפילין וד' ליליות בבבבי ד"ד בחו בחבבב בב ד' בבבלוב הבפ"פ בחיבו חבבחיבי בבבבה:

פרק ד מ"א במשנה חבלה כו'. בחחו"ם. ולבב"ד יל"פ מלבון חבבבה בבבבבים"י בב' בבבבבב

מסכת חולין

פרק א מ"ב בתו"ש ד"ה בשר כו' ולא כן לענין עבודת הכבים. תמוה דלדבריה גם בפבודת הכבים אמרינן לקמן תנוח ולבסוף חבבו הוי חלוש ועיין שם בתוספות: **שם** בדב"ב ד"ה ובכל שוחטים כו' ומוקבים הקיימים. כ"כ רש"י ס"ז ע"ב ד"ה ה' דברים. והרב"ב מקיים ואמי למיעבד חלבה. ויפה כיון דבלא זה לא היה מיפסל דהוה כמו שוחט בבנים וג' מקומות דלקמן (ל') ע"ש: **מ"ד** במשנה שחיטתו פסולה וכתב הר"ב דקדש שהביא לקיימים מגרפה כו' וע"כ הש"י. ק"ל דא"כ מיהני לה שחיטה עכ"פ לטהורי מידי נבלה כדלקמן (כ' ב'). ולשון שחיטתו פסולה משמע דמעמתה בנבלה כדלעיל (י"ח) במשנה ב"ש פוסלין ע"ש בגמרא. ומש"כ רש"י (לקמן שם) דמתניתין איכא למימר דמרפה היה ולא נבלה. שם י"ל דמש"כ אלימא לי' לר"ח עפי' לאותביה ממתניתין דמלק בסכין דקמני בה בהדיא דמעמתה. אבל לפי האמת ל"ל אז משום דעיקר (שם) וברוב בשר עמה. אז משום חלבה הר"ה שם. אבל קשה לרבא שם דל"ל טעמא דר"ה. ואי ליתא גם לעדיני א"כ מ"ש שחיטתו פסולה דהא טעמא דרבא משום דרסה ל"ל כאן דהא אמרי הכומא דמעמא בהולכה והכאה: **מ"ו** במשנה פיהול בכ"ש. בהפתקת הטו"ש דברי הטוס' דבשם נפלו בה שבעים הרבה ולא בטוס' שם לתקנה: **מ"ז** במשנה כל מקום שיש תקיעה. פי' רש"י כל מקום שיש תקיעה. ע"ש וימים טובים וכ"פ הרב"ב. אבל בעיותי. ל"ת לאיזה מקום בש"ס שיהיו תוקעין בעיו"ע. ולדרכה בקומה (י"ד) מוכח דלא הוי תוקעין בעבר פסח לחבדיל מדקאמר שם שייר ערה"פ וע"ש פרש"י ותוס' ואם איתא הלא יהיה ל"ד. ומאי דמי שם דהא מני ר"י הוא דאמר מיימיהם הי. הא אבתי יהיה מ"ח עם הש"ש דבבל פיו"ע. ודוחק לומר דשאני הר"פ משאני עיו"ע משום דאסור במלאכה מחצות ולהלן כמבואר בר"פ מקום שנהגו. והתוס' כתבו שם דביומלאי משמע דמדאוריתא אסור. דהא מ"מ קולא עובדא בתיכור מלאכה מביו"ע. ואפי' מחוש"מ כדאיתא שם (כ"ה ב') ובלאה דלכתי' דחק מה שאתר בחו"ש מבדילין ולא תוקעין דמשמע לו דאי לאו חו"ש היו תוקעין וכ"כ מדבריו בש"פ ולאו קשיים. אבל לפתש"כ הרמב"ם בחבורו בפ"ה מהל' שבת דבכל חו"ש תוקעין אחר שכ"כ לסתיר הטם לשעשיהן. פשוט דאתי לאפוקי אתי תקיעה ועו"ש בהה"מ: ודע דמשמ"כ הרב"ב תוקעין ג' תקיעות ג' תקיעות ומיבע כו'. משמע דהב' דשבועות היו כולן תקיעות וכ"מ מלשון הרמב"ם בחבורו שם. אבל הטוס' בשבת (ל"ה ב') כותבו דגם שמה היו תר"ת:

פרק ב מ"א בדע"ב ד"ה עד שיחמוש את הוורידים. כמין חומין שעל מני לדי ועפיכ"י שם: **שם** בת"ד הוחיל ומוליכו כולו כאחד כו' ומחיצה ס' ל"ד אלא כו' קודם שיקרוש הדם דמו לא נפיק ע"י מליחה. מליחה מאן דכר שמה. ומלאה להניח ע"ו אלייה: **מ"ב** במשנה שיש אוחזין בסכין כו'. וכתב הטוי"ש דבבא זו דמשמע לאפי' לכתחלה אייבי דוקא בחולין ע"ש. והוא דוחק. אבל איתמתיעתה הא דהרב"ם אייר"ח לעיל אבל הכ"א שיש שוחטים זבח אחד וכ"פ הרמב"ם בפ"א מהל' המנ"ק ה"ס. וה"כ פשוט דמיירי אפי' בקדשים ואמיא בהכמים ועו"ש בכ"מ. וגם דיוקו דב' אוחזין כו' משמע אפי' לכתחלה ליתא כדמוכח לקמן מ"מ מ"י וזה קשה גם על הכ"מ שם. וע"ש בלח"מ, ודע דגם דברי הר"ן בדע"ב דקדושין במה שפי' מה שאמר ריב"ק וכי כל הקהל שוחטין כו' הוינו משום דכתיב תובת בלא יהיו שיש שוחטין זבח אחד. ק"ל דה"כ לדפיך שם הטיחא לריב"ק הלא לריו"ל כו' מכ"ל. עפי' ה"ל לאיפיך הטיחא לרחב"ם אלא לתכמים דס"ל שיש שוחטין כו' מכ"ל. וכן הכי"ף הביא ראיה דריב"ק ואמ"ב דהלכה כתכמים דרחב"ם כמש"כ לעיל. אלא אתם ר"ל וכי אפשר דכל הקהל הסיינו ס' רבוא שחטו אפא אחד ואכמ"ל: **מ"ג** במשנה הוציא את הכלה בשבע פסולה. כ"פ דהכא אפי' בסימן אחד פסולה. ולשיטת רש"י לעיל אפי' בשיטות הוא אלא נקיט הוציא אה"כ אלא אגב קיפא דהיה שותא דהיינו בהולכה דאז אם לא שחט אלא סימן אחד היה כשר דכו' ס' מיבשמיש שפיר בהולכה או בהכאה. ולכן דק הרב"ב שלא לפרש ולשמיעת כו' קרי הוציא אה"כ אלא בקיפא. ולשון הר"ן בזה בא שלא בדיוק ע"ש: **שם** בדע"ב ד"ה נפלה קרבן כו'. ואע"ב דלא איכוין לשחיטה. אינו מדוייק כלל דזה אפי' דבנן לא בטו כדלקמן (בע"ב ובוי' בתוס') והבך הל"ל ואע"ב דלא איכוין אפילו לאחיכה: **מ"ד** במשנה או שחטה בה מקן והמתין לה עד שחטה כו' רע"א מרפה. ע"ל דשמעיה הוא"ל ועבה בה הכשר שחיטה בעוי' לעיל (כ"ט ב') בגמרא ובתוס' שם ד"ה כגון. או דפ"ל מיקיקא דזאת תורת הבהמה והעוף לעיל (כ"ז ב') דעיקרה לענין עומאה לאחר כדפרש"י שם (ובוי' תוס' שם ד"ה בחיזו). דמה עוף יוצאה מידי עומאה בפי' אחד אף בהמה כן. וה"ל דכולהו דמשמע דזוקא בשחט סימן אחד כשנון מעשר. אבל בשפסק שיכה או אחלידם אף הוא אחד מדה דנבלה היא. ובנשפקה הגרגרת ואח"כ שחט את הוצא הוא ס"ל כדקס"ד דרבא לענין עוף מיהא. וממילא גם בבהמה מהורה מיקיקה. ואפשר דאפי' לאחר מחזה בעוף מיהא עהור כאינו. ומסתבר יותר דדמי לשמועת הגרגרת דאפי' בעוף קרי לה (לעיל י') פסול בשמיעה: **מ"ה** במשנה ול"ו מהן לא הגלו"ה אבל נרבה מתניתין כשפשוט דזוקא יצא רובו כאחד. והכ"ש פשק כוותי' ע"ש וא"כ פי' הרע"ב הוא כהלכה: **מ"ד** במשנה מה מלינו בטרפה כו'. נראה דלהכי יצפי מערפה משום דיקיקן הכתוב כדלפיל בר"פ: **מ"ה** במשנה ומוציא את דמו. כתב הר"ן אע"ג דחלבו מותר מכל בבהמה מאכלו (עי' לקמן (ע"ה) תד"ה מה) מ"מ דמו כיון דמשקה הוא לא נפיק מעכיותא דכל בבהמה מאכלו כו' כיון דאיכא לאוקמיה אמידי דבר אחילה לא מוקמינן לי' אדם. וק"ל מהא דאמרי' בשבועות (כ"ב ב') שבועה אלא אוכל ושתה חייב כו' ואע"ג קרא אמיה בכלל אכילה כו'. והכי סתם איכא לאוקמי ג"כ שבועתו אמידי דבר אחילה גרידא ואפ"ה אמרי' דאמיה בכלל: [**מ"ו** בתו"ש ד"ה אתכובה. על הבכרים מתוגלגם כו' כל"ל. מהגרמ"ש ז"ל]:

פרק ה מ"ג במשנה והשוחט פרת אמתא כו' וז"מ פומר. ק"ל לר' אומני דלעיל מדוע לא קמני פלוגתייהו בשאר קדשים. ונן לרבא דלעיל ס"ל למיוקמא בעולה

כעין הקרובת עבודת כוכבים כדפרש"י לקמן. והוא עצמו לא נפסל מכאן ולהבא לאמיפה. מיפוק לי' דהוה מומר לעבודת כוכבים ושמיעתו פסולה לעולם. עי' בפי' הרמב"ם ברים מכלתין על הא דהשוחט בשבת במזיד. ועי' תוי"ע אות ע' בשם הפ"ת: **שם** בתו"ש ד"ה שאינו אוחזין כו'. והא דמסיק הר"ב כו' דאין אדם מוסר דבר שאינו שלו כו'. במחב"ת ל"ד דשתם עצמה לתוד כתש"כ שם הר"ש, ומהדר דגמרא מייתא לקמן כמאי מבריתא. ומדוש לא הביאה מתניתין דשם. וכן התם פסקו הרמב"ם (בפ"ה מהל' כלאים ה' ח') והטו"ש (יו"ד סי' רל"ו ס"ד) כר' יוסי ור"ש דאין אדם מוסר דבר שאינו ובכותי שכבר ייצו של ישראל פסקו דאוסר. ומה שהביא אוקימתא דמתניתין מייתי ביהראל מומר. א"ל כשהתרו בו בזה ל"ד כלל. דאוקימתא זו איה אלא למאי דתסיק דעבמייהו מעום דלעבודי קא מכוון ולעולם אדם מוסר דשא"ש. אבל למאי דס"ד מעיקרא (וכן לפ"ד בדעת הרע"ב) דאין אדם מוסר דשא"ש מאי מהני דהוי מומר אז שהתרו בו דהא אפי' כותי נמוד אינו אוסר וכן מתבאר בפרש"י בד"ה ביהראל מומר: **מ"ט** בתו"ש אות מ' ואם שחט אשור כו' שמא מין הוא [הרמב"ם] והרמב"ן כו' ובמו"ל כו' וכל מה שמשמע פסול כו', וק"ל דה"מ למיתני שחיטותיו פסולות בבכורות (כ"מ) הוצרך לכתוב לאון דיני בעלים. להעיד עדותו בעלין. והקדק הר"ן מל' זה דכל דינין שדן וכל עדות שהעיד בעלין. וי"ל דל' זה היה משמעו דגם מה שבשחט למפרע פסולות כמו התם ובאמת אף להרמב"ם אין פסול אלא מכאן ולהבא: **מ"י** במשנה הבוחנו לשם פולה כו' שחיטתו פסולה. ק"ק לישנא דפסולה דמשמעה דהוי' כנבלה כמו לעיל (י"ח) במשנה ב"ש פוסלין ע"ש בגמרא ועי' בתוס' ר"פ דלקמן והא אפי' קדשים ממש בחוץ הוי שחיטה לעכהה מידי נבלה דהתם בבמים (ס"מ). ועי' בפ' דלקמן מ"ב בתו"ש ד"ה ומכמיס פוסלין: **שם** בתו"ש ד"ה לשם מעלה בזבחים (ס"מ). ועי' תמר זו לחטאת פסולה ע"ש הוא וצ"ל לחטאתי בזו"ד:

פרק ג מ"א במשנה מקוכת הוטבו כו'. כתב הטו"ע מסקינן בגמרא כו' דר"מ מטהר מזרה כו'. זהו מיבולא דרו"ח שם. אבל דבא מיכן דאלו אסוכות קתני כו'. ואולי כיון דסידר הש"ס מיבולא דרו"ח בתחלונה משמע דהוא עיקר. וכה"ג כתבו הטוס' בכ"ד: [**שם** בדע"ב ד"ה ודלוסת הזאב כו' ואם ודאי דבוסה היא נ"ב ויכר מקום הדליסה מבחוץ. מהגרמ"ש ז"ל]: **מ"ב** במשנה רשבג"ח עד בחיסר האיטלקי. כל' הזה אמר ג"כ במקוואות פ"מ מ"ה: [**שם** בתו"ע אות י"ב הרשב"ח וכן המור פסקו כו'. כ"ב בי' בב"ר שכן נראה מדברי הרמב"ם ומדברי הרי"ף והרא"ש בלא בכלל דברי רשב"ח. וקיים שכן הלכה. ועי' בפר"ח שגם דעתו טמה לפסוק הרמב"ח והמב"ם הביאו וסייג עליו ועי' בלבושי אדר סי' ל"ו ס"ק ק"כ שסייס ומאמר שכל הפוסקים פסקו כת"ק עלת ס' לדה לדבר והרמ"ב שפסקו הרמב"ח פשיטא שיש לסקל כו' עכ"ל. מהגרמ"ש ז"ל]: **מ"ג** במשנה הכהה מולדה על ראשה מקוה שטובה אותה מרפה. אם נפרש דר"ל דערפה עד שיבזוק הקרום כמ"ש רב כו' בגמ'. וכ"מ מפרש"י שכ' מיישיב לנקיבת הקרום וכ"כ הגר"א ז"ל בסי' ל' סק"ז יקשה דהא בסוף מתניתין קתני ליטמא דבשרה אף לאיך עדיין בדיקה כדאיתא בגמרא. ומהוא קני לה כאן מרפה כדקתני ואלו מרפות בעוף. ואלא יש לה תקנה בבדיקה. וכ"מ לקמן (נ"ז) דערפה משמע דלא מהני בדיקה גבי בעמות גף הכוף דרב אמר מרפה ושמואל פליג עליה ואמר מיכבר. ועוד קשה מדוע נדחק רש"י לפרש דאילעדר לאמתיעין דלא תיתא מיעקרא בנשבר הטלם כו'. לימא דהיא נופא קמשמע לן דערפה עד שיתבדק. מה שאין כן בבהמה דלא מיישיבן כמו שפסק הרמ"א שם ועי' שם בסגר"א. וע"ל דהש"י מפרש מקום שעשה אותה ערפה ר"ל דהכתה אותה בסיוה על הקרום דסיינו מקום דמיערפא בו אם יקב. לכן הוא בחזקה מרפה דמיישיבן דאינקב. ובכה"ג אף בבהמה מיישיבן. אבל קושיא ראשונה עדיין איכה מיושבת יפה: **ודע** שראיתי לתפוי"ע בכ' על פרש"י והמ"ל דקמ"ל דבנקיבת קרום העליון. בערפה כו' ע"ש. ומאוה דמוכח בגמרא להדיא דאין חילוק בזה בין עוף לבהמה. דקאמר הכיתא לא"ל עד דמנקב קרמא מתאה כו'. ועוד אין מוכח ממתניתין דבר זה דבעולאה לאוד מרפה. ואולי י"ל דהוכחתי מהא דמתני הגמרא אליבא דמ"ד דבעולאה לאוד מרפה. אי איתא פו' והתתא תיקשה להיתך לאיתך עד מתי אתה מכלה ממונו ש"י דדילמא איקב עולאה לאוד ואגב דוחכיה דמתאי מיפקא. אלא ש"כ דבעוף מודה דבעולאה לאוד מיערף. אבל א"כ תיקבי ליה מדאתי לוי מדוש ל"ת ג"כ דיתר עליהן כל עוף (ל"ל אף שאינו בל מים) דמיערף בעולאה לאוד ואכמ"ל: **כתב** הרב"ב בעוף המשנה יתר עליהן בעוף אלו הטעיין במשנה. תמוה דכל אלו הטעיין כאן בנגדן בבהמה נמי מרפה במה דשייך בה (וכ"ל לאפוקי קורקבן דליתיה בבהמה). ולענין נפלה לאור כו' עי' ברא"ש. וכן לוי לא הבדילו אלא בנשבר הטלם כו' וחה לא תנן בתתגיתין: **מ"ה** במשנה אכלה שם המות. פירש"י שמות שם"מ לאדם. והרב"ב הוסיף ואינו שם"מ לבהמה. סוכיף וגרע דמאי איכפת לן אם היה גם שם"מ לבהמה דמ"מ כשרה היא כמו באכלה הכלופני ופר"מ דבבריאתה לקמן דאוקימנא בשם"מ דידה. ואולי כוונתו ואינו (ל"ל ואין פירושו) שם המות לבהמה לגד בשם"מ דבריאתה:

פרק ד מ"א [בתו"ש ד"ה זה הכלל כו' דאמר ר"ש קלוש בן פרה כו'. כל"ל. מהגרמ"ש ז"ל]: **מ"ב** במשנה יצא רובו. בתו"ע הטלה פי' הרמ"ב בל"ב הא דפי' יצא רובו כאחד. דהא מסקינן דאפי' מחתך ומיתה ג"כ יקבר. ואנכי תמה עליו דהא ז"ת אלא לר"ה אבל לרבה מתניתין בשפשוט דזוקא יצא רובו כאחד. והכא"ש פשק כוותי' ע"ש וא"כ פי' הרע"ב הוא כהלכה: **מ"ד** במשנה מה מלינו בטרפה כו'. נראה דלהכי יצפי מערפה משום דיקיקן הכתוב כדלפיל בר"פ: **מ"ה** במשנה ומוציא את דמו. כתב הר"ן אע"ג דחלבו מותר מכל בבהמה מאכלו (עי' לקמן (ע"ה) תד"ה מה) מ"מ דמו כיון דמשקה הוא לא נפיק מעכיותא דכל בבהמה מאכלו כו' כיון דאיכא לאוקמיה אמידי דבר אחילה לא מוקמינן לי' אדם. וק"ל מהא דאמרי' בשבועות (כ"ב ב') שבועה אלא אוכל ושתה חייב כו' ואע"ג קרא אמיה בכלל אכילה כו'. והכי סתם איכא לאוקמי ג"כ שבועתו אמידי דבר אחילה גרידא ואפ"ה אמרי' דאמיה בכלל: [**מ"ו** בתו"ש ד"ה אתכובה. על הבכרים מתוגלגם כו' כל"ל. מהגרמ"ש ז"ל]:

פרק ה מ"ג במשנה והשוחט פרת אמתא כו' וז"מ פומר. ק"ל לר' אומני דלעיל מדוע לא קמני פלוגתייהו בשאר קדשים. ונן לרבא דלעיל ס"ל למיוקמא בעולה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אפי' מאי דמסקינן בגמרא דפרח חטאת אינה מצטרפת. י"ל דבקדשים לא מייירי: שם בתוי"ט ד"ה ומתגלה כו' דהא לא מתבטלת מילתא כלל בסיקרין. מיתמיהים דברי רש"י כ"ז ס"ב ד"ה אין שחיטה לעוף מה"ת וע"ע תוס' (כ' ע"ח) ד"ה לא אמרן: שם במשנה אבל יש לו ריוח כו'. עי' רע"ב וכן פירש". ומראה דה"ה אי כ"ל אם מכר לבניהם ביום אחמול וכ"ג מהאמ"מ בפי' דברי הרלב"ד. ולפי' הרמב"ם (במש"כ בחבורו שאותו שלקח בחחזוקה נחפז כו') נראה דא"ל לדודים רק אם יודע שהרלבון שחטעה היום וכ"ל מהלח"מ שם. וא"כ חולק על מה שפסק בבו"ע דבבה"ג אף במאר ימוס"ב לריך לדודיב. והחחנוים לא דברו בזה מלוחה:

פרק ו מ"ב במשנה מיה ושוף הבקלים. ק"ק למה פרע בהו מיה ושוף. הלא כל מי דלעיל אמי רק בהם מיירי. ואולי כלפי דאמי בפ' לדעיל אור הנקבל (והחם נקבו אור נגד פרח חטאת) אמי הכא מיה ושוף: מ"ד בתוי"ט סד"ה בקבה ומתגלה כו' ולא נכתב בל' מקור בקבה בחול"ה בסמ"ך. ול"ד דבריו דוקבה הוא מנמין פעל הדגוה. המקור ממנו בקבה: שם בחוי"ע ד"ה בקבה הרוח כו' הא מידחי לי' מבכרי. דהא בקבה ומתגלה פעול מלבבות כ"כ רש"י. לבאורה בך הל"ל דהא כי לא חזר ומתגלה פעור וכן פירש"י בעלמו בבוכה וב"ז: מ"ה במשנה לו בדם הטיה. פירש"י ואחריו הרע"ב בדם היקר כו'. ורמב"ם פי' בדם מיה עמהה. לפירושם הטיקר חסר מן הספר. ולע"ד נל"פ בדם הטיה דהוא לשון חיות ל"ל בדם מיה ושוף שהמה חיים עדנה דהיינו בדם המבה לו בדם היקר (ויש לשון לזה גם פרש"י). ולפי דס המתעבר שהוא על שמועה קני לזה דס הטיה וכה"ג מלאתי בבכורות (כ"ח ב') מפשיטין את המתה ומלבשין את הטיה ע"ב. וכאן י"ל עוד שבא לחזוב מלות בהמה ומיה מהדדי. ולפי' הרמב"ם קשה עוד מדוע לא תני ג"כ שוף עמהה. אבל נדולי נכללו מיה ושוף. ועי"ל דשיגלה דלשנה דמתניתין דחבמים דמייתי הגמרא. ונקי גם הכא:

פרק ז מ"ה בחו"ע (על הרע"ב סד"ה והכוהב) ותימה דמין בבמ"ח כו' ע"ש. אמנם הטור יו"ד כי' שפ"ב כתב בשמים והוא הרמב"ם בפע"ו מהל' מ"ח סוף הל' למ"ד ע"ש. ותימה על הרב"י והחחנוים שלא הביאו דעתו הגדולה בזה. וע"ע לבלבה כי אין הכרעת הרמ"ח מכרעת הכיון דשלא הביא דעת הרמב"ם והרע"ב כלל נראה דגם מחתו נעלם מחבה"ם דעתם ז"ל. ולענין חמיחת החו"ח כ"ל דנחרו אמו מב"מ דלא לשמרו ג"כ בם' וחולה מדא נזירה הוא. וה"ע ג"כ בבלה וכה"כ היכא דליכא קפילה דבהו מחתיתין כל"ל בכון בם"ד:

פרק ח מ"א במשנה ואסור להעלות שם הגבינה עה"ש. לבאורה יפלא מדוע שביק לישנא דחלב דפחת בי' והוא נ"כ לישנא דקבה. ונקיט הכא גבינה. ולולא דמסתפינא הייתי אומר. דבדוקא נקיט גבינה. דאילו חלב שהוא טחלי ואין מעלין לחוחו אלא בכלי לא הוי כשין חפיכה אחת דלקמן (ק"ז ב') וע"ש בחוס' וכן הא דתני אבנה לקמן (ק"ד ב') עוף וגבינה אחלבן בחפיקורן בדוקא נקיט גבינה לפי דבאחלבת בידים הוא דדייקינן מיהא הא בשר לא דסיימו דבעי נע"י אבל חלב דע"י כלי אפי' בשבר לא בעי נע"י. וכן ראיתי בשם הפל"מ דבהוכל בחגבייפה ה"ל נע"י. ומכ"ל דדוקא גבינה מבקינן שם דבעי קיומה והדחה משום שהוא מודבק בחביכים ובבין הבייחים ואינו יוצא ע"י הדחה לחודה. אבל בחלב שני בהדחה לחודה: שם בחוי"ע ד"ה כל הבשר כו'. דאיסור בב"ח חיל אאיסור מוקדבין. לבאורה כיון דמחבינן חייבי באיסור ביטול פבינה חחיל. דהא בחוקדבין ליכא איסור ביטול. ודומה לחמ"כ בס"ד לעיל (ק"ח) ע"ש. אולם הר"ן חלא דבריהם לח"ד דכל היכא דאחבילה לא נקי אביטול אחי לא נקי. וכוונתו להא דלקמן (ל"ד ק"ד). ולעד"ב דאף באיחורים איכא איסור ביטול משום דכתיב בהן ריח ודבריהן חייבה בזבחים (מ"ו ב') לאפוקי אבנים בלבלן ואח"כ העלן. ועוד נלע"ד דאינבריך לאחמעינן אף בחלב הבהנים. דהד"ח הוחיל דכתיב בהו לחמשה ודבריהן בבוחה (ע"ו ומס) לבדולה בהכך שהמלבים אוכלין וה"ח אפי' בחלב אחי וכחו דאינבחו מליקה בבייהו קחי"ל: מ"ב בדע"ב ד"ה הלב קודבו כו' אבל בשר הלב אינו אחסר כו' כ"כ רש"י. ל"ל בדאיתא בגמ' (מ"ע ע"ב) בבריתא קודבו לאחר בשולו ומוחר: מ"ד בחוי"ע ד"ה ולבהמה עמהה כו'. והא דחבן ר"ע אומר בלשון פלוגתא כו'. בהן י"ל דנקט לשון פלוגתא משום דיה"ב דפליג עליה:

פרק ט מ"א במשנה והבידין כו' אבל לא מומחה בבלות. ופרש"י דחביא בבבלתה כו' ולא בבידים. הנה בבחמים (כ"ב) אחרינן לח"ד יש בבידין בע"ע בבהוחה בבלה היא וחלבה ובידה הוחלו. ופרש"י לפי שנם בן קרויין עמה בבלה (וע"ש פ"ג ב' אל"ל מ"ר בל הבידין בשר כו') ובחם חחיחין לעיל (ל"ר ב') דיש בבידין בל"ע. ואולי דהכא המעינין לחו המיעוטא דה' דבבלתה לו חמ"ה בבבלתה המ"ב לעיל (ע"ז ב'): שם בהרע"ב ד"ה אבל לא ע"ע כו'. וא"ח לבאיים להבלים ביאור בבלה לבעמה אחם בעליו. ל"ד בחחה"ח דבין דעבין ואחי בחבע בבחמים בקבה דהחובע בבבלתה. הרי בחבע בבלה אין עוחחת בבדים עמה"כ לעיל (כ"ע ב'). ולשון הש"ל לקחן בגמרא בד"ה נהא דח"ר לעוחחת אחם וכלים בבבין: מ"ב בחבחה ריבע"ל ח' חרלים יש לבן עוחות. לבאורה ה"ל להחבא הלשון בבדין חיד אחר דברי ר' יהודה וי"ל: מ"ג בחוי"ע ד"ה בולו חבוה ר' הר"ב בו' וכ"כ רש"י כו' ויחבן בחיני כו'. ול"ב שהחבן לפרש בן אבלה חוקבו חכחים הייבו ה"ק: מ"ד בחוי"ע ד"ה שחחבן בקיבס כו' שחבן בר' ובחבב הרמב"ם בו' כלומר כו' ואינו חובן. ולי נראה לבוונת הרמב"ם בחובע בחבע"ח ואינו עבייה אחם חבור. אבל אם נעע בבני הבייחים חובה דעחת דיש בוחע ובוחר ובוחע: מ"ה יבחור"ע אחת ח"ח ואף הוכח דח"ח בבא לידו חבע לא חעחת חבוס שחבר כו' ל"ל דהחם חוקבי אחיה אחהיל על הבעם שבבל הבחה עחת חבוס בוחחה בוקבת ובחלה ובוחי בחבע. וק"ל דהא הבחה אבחי לא אחיק אחבעחים דזה נקבה חבע עד שחידם לבו ביו"ח. ואינו אלא אלינה דבבא (ולא לר"ח ואביי בחבע"ב לקחן הש"י ובוס' בד"ה ונחן חבע). ול"ב דדוקא בקבלים ובבלה בלבחבע בו שב' הבוס' הילוחיות וח"ל וח"ח חבעים ב' עלאים ובה בעלחבו כו' ואפי' ר"ח הבודה בו בבעחים הבבה דבודה ובחר ובודה בבה ח' בא הבא ל"ל בק עלה אחד, אבן הש"י שבי' ב' עלאים אלבן בעיבחבו דבי' לעיל דבודה בב"ר אם חבר ולבחה חבן הבבן בב"ל. (ואח"ר כ' אחם הבריבה

לעלבחבו

הלבן ע"ב ר"ם אחרינא קאי כו'. ל"ד בבל בחחבל"ח. ובחש"י לא בחב אלא וב"ש דבלינ בל הבינה בו': מ"ח בחבינה הבחב והבבר הבחבלדים בחבם בחבוכין. לבאורה יבלא חבלוב לא חבי חבי הבא חבחבחין ח"ח בחבוכין בבחבי לבעיל גבי בחבחה הבבי חבן בבוחבין בב"ג חבי בחבוכין בחבחה בבן הבבחבה בו'. ואולי חבוס בלא חחבינ לא בחבינ חח בחבם הבבחבם בחבוכין (בבחבחבח

נמצא ונולד לו פגם ממום אחר ולאי יכול לפדותו בתותו בס עצמו עכ"ל. ולזה כיון הש"ך מדמתני'). ולכאורה לא נראה לומר מלרש"י אין יכול להפרים הבעלה פ"ש לעצמו אף שמשמע כן מדברי הסוס' לקמן (י"ח ס"ק ח') ול"ע בזה כי יש פנים לכאן ולכאן. הש"ד התוספתא מצאתי בתו"ז ס"ל בכורות אות תש"ס שכתב וז"ל ב' נקבות וחכר או ב"ז וב"נ אין כאן לכהן כלום אבל גבי ב"נ וזכר מפרים עלה אחד לעצמו וגבי ב"ז וב"נ מפרים ב' עלאים לעצמו וכך היא שטיה בתוספתא עכ"ל. מהגרמ"ז ז"ל]: שם בח"ד אבל המב"ם סבר כו' ואפי' עלה לעצמו ח"ל כו'. וכ"ל דבעמיה מתוס דלישנא אין כאן לכהן כלום משמע דאפילו דין קפץ אין לו בדמוכא בתמנה בפ"ג כל בידוע שבכרה אין כאן לכהן כלום כו'. ואם קפץ יאכל בתורן לבעלים. והא דלקמן (י"ח ב') גבי דמנים דתני ג"כ בהאי לישנא ושם מודה הרמב"ם שהוא קפץ. י"ל דהשם נקט ביגבת ליגבת דוכה, וכה"ג כ' התוספות בד"ה שתי תמוניו. וכתב התוי"ט ותמ"ג דבזכר ונקבה כו' לא מתניא מהפרשת עלה כו'. והוא תלמון הכ"מ פ"ש. ע"כ בבדי נקבי דשם אינו אלא קפץ אחד. ואין לומר דהוצו לתמ"כ הכא"ש דשם אוכא ב"כ עוד מיעוט הנפקא מקפת נקבה בבדי זכר כו' וה"ל תלילה. דע"ז אינו מוסיל מיהו הכ"מ. אלא פ"כ ל"ל דהאי מיעוטא לא שנית כלל ואינו מתבר לתמותה: מ"ו בתב"ב ד"ה כפדיון מע"ש כו' וחב"ל דכוותה כו'. ותמה התוי"ט דלענין אינו פדייה הוקבו ע"ש. ול"כ דכוותה על הסיקה דח"ל לגיל (ד') לפבור בהנים ולוים מבכור בהמה בתמה וכדמסיק התוי"ט בעצמו. ול"ל דוקא לענין עיקר היוב פדייה כגון נפבור בהנים ולוים. וכן לענין בהמה שיהיה הפדייה בהאיתה שם (ע"ב) מה בכור אדם לא חלקת בין לדוכות כו' וזה הסיקה הוא לכ"ע דשם מיהא יליפון הא דפודה בו פעמים הרבה ועיין בתוספות שם ד"ה אם.

וזה נראה דאיתמיע מהתוי"ט בתתב"ם:

פרק ב מ"ו בתמנה ומייב בתתנות. כ' רש"י ותתם תמנה היא ע. משמע אבל ונבני יעבה לאו ד"ה אלא כ"ש קא"ל דלכ"ע הוא ודאי תולין וכ"מ בתוי"ט. וק"ו הוא אם מוליאין ממון מחזקתו ע"י שבדתו דתמיר מתיסולא דאין הולכין בו אחר הרוב לעתולא. כמ"כ איסולא. פי' לקמן (כ') ובתד"ה ורבי יהודה וד"ה לקולא. אבל לקמן בבני זכרים ונקבה ה"ל לכתורה דאף לכ"ע הבני יעבה די"ל דהיפה יצא יחידי והגדול יצא מסתיה לתמון ותתריו הנקבה. אבל י"ל דהוה ס"ס. פפק הבני זכרים מת' ודאי יצא היפה תחלה ואח"ל דהיפה נולד יחידי שמא מסתיה יצאה הנקבה תחלה, אבל מדיין יש הרבוה דבריה באם הנקבה יפה או גדולה מהזכר הב' או בהיא יפה מכולן ואכמ"ל. יפתש"כ בתמנה שם: מ"ז בתמנה ב' זכרים ונקבה כו'. רע"א הכהן בורר לו אח"י. לכאורה אם הנקבה גדולה אף מזכר הב' הכ"ל דודאי יצא הזכר תחלה וגם הוא לכהן.

וכן בתמנה דלעיל בזו"ל והזכר יפה מהנקבה:

פרק ג מ"ג בתוי"ע ד"ה עושה מקום כו' כתבו הסוס' כו' לפי שהקדשים נשתתין בעזרה כו'. ותימה דבכור תמיס נמי נשתת בעזרה ואי מייבי בבע"מ. א"כ קדשים נמי בתוחן נפדים ונשתתים חוץ לעזרה. ונלפ"ד להגיה לפי שהקדשים נשתתין בחיפלא תמת"כ בכור כדאיתא לקמן רפ"ה. ובאיפלא שהוא מקום מיוחד לשחיטה מטוי שם ג"כ שביתים: שם ד"ה והולם הבשר כו' ואוכא למידק אמאי תנן שער דהא בגלון אמר מיקרי כו'. הן עזים ג"כ בכולל גלן וגיזתם נקראו שער. ולקמן פ"ה מ"ג קרי לגמר חיל ג"כ שער דאיתא שם מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל. ואין לומר בזקן בחני. דא"כ לא יהיה בו איסור כלאים. ויפסול לבגדי כהונה. וכן הנודר מן הגמר יהיה מותר בו וזה לא בתעניון. ולענין דקדוקו ל"ל דלפי מאי דמשקינן דעבמיה דל"י בן בהיא יפה מכולן ואכמ"ל. יעמש"כ בתמנה שם: מ"ז בתמנה ב' זכרים ונקבה כו'. רע"א הכהן בורר לו אח"י. לכאורה אם הנקבה גדולה אף מזכר הב' הכ"ל דודאי יצא הזכר תחלה וגם הוא לכהן.

וכן בתמנה דלעיל בזו"ל והזכר יפה מהנקבה:

פרק ג מ"ג בתוי"ע ד"ה עושה מקום כו' כתבו הסוס' כו' לפי שהקדשים נשתתין בעזרה כו'. ותימה דבכור תמיס נמי אלמה כו'. א"כ קדשים נמי בתוחן נפדים ונשתתים חוץ לעזרה. ונלפ"ד להגיה לפי שהקדשים נשתתין בחיפלא תמת"כ בכור כדאיתא לקמן רפ"ה. ובאיפלא שהוא מקום מיוחד לשחיטה מטוי שם ג"כ שביתים: שם ד"ה והולם הבשר כו' ואוכא למידק אמאי תנן שער דהא בגלון אמר מיקרי כו'. הן עזים ג"כ בכולל גלן וגיזתם נקראו שער. ולקמן פ"ה מ"ג קרי לגמר חיל ג"כ שער דאיתא שם מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל. ואין לומר בזקן בחני. דא"כ לא יהיה בו איסור כלאים. ויפסול לבגדי כהונה. וכן הנודר מן הגמר יהיה מותר בו וזה לא בתעניון. ולענין דקדוקו ל"ל דלפי מאי דמשקינן דעבמיה דל"י בן בהיא יפה מכולן ואכמ"ל. יעמש"כ בתמנה שם: מ"ז בתמנה ב' זכרים ונקבה כו'. רע"א הכהן בורר לו אח"י. לכאורה אם הנקבה גדולה אף מזכר הב' הכ"ל דודאי יצא הזכר תחלה וגם הוא לכהן.

פרק ד מ"א בתוי"ע ד"ה ר' אלעזר כו'. שמהא הבמיה דרך גדולה וכדכתיב לתמנה בשם. ותוויין שמות כ"ע. וכ"ל לשון הרמב"ם אחרי' בתמ"ת, דז"ל בכל תמ"כ אינו מוחר לתת חומן לכהנים אלא דרך גדולה כו' וכבר פירשנו מה שא"ל לתמנה בשם לגדולה כו'. ושוטנו למה שפי' בפ"י דזבחים מ"ז א"ר בדברים שבכהן אוכל למנה כו' לגדולה. והוא מה שנאמר בפ' קרח לך נתתים לתמנה וכדפי' רש"י וסרע"ב שם. ומלת בהם שכ' כאן בא על המתנות שהזכיר. אבל קרא לתמנה בשם לא כתיב אלא גבי בגדי כהונה אמנם לו מנין כלל לפר הבשר: מ"ב בתוי"ע ד"ה בתוך שתנו כו' דגבי מעשר דכתיב שנה בשנה דרשינן כו'. שם כתיב שנה בלא בית. ולא שייך לתידרש בה כמין כאן ודשכיר: מ"ו בתמנה הנוטל שכנו לדון דינו בעלים. עי' בסר"ב מה שקבלת תגר על הרבנים מקדני גיטין. והרמ"ח בסי' קנ"ד בסדר הגט סעיף ד' כ"ע דסקור הגט אינו דין אלא לימוד בעלמא. לכאורה זה אינו מקפיק אלא שלא יהא הגט בטל. אבל עדיין עובדים על מה אמי בתמנה כו' וכדמוכח ג"כ בתוספות בתובות (ק"ה ס"ח) ממש"כ ומה"ע ח"ש כו' מלמדו הלכות שמיעה והלכות קחילה כו'. ועיין בשו"ע יו"ד כי' רמ"ו סעיף ה' וסעיף כ"ח בהגהת רמ"א: מ"ח בתמנה אין לוקחין אינו עדים. התוי"ע סביא יהושלמי דתקנה ופשטן לא קשיין הוא כו' לכאורה לא שייך קושיא ע לפרש"י (והרע"ב אחריו) דחשוד לגזול בבביות: מ"ט בהוי"ע ד"ה תו"מ בכל הדבור. מש"כ שלאשה שיכת לגבי דאכוהה בתעבר כדתנן בנפ"י דיבמות פ"ב דלא מייבי אלא בחשה שיכת עפ"י עד אחד (ליבמל) ואח"כ נא בעלה. ומש"כ וכתבתי שם דלתוספות מסקנא לאו. עי' מה שהשגתי עליו שם (ל"ח) ומש"כ ובמתני' דלקמן מנן נמי מעברות וא"ח לפרש אלא מע"ש דמומה כו' כל"ל. ומש"כ ומיהו מע"ל נמי אינה מומה דאסור לגזים. ואין להקשות א"כ מאי מומה דבביות מיוה. די"ל מנון דאיסורה שיה גבל. ומש"כ דא"כ לנקב מתניתין נמי תרומה. עמש"כ בהגהות לש"כ בהגהות פ"ח אות ל' בת"ש דנוכל לומר דגם מרומה נכללת בשם מעברות. ומש"כ ולזה דמעברות כלומר

[קדשים ח"א]

*) בכל הדפו"י בלפני דפוס אמסטרדם וגם בר"כ ד"ל אינה ריכו.

דבן מיכות ויאסר כו'. לכאורה קשה ע"ד מהא דכ"ה (י"ב) דפריך ולימני מעבר אחת מע"ב כו'. תרוצ ל"ק דל"כ קאי אדבן תוי"ע ע"ש בתוספות. אבל ז"ש דאכי לאילטת כ"ה שבב. ואולם עמש"כ שם בק"א לכמ"ל ותראה בתין דבריו בזה מתווין: מ"י בתמנה חשוב על מסכות. עתוי"ע שבאיה לבון הרמב"ם בתבוהו „שהאוכל הטמא כו' אינ"מ אחרים אלא ד"ס". וק"ל הא מבקין מטמא מדאוריתא כדמוכח בפ"ד דעכרות מ"ש ופסקה הרמב"ם בפי"ד מהל' אה"ע פ"ז וכ"מ בסוגיא דרמה"ה בפסחים. וכן נ"ע לשונו שם בדפ"ז שכתב אבל מד"ס נזרו על האוכל הטמא שאם נגע בתוכל אחר עמאהו וכן אם נגע תוכל הטמא בתבקין טמאין. דמשמע שעיכסה מד"ס מדכתב וכן ול"ע: שם בדפ"ב ד"ה אין חשוד כו' ובביצית כיון שנאסרה אין לה פדיון. וא"ל דהרי משלם הקולה. ושלי כוחו אלאחר זמן שנעבור. אולם בגמ' אלעזר בביצית כיון דקא מיתסרא לי' כו' והוא לשון ביטוי וכ"ל דמיתסרא אלי' לשולם ול"ע מקנה בפדיון:

פרק ה מ"א בתמנה כל פסה"מ הנאתן לקדש. ק"ל דהא גם בהם מ"ע הנייתן לבעלים כגון בשור כרי אלי שור במה והפרישו ונסתאב והחל לזיין להעלים המוחר מביתו. וכן אפילו בסתמה הרי הל"מ דיש"ש הוא וכסבו בתנה דלאיתא בפ' בתרא דמכות. וכן אם שדמו קלוב בחורה ול"ע: שם ושוקלין מנה כנגד מנה בנכור. מש"כ הסו"ה דבע"מ אינו מתחלק רק נותן לכהן אחד. גם אם יכול ליתנו לכל כהן בעולה כדמוכח בספ"ח דשבועות בתנגן: שם בתוי"ע ד"ה בנכור כו' דמדאוריתא לא מיתסרא מכיכרו אלא תמיס מי דומיא דתמורה הכ"מ פ"ו מס"ב. וכ"מ לענין הרמב"ם שם שכתב בהל' ה' מע"ב אסור למוכרו כשהוא תמיס כו' ובהל' ו' כתב מד"ס שאסור למוכרו בע"מ כו' והוא תמוה דהא מדקתני סגמנא אימתי עושה תמורה תמיס אימתי אינו נגאל תמיס כו'. תוכא דתמיס אסור למכרו אף כשהוא בע"מ דומיא דתמורה. וכן לדבריה דר"ש בי"ל לקמן אינו דבר שאין בו ברכה תמיס כו' ובבע"מ מתמני קנא כדפרש"י ולע"ב: [מ"ר בתוי"ע ד"ה מכרוהו לנכרים כו' ואני תמה כו'. עי' בס' אהלי יהודה (אמאדו) נמי הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פפ"ח. ובמהרי"ל כאן והמלכתי נמי'. מהגרמ"ם ז"ל]:

פרק ו מ"א בתוי"ע ד"ה בל אלו מומין כו'. א"ה מומין שבבשר נמי אלמה כו'. בפגמו ונגמנו לא. ק"ל דהא משמע ג"כ"ל דמומין שבבשר שוחטין לבתחלה במקדש. ועי' לקמן (ל"ע) בסוגיא דחסרון מבפנים. והשלם מחלוקת דלקמן (ל"ע) בחוטין הפנימים שנעקרו פ"ש. ל"ל מעמש מטוס דאמרינן לעיל (ל"ה) דכי אכיל לא מיחזי וכי פני מחזי (הגמרא זו נראה שנעלמה מהתוי"ע לקמן בתמ"ד שהביא זאת מהרמב"ם) דמ"ד דמותר לשמוש עליהם במדינה סבר דיכון דכי פני מיחזי הוי מומין שבגלוי. ולמ"ד דשוחטין במקדש סבר הואיל דכי אכיל לא מיחזי הוי מוס שבבשר. ומ"ד דאין שוחטין לא במדינה ולא במקדש סבר דיכון דכי פני מיחזי נזרינן אלו מומין שבגלוי. והשתא אמאי פסלינן לקמן בפגמו (אם נגמנו לגירסת התוספות כאן לקמן (מ"ח ב') ד"ה אילימא וכן הרמב"ם בפ"ב מהלכות ח"מ ה"ח. ותימה על התוי"ע אלא הכיר בזה לפי דרכו) אלא מוס שבבשר הוא לכ"ע עיין פרש"י לעיל (ל"ה) ואולי מטוס גזירה אטו מיומיות אי אטו שבבקרו. אבל יקשה א"כ נגזור אמי נעקרו דלא לשמוש במדינה אטו נפגמו וכן בנפגמו מיומיות אטו פיומיות. והרמב"ם שם כתב אין מקריבין אותן. לפי שאינן מן המובחר כו' ואם הקריבן יראה לי שהוא. ונכון מאד: מ"ו בתוי"ע ד"ה רע"א כו'. דשל דרי"ש וכ"מ במלתיה דמ"ק פליגי כו'. ומתוה דהרי מ"ק אמר דס"ז מום ולרי"ש לא הוה מום, ול"ל דהרמב"ם מפרש דאין לו אלא מילה אחת הוא בבא בפ"מ וקאי אדלקמיה וכ"ל דבה פליגי רי"ש וכ"ש ול"ב אי וכן ליתא בגירסת הרמ"ם ובמשניות. וכה"ג בר"פ דלקמן ובכלי מעכות ר"י מבשיר וחבמים פוסלין. וכאן בגמרא היה לפניו גירסא אחרת קמת. אך לשונו בפיה"מ וכן לשון הרב"ב אחרינ ל"מ כן: מ"ז בתמנה איזהו שמוא שנשמעה יכם. ובהרב"ב בדפוס אמסטרדם אינה שנשמעה ידו. אולם בד"ח הגיהו יכו והשמיטו לגמרי הוספתא שנה*) וכא פלי המשנה. דל"ל שכיון בזה לריב"ב קוביות רש"י ותוס' מהא דבוקא דאמתא דשף כו'. וכ"מ בפלתי סימן ל"ה סק"ג אמיכן כן לדעת הרמב"ם. אולם מש"כ עוד שם דלדיון דבעינן מיעטו אין ל"מ בין הרמב"ם להרמב"ם ע"ש. הוא תמוה. דלפי מה שפסק הרמ"ם שם דאיפכל ניבים בלי שמושא יכך כשרה. א"כ יש ל"מ רבתי בשם נמתא אירמה ואח"כ איעבל ניבים דלרמב"ם כשרה ולהרמב"ם פרפה: מ"ח בתמנה מומין אלו מנה אלא כו'. פירש הרב"ב נשבר עצם ידו כו'. תמוה דמנון לא פירש כפשוטו דקאי אכל הני דתמיב בפרקין עד כאן. וגם לשון מנה אין נופל יפה על שנים לבד. גם לפירושו יסיה התוספות מרוחה על הטעיקר: שם בתמ"ם ד"ה אח שנגנב מיום כו' ובגמ' פרכינן כו' ותימינהו המפלת הגמ' פטורה אפילו מיום אחת בכל אדם הוי בתמה. ודברים אלו מהמיסים דקושיית הגמ' פטורה דהרי הזיון דדבר כין בתמה לחיות ענול בכל אדם וא"כ לא הוי מומא: מ"ט בתמנה בזמן שהוא עמם אחד מום כו'. עי' כפ"ב וכן פרש". אבל הרמב"ם פסק לפיפך ונדחק הב"ל לשון לשון המשנה לשיטתו עתוי"ש. ויותר נראה שהוא גורס אחר בריי"ש. ומש"כ הב"י שבפיה"מ לא פי' כן. כ"ש התוי"ע בחוטה דמוקה ע"ש. ול"כ דבוהתו לבה מתניא התוי"ע בשמו לקמן בדבור הסמוך מכון עכם כו' כמו שנבל גולם אחד כך וכפלו. והוא ביאור לבזמן שהוא עכם אחד: מי"א בתוי"ע ד"ה כל מרבית כו' אתיא כו' אתיא לפרש שבשמו בהרמב"ם כו' דא"כ לא ה"ל לסר"ב לכתוב מתחתת. זה יש לדחות די"ל דהיינו עד הערקוב. אבל יש להכריח מדכתב שיהא זנבן מגיע לערקוב. דאי כפירוש הרמב"ם הל"ל אלא יהא כו':

פרק ז מ"ב בתמנה אין לו גבינים אין לו אלא גבין אחד. קשה הא אין לו אלא גבין אחד אחרת דזהו מומה אינו אין לו כלל מבפי' כדפריך הגמרא לעיל (מ') כה"ג. ואולי אלא תתחר דזהו מאום ייתר כשאין לו אלא גבין אחד משאין לו כלל. או משום דהוי כמין שרוב וזנבן: שם זהו גבן האמור בתורה, נראה תשום דכל הפרק מדבר במומין הפוסלין מעשה דאין בוין בזנבו ס"ח, לכן אמר בזה שהוא גבן כו' וא"ת דמתני' בעבודה כדלעיל. וכן הבוהה בגמ' לקמן (מ"ד ב') גבי מרוח אחר. אך ממש"כ הרב"ב כאן דכ"ב מודו כו' ומתמטות דוכיין ח"ב והוא מפי' הרמב"ם ל"מ הכי: מ"ג בתמנה אינו מום בגין אחד אחרת אינו מומה אינו אלא גבין אחד. קשה הא אין לו אלא גבין אחד אחרת אינו מומה אינו כלל מבפי' דקאי הגמרא לעיל (מ') כה"ג. ואולי אלא תתחר דזהו מאום ייתר כשאין לו אלא גבין אחד משאין לו כלל. או משום דהוי כמין שרוב וזנבן: שם זהו גבן האמור בתורה, נראה תשום דכל הפרק מדבר במומין הפוסלין מעשה דאין בוין בזנבו ס"ח, לכן אמר בזה שהוא גבן כו' וא"ת דמתני' בעבודה כדלעיל. וכן הבוהה בגמ' לקמן (מ"ד ב') גבי מרוח אחר. אך ממש"כ הרב"ב כאן דכ"ב מודו כו' ומתמטות דוכיין ח"ב והוא מפי' הרמב"ם ל"מ הכי: מ"ג בתמנה אינו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אמה כביחא שמי פיטו כאחת. פסח לן כל' יוסי בנרייתא ולא כת"ק דידיה ולא כאמרו לו. ושכחנו בהדיה פ"ח מסל' ביאת המקדש הלכה ב' פסק כת"ק דלא כשמעתא דמתניתין. ואמה עליו הכ"מ ווייטבו בזומק). ובפיה"מ וכן הרב"ב לא הזכירו מדברי הר"ק. ואולי אמה על המזרחי אלא ידע מעם רע"י בפיה"מ שהביא דעת ר' יוסי. אלא אמרים פסח כשמעתא דמתניתין: מ"ה נמשנה בפסח הפעלוגה עודפת כו'. המו"ל הביא לתוס' מהגמרא דלעיל דמפני מרלים מין לא קאי על הא דפסחו כו'. ואני אומר דמשמעה עלמה מוכח כן מדשיימא אחריהן הרי זה מוס: שם המאוכן. כל"ל בכ"ף והוא מלמון מרות אחר: שם ובעל גבר. לשון המוס' ו"ן בגם הרמב"ם. ולפעמים קורא גבר על מקבל גבל. נראה דטוענו על פסוק עם גבר תמים (מהלים י"ח) כי מקבל פעל בשם נקודות לא יבאנה בסמיכות (לבד בגבע) עי' תל"ע קע"ח ולכן ע"כ פרש בני מקבלים: שם שמכרתו תבכיו. וכ' המו"ל והא דכ' קרא אחר ל"ו פי' פלין לו מוס אחר. לשונו אלא בדיוק. בסרי רי"ם פגיב אח"ק ואיתר בגמרא. ופירוטו דמוק. ומפי יל"פ שהוא ע"ד ויהי לי בור ומאור בל"פ ויבלא ודומיו: שם ל"ח נא"ל כל במדלאיו תבוכים. ופירש הרב"ב ואע"פ בלאיו שמור בכרמי. ואימה דבגמרא קאמר דהייטו מוסי ומכ"ב עוד ובמיקר סדין ל"פ כו'. ממש"כ לעיל (מ"ג ג') במשנת אין לו גבוים. ומק"ל כון דהגמרא קאמר דתמר לתמר"א לא תני כוסי. ואם גם הלמים ל"פ עלים בעיקר הדין אם כן אמן קאני ליה. ובבני המוספות יום מוב שם מגומנתין: מ"ו במשנה פיקא יולאה מגולו. מפרש"י משמע דזהו פירוטו של בעל הפיקים וכ"כ הר"ב להדיה. וכ' המו"ל אבל לכרמב"ם לא פרש מתניתין אלא מיקל בלבד כו' ומפרש בעל פיקה הוא שהאה עקבו כו' בוטעת כו' מזה נראה דעקבו יצא לאמוריו דבמתניתין מפרש דהוא פי' דבעל פיקים: שם יתר בידיו ורגליו שם ובם כ"ד ר"י מכבוי ומכ"ש. ופי' הרב"ב כ ומר אפי' כו' אפ"ה מכ"פ וכפ"כ אם כו'. אפי' יל"פ דבזה אפי' ר"י פוסל: מ"ז בגרש"ב ד"ה הוטעת כבים כו' בכיון דקיי"ל שבבה לאמיר נדון לרוך לפרש כו' והוא מפי' הרמב"ם. ומתיכני דהא בגמ' מנומר דלמ"ד אע"פ לא נלרך עד"ל וכן בעד"ל מהני אפי' למ"ד דאע"ל ומה שהבאו אמת יאמר לחכם דלבגר מלה הוא מוקל המרה. הרי הגמרא לא חשבה לזה. והעמש ל"פ דהואיל דבאמת אין בו מלה דאדנה דים בו שנירה לא מוטיל המרה דמכם. וכן תמוה דברי בחבורו בפ"ו מהל' ביאת המקדש ה"ע שהלריך לדבריו עד"ל כיון דקי"ל דלע"פ כמש"כ כאן בפירוטו (ולפלא בשבילו לא נמלא מפורש ללריך לפרש. ואולי ס"ל כהמוכפות בערכין (כ"ג) בד"ה מ"ם דא"ל כי אם לפרש הלשון שנדר בו. ושם נכלל בחש"כ בפ"ו מה"ש ה"ם שיאמר אני נבבעתי על כך וכך).

אמ"ז מלאתי להמ"א בסי' קכ"ח סקנ"ח בשמת ע"ז ובהב בזה יעוב דמוק ע"ש:

פרק ח מ"א במשנה מתניתה מעוברת כו' בכור לכהן ואין בכור לגמלה. ק"ל הא אפי' כפסוט לא בקול וכדפריך הש"ם לקמן על הסיפא. לא מיבעי' לפי' ל"ש בתוס' קדושין (ל"ד י"ח) אלא אפי' לפרש"י בס מ"מ לכתחלה ליכא מוב להחזיר וחכ"ב לפי' כב"ח בדעת העור שהבאתי בס דלכתחלה היה הסיר לחזיר בכל בעין. אבל אם היו ברבוטו של אביו בשמת טובל הלק יהובה כאחיו שהוכרן ולידמן בקדושה מד"ש. אבל לפ"ז קשה לשון הש"ע ר"ש ערל"ה „גל מבוגדי כוכבים בשמת בו' הע"פ כו' לידמן בקדושה כו'". ולכל הקודם כו'". גם בלא זה קשה לפי לשון הרמזים שהביא הב"ד בסימן קכ"ד סק"ז ע"ש ול"ע. ולולי פרש"י כאן הייתי מפרש דמיירי באביו לא נמנייר (וכ"מ מפרש"י עלמו לקמן (מ"ז ב') ד"ה אחאי בכתב דלא ליית דיקא. משמע מפני שהוא עובד כוכבים ומפש"כ בס) ובר היה יודע את אביו עובד כוכבים מד"ש: שם היא ובהגם כו'. מפרש"י ואחריו הרב"ב נראה לדיה דס"ל דהכהנים היתה אמת אחר. ול"ל לדיה בגמרא לקמן (מ"ז סע"ב) אלבא דר"ש. וקשה דא"כ אף בפשוט לא לידמו. וכ"ה דמיירי בבאו בהכרחה ולחלק פשיטות מהני הרכחה אפילו בלא הוכיח בחב"כ הב"ש בסימן רפ"ג אות י"ג בשם רי"ו וכ"כ הע"ז שם בסיף י"ח. ומיין בב"ב (קס"ג) ובפי' הרב"ב שם. ודלא כדמשמע מלשון רש"י לקמן (מ"ז ב'). אל"כ ה"ל לפרש"ש שם לדקדק הכל על בבא זו ולא היה לריך להביא מתמולא. דמיירה ובה נופא מוכח דמיירי בבא בהרכחה דאל"כ אפילו בפשוט לא יתמי. וי"ל דשוביא דשם הוכלת אליבא דתר בר"י מבמיה דבבא דלקמן (מ"ז) ולדידיה יל"פ דהכהנים היתה ג"כ אבתו וא"כ לא נלרך הרכחה לחלק פשיטות. ולקמיה לבלהוב הרכחה קאי ג"כ על בבא זו. ולר"פ ע"כ מיירי בבאו בהרכחה. אבל קשה לבמיה הרב"ב בב"ב (קכ"ו ב') דחלק פשיטות אין יכול לחבור קודש אלבא דר"ש בלא הרכחה אלא בדבר שיכול להקנות ופי' בשו"ע סי' קכ"ב א"כ לא מהני הרכחה לחלק פשיטות ופי' חל"מ פ"ב מהל' נחלות ה"ו וע"ש: שם בתוי"ט ד"ה סבל. הביא מסקנת הגמרא דנדה דא"ל לידת פנים. משמע דר"ל דגם הכא פיטר הכא אחריו מכהן וכן הרמב"ם בפי"ח מהל' בכורים הי"ד בלא כיון כל בפל בתמו מעמה לידה הבא אחריו אינו פטר רחם. וק"ל דהא בסמוך כ' הרוי"ט בשמו דשם הוא חומרא שהמחיבו בו כו' וא"כ לא ה"ל לפטור הבא אחריו ממלות פ. יה וע"כ: שם ד"ה עד. ליתא דעד ל"י לפרשי. לבאורה ל"פ דר"ל דהפטר רחם אינו פוטר את הבא אחריו עד שיפטור מישראל: מ"ב בתוי"ט ד"ה הא כו' ובגמרא המוה הוא דמסתברא לשון לידה מבשמעותו כדרך לידה כו'. ומימה דהוא עלמו הביא לעיל בד"ה בהרכחה שהוכיחו הגמרא דר"פ יולא דופן דלשון לידה לא מבשמע דרך לידה דוקא. אבל הא דלדרך למילף מתלד דבני יולדת. הוא רק כדי בלא מילף לידה לידה מבאור בהמה כו' בתוספות: מ"ד בהב"ב ד"ה אם לכהן מ'. ואינלאי מלאתי דבאל הוא. ב"כ הש"ע עי' לקמן (מ"מ) תד"ה מת בו: שם בתוי"ט ד"ה בתוך ל' יום. כלומר בתוך ל' ויום אחד כתבתן בספ"ד דבכרין כו'. תמוה דהא לקמן הני בזה פלוגתא ל"ש ומכמים אל"ר אם נתן לא יכול לכן בפיר תנא בתוך ל' מילתא דפסיקא לכ"ש. וכן אם אלא אלונסתן הקדיש ותני בתוך ל' אפ"ש שכתן יחיר ול"ל אלינא דכ"ש. ושל בתוך ל'

יל"פ דגם ל' מעמו נכלל בו וכדמשמע לקמן בתר"ה מת ביום ל'. לכן מסתם ליה סתומי ולכל מד כדאיתא ליה: מ"ו בתשבה רש"ח אם נתן לא יכול. ל"ל דלפ"מ שמלקו הכוס' בב"מ (ו' ע"ב) בין תשם קודש שנולד הספק לתשם אמ"כ (כתן בד"ה ואם לבני כל"ת לא בחו דבריהם בביאור) כוונת ר"ע אם נתן דוקא ערב שמת דהייטו קודם שנולד הספק אבל אם נתן אחר שמת דהוה אחר שנולד הספק יחיר. ולכן לעיל גבי שני נקבות ובכל חו ב' זכרים וג' נקבות קחני אין כאן לכהן כלום דמשמע דאפי' הפס מוליאין מידו משום דהוה לשונם אחר הספק וכן בכל הני דקחני אין לכהן כלום. והיכא דקחני פשוט הייטו פשוט מליאן. אבל אם כתן יש מיוק דפעמים הייטו בשבתן קודם שנולד הספק לא יחיר: מ"ז במשנה כולם בשקל הקדש כו'. ברש"י כאן ובגמרא לקמן (נ"א) הוסמכת וכולם בו': שם הון מקנים. הא דלא אני אמר מעבר ולאיון כדאני בברייתא לקמן (נ"ח). הוא מנוס דלא אחת מתחת ניכו דבקנים הוא דוקא מעבר על כסף והו המכוון כאן בתמני חון כו' ר"ל דאין בשום כסף אלא בכסף (תמם) דוקא. משמ"כ מעבר דעפלה אפילו במעבר דפרוטות בדלקמן (נ"ב) (ולכון הרב"ב „ומש"ם אני מ"ר אלא במעבר על כסף" הוא אלא בדיוק בלל). וכן הלאיון נראה דאין קפידה אלא על המעבר מחיזה אין איסור: מ"ח במשנה לפיכך אם לא כו'. ברש"י בזה דחוק. ובע"ד על"פ עפ"י מה בשיטו ברש"ו דתרומות אינו מעכב תרומה אלא מילין כו' אם אלה הכהן לחמול אינו מוחל. ופירש הרב"ב כיון דמזה"כ כו' ואינו יכול לפטור עלמו בדמים אין הדבר תלוי בבעלים. וסבת ר"ל קאמר לפיכך כיון שהקפידה התורה אלא לפדות בעבדים כו' אינו יכול לחמול. ואין תקנה אח"כ אלה הכהן ליתן לו בתחנה אח"כ וכפרש"י: מ"ט במשנה בנכסי אחר פירש"י והרב"ב. נכסי מלוג. וקל"ל דע"כ מייני באלמנה לא נרושה דאל"כ הבעל יורש את הכל. ומ"כ מאי אלי דקנים ל"מ הלא עתה גם הכתובה אתת ידה: מ"י במשנה ואל"ל מתנה כמכר. בשתפקחי במשנה אם יוכל הנותן לגאול בע"כ של המקבל קודם היובל. בפי ע"ח משמע בערכין (פ"מ מ"ד) דלא בשמתה יוכל לגאול בתוך שמתן. אבל שם מרבינן מתנה מן לגמיות. דמשמע דוקא אחר שנתן דכתיב ברשה דקנה הא בתוך שמתן לא ופ"כ תבוס דיכול לפדות. משמ"כ הכא אלי הא דמרבינן מתנה מיוסי לא כתיב אפי' בפרשה דגאולה:

פרק ט מ"ב ברש"ב ד"ה שלבה ומים מיל כו' מלערפות את הלדדין (ל"ל עם הלדדין. וזה מוכח מלשון מלערפות. דלא"ה דל"ל דשמה דגם הלדדין יעלרפו אל"ז הל"ל מלערפות) לבני מני כו' אין הסמלעי מלרפן (ל"ל את הלדדין יחד אל"ז ולא בשמואל) ופי' ברש"י בגמרא ד"ה ומתה אחר כב כו' והתוי"ט לא הבין כן בדבריו. וגם יש ע"ם בדבריו דמש"כ וכרבה ל"ל וכרב: מ"ג במשנה החמין הסוחפין. כ"ה הני' בתוספות בלא ו' וכ"כ מפרש"י ופי' תוי"ט בספ"ג דבקלים: [שם בתוי"ט סד"ה הלמים כו'. עי' בספ"ק דבקלים כו'. ל"ב עי' בלח"מ בפ"ג מהל' בכורות ה"י שהאריך בזה ומיהוה על התוי"ט בלא הביאו לא כתן ולא בבקלים. מהגמ"ב ז"ל] : שם ד"ה פעורים מתע"ב כו' דאופבא ל"ל כו'. והתו"ת כ' דלרבוי בותפות בתעבר ל"ל דמה"ת לומר דפעורי ע"ם. ול"ל לגרוכה דלא מלף הענגה הענגה תבכור עי' לקמן מ"ח בתוי"ט: מ"ד ברש"ב ד"ה בכל נכנס כו' הכל לאחוויי כו' ובומעם ואנדרוגינוס כו' והתוי"ט הקשה על הרמב"ם דבסק דבריה הוא ואפ"ה ל"פ כרמב"ם ע"ש. ול"ל דהכא אמרי בתיב ולאן ודרבינן ליה בר"פ לכל נאן אחד הוא ואנדרוגינוס אינו מבוס דמיפקא מבלל זכר ונקבה מיפקא נמי מבלל נאן בתמני וכ"ב אר"ח בברייתא לעיל (מ"ב) עוף הוא"ל ול"ל בו ע"ל אין אחה מוצא עוא"ב מביניהם ואף דהכם ל"פ הרמב"ם כר"ח. הכא אית לן לכשה דולאן כדאמרן. והגמרא לרוחתא דמילתא אמרה דפליגי בספיקא ובכו' וכ"ב מלינו בכ"מ: שם בתוי"ט ד"ה ויהוה כו' מימה כו' אמאי לא תנן לי' בשום דוכתא כו' ע"ב ודחק בשבוני. והנה תמיהתו חזקה ומיהוה חלוש. גם מה שהבין בהבנת הרמב"ד שקושייתו אינה מוכנת על הרמב"ם לבד כי אם גם על התוספות כו' ונסקייה מלשונו בכ' אמ"ם לא אמי כו'. ל"ל דע"ם הוא ול"ל מ"ם לא מני וכ"ב אהלא"ת ע"ם ובמל"מ. ולענין תמיהתו הלב"ד דבאמת ס"ל לאמר דמתניתין דיתום אינו פטור בקדשים. וכ"מ לי מהא דספ"ז דלא הבינן בין הפקולין בבהמה וכסרים באדם. דהכי אמרינן בתילתא סוף פרקא בא שמעון ב"ש אומר כו' לפי שהוא אומר כל אחד יעבור כו' אומר אני אף היתום בתמם. והדין נותן הם אם בע"מ כו' יתיש שהוא בכר לגבי מזבח כו' נאמר כאן עבדה כו' ב"ש וכאן לב"ע בעבר לגבי מזבח. ומ"מ מודה דא"ל לדיר להתפשר מהעבדה העבדה. לכן אינו דומה בעיני בנם תנא דמתניתין בכר כיתיש וכאן בעז"ה. רק דק"ק לפ"ז מאי דמייתי הגמרא לפרושי פסחא דמתניתין מהא דתחת אמו פרש ליתום: מ"ה במשנה רבי אלעזר וכ"ח כו' כל"ל בל"י וכן בתוספות: מ"ו במשנה מחבה לפני ר"ה וכו' לאחר ר"ה אינו מלערפין. וכתב הרב"ב אגב כו' תנא אמי הא'. ול"ל דאלערך מובה לגופה מהוס דבפ"ד דחלה מ"ד מנן קב חדש וקב יבן בכסבו זב"ז ריש"א יעול מן האמצע. אלמא דמלערפי אהדדי קמ"ל הכא בתוב"ב דלא מלערפי ועמה"כ אם בשלמי המקדש בפ"ד: מ"ז במשנה קפץ אחד מן המעון. כו' פי' הרב"ב במשנה עבר כו' ונעל הבעיר כו'. במחב"ת ל"ד דלא אחרה הגמרא לקמן (נ"מ ב') לפרש בן אלא דלא לחוכיח דיבא דרבא מזה. אבל כיון דבאמת קש ליה דיני יש לפרש המשנה מבוס מנין הלאוי. וכפרש"י: מ"ח במשנה יצאו מבויי ובעיני כאמת כו'. אמת דבפי' הרמב"ם נמי משמע עשיה לפנין כן בני' במשנה. אבל מפרש"י מיבא להיות הל"ג לא אב' ואם דקתני יצאו אינם כאמת לא מיירי מבעיי ובעיני הא מהבעיי ואיון קמפרש הכא דיבא בגמרא. וכ"ב מהרב"ב מלאה פירשה. והתו"ט ל"ל כלל בחב"ת בהבתיקן דברי המוס' דלעיל פ"ב מל בגא ע. דסם לא כתבו אחת רק על תימה דבגא ביצאו אינם בבעיני דהייטו שיצאו מבויי ואחד עבר כאמת ע"ם. אבל על בגא ע לא מייני דבריהם כלל: [שם ברש"ב ד"ה שלמתן כו' יכול כו' אף שמיני ושמים עבר כו' כל"ל. מהגמ"ם ז"ל] : **סליק מסכת בכורות**

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הגהות וחדושי הרש"ש

על סדר קדשים

מאת הרב הגאון הגדול וכו' מהור"ר **שמואל שטראשון** זצ"ל, מווילנא.

ומבנו הגאון החכם מו"ה **מתתיהו שטראשון** ז"ל [בין שני חצאי מרובע].

מסכת ערכין

פרק א מ"א במוי"ע ד"ה הכל (ב') וכ"ה בפירש"י. לפניו היתה הגי' ברש"י בן י"ג [וכמו שהוא בגמ' ד"ו (רפ"ח)] וכ"מ מדסיים רש"י והיו אין עד שיביא שתי שערות ובבן י"ב ויו"ח לא מהני כ"ש דקי"ל הוך זמן כלפני זמן בבדה (מ"ו) פ"ם בתד"ה קשנה. ולכן הגהת המוי"ע בהרש"ב בן י"ב אין כלום מדכתב ולא הביא ב"ש:

פרק ב מ"א במשנה אין בנגעים כו'. ישנה גם בספ"ג דנגעים: **שם** במוי"ע ד"ה פחות משלש והעביר. ג"ד כו' אלא אפי' כו' חוץ משלש מ' כו'. נראה דגם בדבריהם חוץ משלש דנקטי ל"ד אלא אפי' בשאר פחות משלש ג"כ מפלגין. ואני מסתפק דאולי לרבנן דדרשי האי וכ"ע יהיה בשקל כו' לא יהו פחותים משקל כ"ל ג"כ דאם היה לו שקל ואלי אינו נותן אלא שקל. או לאידך גיסא דמתוייב לנות ולהשלים לכ' שקלים שלמים. ואם לא יביא בשאר עליו הטוב עדיין דומיא דאין מתבבין מדשים להקדש דלקמן רפ"ז. ומהא דלקמן דקאמר יביא מרתי ופלגא לאלי כו' אין ראיה. די"ל דלאו בדוקא נקיט: **שם** בסה"ד אמו' כו' מי לא פסקינן כחכמים. י"ל משום דסד"א דמסתבר שעמי' דל"מ וכה"ג אמרינן בגדה (ג' ב')ביולא בזה כתבתי בתמורה (י"מ)וע"ש: [**שם** ד"ה ואין פתח בטופה כו' לפי שאם נאמר שב' ימים מאלו סד' מתחילת עם נדתה יצאתו עד הי"א כנ"ל. מהגרמ"ם ז"ל]: **מ"ב** בר"ב ד"ה ולא נראה יותר כו'. ובדין היו שיהיו כל מדבר הנגה אחד מלא ואחד חסר אלא מפני יתירות הב' ידות בשה כו'. ואין עשה זה מספיק על הוספת ב' שיטורין שהיה לי מפני זה שיבור אחד טוסף. ומכ"ב שאינו עשה על מ' חסרין. אלא יש כוד סיגות כגון אלא נראה שיהא מפני הבנים. או משום מסיא ויבקא ומי' בהרמב"ם בפרק י"ח מהלכות קה"ח. וז"ל בפירושו (אחר שכתב כפשט הרמ"ב) וזו היא אחד מהסבות כו' ואין כוונתינו לדבר בכאן על כל אותן הסיבות ולא על שום מינן כו': **מ"ד** [במוי"ע ד"ה לוים היו כו' פשטו' דקרא כו'. כ"ב בהמ"ג בשה קש"ע כתב וז"ל. ומש"פ שבפרק האגיל (כ"ה) דוקא פרשה ז' בבהיים כאן דוקא מפשוטו של מקרא שאומר שם וכי יבא הלוי מאחד שעריך וגו' עכ"ל, והש"ן כתב מדכפשי' ולא ראה את המוי"ע. מהגרמ"ם ז"ל]: **מ"ה** במשנה א"פ משנה עלאים כו'. מש"כ המוי"ע דהא דתנן בפסחים פסח מלרים מקרו מבעביר אין נראה שיהא פסח מדבר בכללו. תמוה איך ס"ל לומר כן דהא תניא שם ג"כ הזאה בא"ל של המקרוף כו' בתפזון ופיזומו כל היום. הכי כל אלו נהגו בפסח מדבר:

פרק ג מ"ב במשנה ובשדה מקנה נותן את שוויו רא"ל כו'. ופסק הרמב"ם פ"ד מהל' ערכין הכ"ו כה"ק ושאינו מוסיף תומש כדמשקינן לקמן בגמרא. וכ"כ הרשב"ם בפ"ב המוכר את הבית והתוס' שפ"ד דגיפין דפודין אותה בשוויו. ולפלא בעיני על המל"מ שם שפסל דברי זה ובשלמה מחאה מבנה זו עם הגמרא שבלים. וכן פרש"י לקמן (כ"ו ב') במשנה וגם מהכ"מ מיתמיה כפי שעה המשנה והגמרא אלא ליין מקור דיעים אלו:

פרק ד מ"ב במשנה אבל בקרבנות אינו כן אפי' כו'. לשון הרמב"ם בפיה"מ אבל היה עני באותו הפרק שנתחייב בקרבן ס"ז יביא קרבן עני ואפי' אחר שהגיעו לרשותו הנכסים. ומשמע דבכל קרבן עולה ויורד הדין כן. ואימה דהלא משנה מפורשת בסוף כריתות ספרים לעבירות האיפה הבשיר יביא עוף הבשיר יביא בשנה כו'. הרי דאפי' בכר הפרים לקרבן עני אם הבשיר אח"כ מתחייב להביא קרבן עשיר. וה"כ לא פליגי לקמן בגמרא בתמורה אלא בתר איהה קרבן חזלינן אבל למיזל בתר מיזב ליכא למ"ד. ועמש"כ בתמורה (כ') בתד"ה הני: **שם** בהרש"ב ד"ה ס"ג כו' היה עני והבשיר כו' אבר תביא יד הטודר א"ל כו' עשיר והעני נמי תביא יד הטודר כתיב והתו"מ בגמרא עליו מלמדן הגמרא שלפניהו ומי' רש"י. וע"כ נראה הרמב"ם היה בגמרא כמו שהפתיק. וכ"ל תנוס דתנקל פוטל לו שני מובנים. הא') לשתות הטוהר כמו לחוכן הכוסה שמוכל לקרבנו כן אף בשעה שאינו כותב. והב') הא לביטני פוכל שהוא כותב בשעה שמדברים עליו. וכאן מפרשינן ליה בהב' מובנים ולמומרה: **שם** במוי"ע ד"ה והבשיר כו' וכ"ל דל"ל קודם שיביאו כו'. וכ"ל דל"ד בזה בתמ"ת לפשוטו לאף שהיה עני בשעת הערכת שבכן אם הבשיר קודם נתינה כדמוכח לעיל רפ"ב נתן אלא והבשיר כו' דודאי כ"ל עפ"י הערכת הכהן ואפ"ה תני קיפא פחות משלש והבשיר נותן ט"ן אלא ומשמע אפש"י שהעריכו הכהן כבר כדין השגת יד. וכ"מ שם בתד"ה בעידנא דפירשו הוה עשיר היינו בשעת הערכת הכהן והעני הייטו קודם נתינה. א"כ היה עני פי' ג"כ בשעת הערכה יהבשיר קודם נתינה. וכ"מ מפרש"י בב"מ (קי"ג ב') בד"ה ומפן שכתב ואפי' הבשיר לאחר שתמדוהו ועכל מה שבידו אך לכאורה מפרש"י לקמן בש"פ שום הימומים

[קדשים ח"ב]

משמע כהמוי"ע שכ' ולפי דמיש שמאחוהו יתן שהרי בזמן שהעריכו כהן לא היה לו יותר. ומוכח דאפש"י אלא נתן לא שהרי כתב מקודם וזה משנה אותה ויתבארה כו' יתן. אולם י"ל דדינא דהבשיר אינו אלא אם הבשיר בהרי ביוהכ לתת כל הערך שעליו משלש. וכה"ג כתב הלח"מ בפ"ג מהלכות ערכין לענין עשיר והעני וייחב בזה קושיית התוס' לעיל (ג' ב') ד"ה בעידנא לדעת הרמב"ם ע"ש: **שם** ד"ה רי"מ כו' ולא ידעתי מאי קשיא להו דהא דרשינן לו' בפ"ע מ"ג (ועי' בגמ' רכ"ד) ולי"ב לייחב דהרי ר"י לא פליג על הך דרשות דלקמן. ואפ"ה דרים ליה להך דרשה ג"כ ומ"כ ל"ל דיש בהשמטו עוד דרשה אחרת לבד הך דלקמן. ולכן שפיר הקשו מאי דרשי רבנן. אבל עדיין ל"מ מגמרא דב"מ (קי"ל) דאיתא שם הוא ולא ב"מ ואיתי על שיטת בתוהו מתחילתו ועד סופו ומ"ש בתד"ה בתוהו ובד"ה מהו: **שם** בא"ל והא תנן היה קנוב ומתרחק ה"ז כשר כו' בגמ' הא תניא. וכ"ל כלל בתה"ם דמתניתין יל"פ דתתרחק קודם לחיים הבדות ומ"ב היה כשר מתחלתו דהייטו משעת לחיים הבדות על סופו דהוא הגלתו בב"ד. דזה ודאי אין לומר דמקשה דליבעי שיהא כשר אף קודם לחיים הבדות. דהא גם בערכין לא בעי ר"י אלא יהא עשיר קודם קבלת הערך עליו. אבל מברייתא פרין שפיר דמשמע אף בנפשל ביני לביני: **מ"ד** בהרש"ב ד"ה נותן כו' דכתיב כערכך יקום. והמה המוי"ם דהאי קרא לא כתיב בערכין אלא נמתקדים שדה אחוזה ושם אין דין הנגנת יד (הנגנת יד מאי בעי הכא) ומיכן דאם א"ע למתקדים שדה אחוזה כו' מהו מנין למעריך הכ"ב דיש בתולין (קל"מ) קנא דומתן את הערכך הכתוב בשדה מקנה לענין ערכין ע"ש. בפרש"י:

פרק ה מ"א במשנה ושוקל בשר כו' בתוס' כתבו. ואני כו' דוקא נקב שוקל מעיקרא כו'. לפי' זה נראה שנתן מעט מעט בהתנות עד שהתגלה. ואם יותר בשבר שנשקל בתחלה ישקול המותר ויוכלו מתשקל הראשון. ואם יפחות לסיומו אלא יהיה די בהשבר שנשקל בתחלה למלאות הכלי יוסיף עוד בשר אחר שישקלהו ערש כהיותו נהתנות עד שהתגלה. והמוי"ע לא הבין כן בדבריהם ע"ש: **מ"ב** במוי"ע ד"ה יתנו הייוסין כו' ונקשה לי דהך קרא לא כתיב אלא נתן כו' וא"כ כשאינו מך כו'. זה לק"מ דהא לעיל (ו' ב') אמרינן דנוסף לא נעבך דלאו בר המדלה והערכה הוא וכן לעיל (ד'). ופשוט דאפי' אם המעריך אינו מך פטור. והוה כפרש"י שם (ד') ד"ה ולא כהן הלבך ליתא בערכין דאי עני הוא לא קיימן בי' והעמידו כו'. ועמש"כ בס"ד בקדושין (ד' ב') בתד"ה מעיקרא: **מה** שהביא מלשון הרמב"ד דשם דהשמדה והערכה בתה למטותי נוסף ויוצא ליסבב שאינו לחויין כו'. שיטה דיולא ליסבב לא מיתעב מעפ"ז אלא מקרא דבל חרם. כו' כדאיתא לעיל (ו' ב'). ואולי הגנרת ליתן הוא דתרוייהו תניא להו כאחד שם במשנה: **שם** בא"ד מה שלא לייחב דעת הרמב"ם בהא דמעלעלי דיתמי לא הוו משמבדי אלא מתקנת הגאונים. דבריו בזה מגומגמין מאד כתיאור למעיין היטב. ובנסוף מסיק שלפני הרמב"ם לא היתה הגיהקא בהוגיא כתו שהוא לפניו. אבל מ"מ ע"כ אוקימתא דמייבי בשמעד בדין בס הוא הי' גורם. ואני אומר דהתוס' ע"כ לא הוי ברבי אלא הקלא ומביא ואוקימתא דבשמעד בדין וכן בהה"מ לא נרבי מאי היה שמעד בדין וכו'. דלגי' שלפניו קשה טובא מש"כ לעיל (ו' ב') בד"ה כי פליגי. ובגודר ומעריך שמא יתול מיד ולהבי גובה מן היורשין. וכ"ל אפי' לא שמד בדין. דאי שמד בדין אפי' אם הזיק מייב כמבואר שם בהוגיא. וס"ק הא ס"ל דמלוה ע"פ אינו גובה מן היורשין. ומלוה הכתובה בתורה לאו בכתובה בשטר דמי מדפשוטר בהזיק כדאיתא שם. ופשמא ל"ל משום דאמיתתו לגבוה בתפיסתו להדיוט ואפי' בעלי כדמוכח לקמן בפ' המקדיש את שדהו (כ"ז) בתמורה חזר כו' ממשכנין כו' וכן הכין שם הטו"מ. וא"כ אין מקום להוליא שלפניו וש"כ ג"ב לה כלל: [**שם** הד"ה ערך ידי כו'. כ"ב עי' בשמע שלמה להאלגזי פ' המקחי ובמל"מ פ"ב מהל' ערכין ה"ד. מהגרמ"ם ז"ל]: **מ"ה** בתוי"ם ד"ה חייבי חטאות כו' וה"ל אשם נזיר שמא מה שאין מעכבו מלמטת תמ"ה ל"ל דאחי לשהיי. תמוה מאד דהא כיון דאינו מעכבו לשום דבר תלוש לא ימנע מלשהות אותו. ועי' בלח"מ בפ"י מהלכות נזירות ה"מ דאשם נזיר שמא בחטא מתכבין עליו וכן אשם מטרע וטולתו לדידן אלא שפקינן כרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא:

פרק ו מ"א בהרש"ב אד"ה בנקב ובעבר כו'. שמתה דקי"ל מעלעלי דיתמי הוו משמבדי לבמ"ח הרי בפ"ח היה בשבש וגובה כו'. ואמה המוי"ם דמה מקום לבגובה זו כיון שפ"י אולמא הא כו'. וי"ל דאין כוונתם רק על בפ"מ עובד כוכבים כברבית אוכלם בהן וכגון שקבל עליו לאון בד"א כדאוקימנא. וכן בכתובת אשה. ואח"ז מלאתי כן בתור"ע ומיכין דברי הגהה קשה: **שם** בתוי"ע אד"ה הערב כו' ועוד שמעתי שיש לפקוק כר"ל כו'. ואין זה ראיה על כלום דהא גם ר' יהושע מודה דהוי מייבין לקיומיה

מס

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אם לא היה שאלה להקדש כדמסקינן בגמרא (כ"ג ע"א): מ"ב בכפ"ב ד"ה והיתה. שקדמו נידונין כו' כ"כ רש"י. לדוחתא דמלתא פי' כן, דמיכא לאוקמה בהדיה: מ"ד בתוי"ט ד"ה המקדיש כו' ובפ"ש הב"ק שם מתקיף לה ר"ז וכי דעתו ש"א על תפילין. ומצני אחיי המקדיש סבר מצוה קא עבידנא. וכרי הכא מתקיים דגם בזביחה הדין כן. וע"ל דאחיי ר"ת שם כן אלא לתרוצי מלתא דר' אבא דאמר כל המקדיש אין דעתו כו' אבל שם בהסקנא בלא"ה לא קם דבריו וגם ר' אבא חזר בו שם. אלא לתריץ דאף אחין דעתו ע"ז. כיון דבאמיתתו נכללו גם הם. דבריו שבלב אינם דברים. ולכן גם בזביחה דינא הכי. וכן קאמרת דגמרא בב"ב (קכ"ה) תפילין איקרי נכסי כו'. וקאי על הא לגבול שם אחר נכסי לפלגיה. ומצ"ב פוד הבוי"ע והייטו נמי מעמא דנמרכין כו' ולא היה דעתו אתפילין. ל"ד כלל דנמרכין ודאי לא מהני מה שבדעתו לא היה כ"ז כדפרים שם רב אושעיא וכי דעתו ש"א ע"ש לנתכנו. והחילוק בין ערכין להקדש הוא משום גזה"כ בערכין דמקדרין מקרא דואם מן הוא. ואע"ב דגם בהקדש ס"ל לרוי"ח בב"מ (קי"ד) דמקדרין הייט דוקא בבנון דאמר הרי עלי מנה לבד"ה כדאיתא שם. אבל בתקדיש דבר מיוחד פטור דאחי' הקדיש מזונו של אותו יום ה"ז מקודש. וס"ל בתקדיש נכסיו כיון דתפילין בכלל הוא כאילו הקדישן בפירוש: מ"ה בבע"ב ד"ה לכך. בדרך קוחרים לבוא שם כ"כ רש"י. בפשוטו יל"פ דשם נתלאים עבירים ונשיסה מתקבמות יותר מדשל עבירות וכפרים:

פרק ז מ"א בתוי"ט ד"ה ולא נוחלין כו' בשלמא לשמואל כו' לא נוחלין לאחר יובל כו'. עלע"ד דה"פ לא נוחלין בגירוש (דומיא דאין מקדישין לרשות) וכ"מ מדל"ק בביעוא אלינה דבר דולא נוחלין הייטו בגירוש כ"כ משום דגם לשמואל פירוש כן. ולפכי לשמואל ניחא דאין גירוש פחות מאחר היובל דאז לכתיב אם תבאת היובל כו' דפירושו אלינה משנה שאחר היובל והייטו בכל הנה דאין מחשבין חדשים להקדש. אבל לרב הא אפי' יום אחד אחר היובל יש כאן גירוש שנה שלימה דשנת היובל. וע"ל דגם רש"י פי' כן. ומצ"ב דקמ"ל כו' הוא לייאש דלא מיקרי גם לשמואל מאי קמ"ל דאין מחשבין כו' כדמקשה אלינה דבר. והתוי"ט נראה דלא הבין כן ולשון רש"י אמתיתי. ולכאורה הייט מיושב לשון המשנה לפי הבנתו. אולי יפרש דיובל פי' בתחלתו דיובל הוא משמע בתחלתו. כדלקמן (כ"ח ב') (וכל השנה כולה נקראה שנת היובל) ואחיה כרי"ש בנו בל ריב"ב שם. ואף לרבנן י"ל פחות משנה אחרון עולה. וכ"ל דא"ל לשמואל דהקדישו הייט כלום. אח"ז מלאתי בגא"מ בפ"ד מהל' ערכין כי"ב קלא ממש"כ: שם בתוי"ט ד"ה היו שם נקנסים כו' כבר כתבתי כו' שהייטו מפרש במשנה כפי האמת שבגמ'. תמוה דאף לפי המסקנא דמוקמינן לה במלאים מיום הוה הדין כן כדהביא לקמן מרבב"ם ומוס'. ומ"ל לתבוכי דעתיה לדעת הרמב"ם המוקשה כמש"כ לקמן: מ"ג בתוי"ט קד"ה נאלה אחר כו' ושוב ראיתי בתוס' כו' שכבר אם נאלה אחר לא יתכנה כו'. נראה דר"ל דלמאי אינעביך עוד מלמד שיובל לגאול ושתהא לפניו כשדה מקנה פשיטא דיכול לתכנה לבעלים אם ירצה. וגי' התוי"ט [וכ"ה בדפוס ויניציא (רפ"ח)] לא יתכנה ל"י להולמה אם לא בלשון המיסה:

פרק ח מ"ג בתשנה אחר אחד ה"ה שני בכ"ח הבעלים מתנין כ"ו כו'. ל"ל דאם יבאו הבעלים לתת לגיזבר החותם לבד הסיינו ר' בעלים (ואולי דדי אפי' בד' וכ"מ עקביית הגמרא ולימכו אתת בגבא בחיקין) הכהנת בידם והבדם מצאר אלא האחר בב"ח בע"כ. (וכן בשאר הבנות לפי חשבון שימולא רק כ"ס). ואלא"ה לקמה מדת הדין שיבא אחר ויוסיף על מחיר הקדש שאחרו הבעלים עד פחות מעט מהותם רק בכדי שיכושו את הבעלים לפחות בתוספתו על זה: שם בחשבה ופעבים. וכתב התוי"ט דכן הסתיק הב"ב תרי זימני. לפיכו נמצא ד' זימני. ואולי היה לפניו הבאר בטעקת"ן: מ"ד בתשנה הראב"ע מה אם לגבוה כו' עתה"כ שיהא אדם חם על נכסיו. ובגמרא דאתי לאתופי הא דאל יבזבז יותר מחומש. וקשה דמל"ל הא. ימתא דיו וכר"א: שם בתוי"ט קד"ה אחר הראב"ע כו' והרמב"ם כו' פסק כראב"ע. נראה שעמו משוש דסתמא דגמ' פליג בכתובות (ס"ז ב') מהא דר"א על מר עוקבא דבזבז לפלגי' דתמוניה: מ"ז בתשנה רי"ם אומר כו'. הקדר הדורות בהבאות הב"ם הביא בשם הסמ"ג דגורס בתשנה הא כילד לי אתה מקדשו קדושת מזבח אבל אתה מקדשו קדושת מביאות פירוש כו' לומר הרי הוא מקודש בקדושת בשר כו' אפי' מביאות המעה ס"ש. וגירסא זו תמוה דהרי לעיל אמרינן ויב"ב דאל על קק"ד ואל קק"ל מע"ל ס"ל כרי"ש הרי מוכח דרי"ש דרים ליה להקדש עילוי. אבל קדושת מביאות ל"ג וכדאיתא לקמן בגמרא. והסמ"ג ל"ל דבריה כן בבריתא דמייתי הגמרא לקמן: שם הא כילד מקדישו אתה הקדש עילוי. פירש הרמב"ם כמה אדם רוצה ליתן בו להבעלותו עולה כו'. ויפה כ"ע התוי"ט דלא דק, דשם אינו דאתי לכפשיטו לזבח אחר דבקאמר ואי אתה מקדישו הקדש מזבח. והתו"ח ל"ד כלל בזה דמתחלף לו מולה בבכור עיין עליו:

פרק ט מ"א בתשנה מכרה לו לפני ר"ה והיא מלאה פירות כו'. ל"פ דאם מכרה לפני ר"ה אחר שקלרה וסגיע שבעים ימים ומדיין לא בכרה התבואה אינו מוחר לגאול דבעינן תרתי שבים ותבואות. אולם אם רק אותה בלבד לא בכרה. אולי יוכל לגאול כמו בשדפון שבביאות המופפות: שם בכפ"ב ד"ה אינו מוחר לגאול כו' כגון אם מכרה מער שנים לפני היובל בתנה נמלא שמכר פירות כשו"ש בעבירות הנה כו' כ"ב רש"י וכ"כ הרמב"ם בפירושו ובתבורו פי"א הלכה ה'. וק"ל דהא בהשבר שנים דלפני היובל נמלאים ב' שביעיות דאין בהם תבואה וקרא כתיב כי מספר תבואות הוא מוכר לך. וכה"ב פריך בב"מ (ק"ו) על פדיון הקדש דשדה אחוזה. ואמת מצני דחזיא למשמעת בה פירי ופרמ"ל דלא כתיב ביה שני תבואות. אבל הכא הא כתיב כי מספר תבואות כו'. וא"ל דס"ל ז"ל דכיון דגבי גאולת מכירת שדה"ל כתיב ואשב את שני ממכרו ולא כתיב תבואת ממכרו ש"מ דלא קפדינן אלא מכשים. וכ"מ בב"מ שם דפרין שמעת שביעיות ל"ת לו מן הבינוש דמכשיב דפרין מכשים פדיון בין המכר בין דהקדש דפסיקא ליה דגם במכר עולה בבינוש. וכן רש"י שם בתוספות כתב שתם דגבי פדיון אדה"ל ל"כ שני תבואות, דמשמע אפי' המכר. ואגב ראיתי בהרמב"ם שם ה"ו כ' ואיש מחשב כו' שנאמר ע"פ הכשים לא ע"פ התבואות. ואיתא דהאי קרא כתיב אאל פדיית הקדש. ועיאיתו עוד פדיית [קדשים ח"ב]

מכר שהקפידה תורה גם אתבואות. ולפמש"כ י"ל קלת: שם ד"ה אינו עולה וכו'. אבל היתה שנה הראויה להבואה וגרה כו' וכ"כ רש"י. ולפ"ד הגל"פ דגרה כו' קאי אינשא דאפי' היתה שנת שדפון בכה"ע ואוא גרה אז סוביה עולה לו דכה"ב אמר שתואל בב"מ שם אמתמיין דהתם ל"ם כו' אבל לא אמרה כלל לא דה"ל אילו זכתה כו' ע"ש: מ"ב בתשנה לא יתכוב ברחוק ויגאל בקרוב כו'. הנה בבגאלת בקרובים לא בארה לנו המשנה אם בהם ג"כ מוכנים דינים אלו או לא. והקרא שבהיאה הגמרא לקמן לתשובי דברים אלו לא כתיב אלא בגאולת בעל השדה אבל קרובים בשאים לגאול מרוויחים ליתן כל מחיבה שנתן הלוקח בעבורה ואינו מגרע להם הבנים שעברו שהיתה ביהו. כי לא כתיב ותשב כו' רק בגאולת בעל השדה בעצמו. וכ"מ פשטיה דקרא לתתבונן בטיבה פקומה. וק"ל הא דאיתא בקדושין (כ"א) איתיביה אביי מה מ"ל יגאלנו כו' לרבות כל הגאולות מגאלנו בכדר הזה כו' בתי מלרים ושדה אחוזה בהדיא כתיב כו' ע"ש. מדוע לא נאמר דאתי לרבויי בהן גאולת קרובים בגירוש כמו בעבד שברי הנמכר לנכרי דבהדיא כתיב ביה גירוש אף בפדיון קרובים: מ"ג בתשנה רבי אומר ליתן לו שנה ושיבוחה. עי' פרש"י והרמ"ב. ושגרי"פ בגל"ל כ"ע דל"ד שבני נודע דיתרון שנת החמה על שנת הלבנה הייטו יב"א ל"ד כו'. ומתמה"ח אדרבה הוא ל"ד דבחשבון דיב"א ר"ד הוא בחשבון שנת הלבנה שב"ד ימים מ' שעות התע"ו חלקים שכך הוא שנתה בחמה כדאיתא לעיל פ"ב בקונית דה"פ תד"מ המשובדין בגמרא ופרש"י. ושנת החמה שס"ה יום ורבעים פי' בשיעורין (ל"ו). אבל הרמב"ב שכ' שנת לבנה של"ד יום לבד שכן הוא בחוב שנים כשאחד חלא ואחד חסר. כי אלינה דדבנן ודאי דאין מונין השעות דאחרי בבריתה י"ב חדש. ואחרינן בחגיגה (ה') שאין מחשבין שעות לחדשים א"כ אדרבה יהיה שנת חמה יתירה י"א ימים ורביע. אבל באמת גם אלינה דרבי לא חביב הו' שעות כדאמר בבריתא מוצה שס"ה ימים כמנין ימות החמה ולא הזכיר השעות וכ"כ הרמב"ם בפי' להדיא ואין מוחשבין לשעות כו' וזה איבתמיה מהגרי"פ. ונמצא שפרש"י והרמ"ב מחוון יפה: שם בכפ"ב ד"ה ואינה רבוה גמור כו' ולא ע"י מכר כו'. כיון לתירוצא של התוס'. אבל מ"מ ק"ל על הרמ"ב שפי' אלינה דרוי"ח ולא כרבא דלכ"ע לד אחד בבנית אסור וש"ם בפרש"י ותוס' וק"ק דהרי הלוקח פטוקה ג"כ הוה אלא לד אחד בבנית דאם לא יפרכנו קודם שביעית הרי שמכרנו. וי"ל: מ"ה בתשנה חוץ מן המדות כו'. המשנה דתלוקות לכ"ע נתלבות אף אם לא מכר אלא האחר לבד דומיא דשדות. (ולפי מאי דמוקי לה בגמרא בחולאים ומלולה הוה הוה). וכ"מ בתוי"ט פ"ב דמסכתות מ"י (ובאיתיתו שם מהא דג' תלוקות של ב' ב' בתים תמוה דשם לא אייתי אלא לאתמיהא מה זה נקרא עוד חומה לחות נתלבים בה הבתים). וא"כ קשה הא דאיתא בסוכה (ב') בית שאין בו דש"ד אינו נתלב בבתי ע"ח ואמאי ניחא דלא גרע מחלר כדאתמיהא שם לענין הנתת הסיתוף בו ע"ש. וי"ל דשם מייתי שאין באותו חלר אלא בית זה בלבד דומיא דאין משתתפין בו שמינו שם ולכן לא מיקרי חלר כיון שאין בו בתים אולתו. גם י"ל דשם אייתי הא דבכגון ג' הלוקות של ב' ב' בתים דנים כזה אינו מצטרף להבטון ב' בתים: מ"ו בתשנה מיר שגגותיה כו'. ל"ל דאתי לאפוקי דאם כתלי התלוקות (שסם בלא גגין) המה חומה דשפיר ה"ל דין מיר חומה דקרינן בה בית מושב מיר חומה. ונראה דהך מתניתין אתיא בכ"ש דאפי' ל"ש לגעיל מודה בה דע"ב ג"פ אלא דכל הכיר מוקפת חומה כלאחי דקרקעת מיר חומה. רק בחותו בית שבנה בחומה. אבל אם כל בתיה נבנו בחופן זה לא נקרא בלא מיר חומה: מ"ז בתשנה וגגאלין מיד וכל יב"ח בבתים. לכאורה ל"ל לתתני וכל יב"ח ליתני דגגאלין מיד לבד וכמו דתני בבריתא גאולה אסיה לו מיד. אלדבה עפי' ה"ל לאתמיהן דגגאלין לאחר יב"ח דאינו בבתי פ"ח אבלאחר יב"ח אינו יכול לגאולן. ואולי לאתמיהן דדוקא כל יב"ח ולאפוקי בשנה אניה מ"י לגאול דלמאי מדמיה לזו אי לשדה הא אינה נגאלת בפחות מב' שנים. ואי לבתי פ"ח ב"כ אין נגאלים דבבר מלאים לגיקה בבנות השנה. אך לקמן בגמרא מתני ר"פ ל"ש אלא ט' ופגע בו יובל בשנה שניה כו' להכי אילמריך ויובל אלא. וא"כ אית לן לאתמר דגם גאולה תהיה לו דקתיין ליה מייתי ב"כ בשנה שניה וכ"מ בקרובין (כ"א) בתד"ה משום ובמסרש"ל שם דגגאלין אף בשנה שניה. אתנס ל"ל דמתניתין אתי לאתמיהן דכל יב"ח נגאלין בבתים. דסיינו בלא גירוש כדמוכח במתניתין לעיל (ל"א) וכפרש"י ולא כפי' התוס' שם (בפ"ב) אלינה דבגא. אבל לאתר יב"ח נגאלין בגירוש:

מסכת תמורה

פרק א מ"א בתוי"ט ד"ה הכל ממירין כו'. אבל הכא כיון דעוקר בתש"ב הוא דאין אין הלכבור כו' גמ'. והרמב"ם ברש' ס' תמורה פסק דגם בקרבן ליבור אם המיר לוקה. וכתב הלח"מ והש"ת תשו' פ"ב דש"ב היה נוכר כגי' קמא שהביא רש"י אבל לאו שאין בו מעשה כו'. וכתב עוד הש"ת לדגני' ז' שדרבנן יהיה רחיה לרמב"ם לליבור יעבו בחיסרה לא ימיר דאל"כ ה"ל לאו שאין בו מעשה וא"ל לא יקחו לגמר שהמעשה מוחסרת ע"י לאיש ביבמות (פ"ד ב') ולא יפיון מסא דאשה הכתוב אשה לאיש כו' הוחיל דאשה"ב. הא מיכל לחילף ממתורה דאף דה"ל בלבור וה"ל לאו שאשה"ב ואפ"ה נשים חייבות. ואלכי תמה דאיך נקרא לתמורה לאו שאשה"ב. כיון דכל יחיד ויחיד מוזהר עליה רק דהתורה לא הזהירה על ק"ל ואין זה אלא תנאי במה הזהירה. וכמו שאינו נקרא אשה"ב מה בא"ל בקדשי בה"ב. הכי נקרא לאו דשבעת אשה"ב הוחיל ואינו אלא בלאמר ופשטים ובשום ופרי ויון דוקא וכן שאלי לאוין הרבה כיולא בזה. ונדולה מע חילקו התוס' ביבמות (ה') בד"ה ולאחתי בשם ר"י פ"ש. ולגי' שלפנינו ל"ל שאינו אלא אבנרת לישבא. ומה שהקשה הש"ת מל גי' דלא שאין בו מעשה. הלא ריו"ח אחד לקמן לא תיתני מימר דבדיבורו עשה מעשה. ל"ל דאיתה קושיא דמ"מ ה"ל לאיתו בכלל בכלל אים לו אשה כי יעשו כו'. כיון דאינו עושה מעשה בידים ממש. ועוד דהרמב"ם לא פסק כריו"ח דבריש שלבות תמורה חשיב גם לתיתר בלאו שאין בו מעשה. ואפשר דסתיין מל קוגיא זו דקשתה דגמרא קני ליה לאו שאשה"מ. ומיתיבי על הש"ת בפי"ב מהל' שגיאות

שלינן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שלידל לומר דהכמב"ם כתב כלשון המימרא דמשיב גם למימר אבל באמת ס"ל דהעמס הוא כריו"מ מעוס דבדיבורו בא לכלל מעשה. דסלא ברים הלכות תמורה כתב דמי שהמיר בקרבן ליבור לוקה ואין הממורה קודם. הרי דאף שלא בא לכלל מעשה מ"מ לוקה. ופי' בלא"מ בהל' שכירות שם שהשב כוונת הה"מ לדרך אחר: מ"ד ברש"ב ד"ה ואין מים שאובים כו'. כ"ל פי' מעשה זו וכ"פ במס' תרומות כו' והוא כרמב"ם לר"י ומתיהמי ביון דהגמרא דמי ליה מפני מימרא דרבין אריו"מ מתר ספיק כו' לקיימו: מ"ה בתו"מ ד"ה אין ביה"פ כו' ומלאתו בפי' הר"ם כו' ומיהו קשה דהכתי ס"ס הוא כו'. ולמד"ל דלק"מ דזה הכל נקרא ס' אחד אם נתבטל מעט עד כאן או לא. ודמיא להא דל' המוס' בכתובות (כ') בד"ה והא"מ דשם אונס חד הוא. ומיון בחמרים בכללי ס"ס. ולהלוה הייתי רולה לתרץ בסברת הסוס' בגדה (כ"א) ד"ל אומר ע"ם הבאתיה הר"ה (כ"ס) זמתמ"כ שם ובכתובות פפ"ב: מ"ו במשנה הלבור והשותפין א"ע תמורה כו'. ול"ם לומר בלשון אחר יפלו קרבנות ליבור. וכ' התו"ם דלדינא אין ביניהם מחלוקת ופ"ם לשונו מגומגם והכי הל"ל דגם לת"ק העיקר תלוי בשעל הקרבן אם הוא יחיד או לבור ושותפין. דלא ימיר הייטו בשה"ק וקאמר כל"ל ממילא משמע דהוא יחידי:

פרק ב מ"א במשנה שקרבנות הלבור דומין כו' ואת הטומאה. פי' הרמב"ם (והר"ב אחריו) והוא שיהיו דוב הכהנים מטמאים. ול"ו מל"ל זה. פי' ביותא (ו' ב') פלוגתת ר"ל וריש לקיש בפסח בפסחים (כ"ע) במשנה נטמא הקהל או רובו או שהיו הכהנים טמאים. ומאל"ק או רובן כדאמר בקהל משמע דבשם לא תלי הדבר בדוב. (ודע דמשמע לי דבעבודת הפסחים כל המטמאות שוות. ובשלהי קוכה דתנן בב"פ בשבת היו כה"מ שוות כו' ופרש"י בב' רגלים. י"ל דעה"פ בכלל בדבל עלו. או דלא תשיב רק אותן שיש בהן סייעה לכהנים וכפרש"י שם ובפסח אין להם הנאה בל כלום. אך אמר שם ושאר ק"ל ואמרינן בגמרא לאתויי פסח"ד ש"ל כו' והרי בשם ג"כ אין לכהנים כלום). ובפי' הרמב"ם בפ"ז דפסחים במשנה ה"ד באים בטומאה כ' ג"כ כשנטמאו רוב הכהנים. ובאופיו ג"כ או בשנטמא רוב הקהל. וזה תמוה ביותר דמה לי טומאת הקהל שקרבנות ליבור. אלא גם יחיד ממא תשלא קרבנות. ובחבורו פ"ד מהלכות ביאת מ"ק הי"ד כ' אם היה רוב הכהנים נכנסים שם ביטוגלים כו' ע"ש. ול"מ מקור נמה שאלה ביטוגלים. כי לענין פסח"ד ש"ל אתרינן בסוריות (ג') דהולכין אחר רוב יושבי א"י. ולענין פסח אתרינן בפסחים (ל"ד כ') אחר רוב הטומדין בעזרה. ובחבורו פ"ז מהלכות ק"פ הל"י כ' משמרין בכל הכנסיות לעזרה ועד שהן מבטון קודש שתכנס כת הראשונה כו' ול"ע בל"ז: שם ברש"ב ד"ה קרבנות היחיד כו' בענן פולת יולדות וקרבנות מצורע (ברש"י בענן קרבן פולת יולדת וקרבנה וקרבנות מצורע) הא דלא נקיט גם חטאתה משום דהיא בתה מן הטוף אף בעשירה. והגמרא סילקה לריש"ל דבשמה קתני. ומי"ל משום דתני ובאחריות נסכיהם והחטאת א"ע נסכים. אבל עולת בהמה דיולדת מעורה נסכים כדאיתא בתנחומין (ל"ח ב'). ויותר נראה דתחת וקרבנה ממתק הל"ק ברש"י (ברש"ב ליתא) ל"ל והחטאה: שם ד"ה מבקרב שזבח כו' מנחתה ונסכיהם של קרבנות ליבור קרבים אפילו בגילה אפי' לחתר. ל"ל דבקרבנות יחיד נמי דינא הכי. ובזבחים (מ"ד) איתא אדם מביא א"ז היום ונסכים מיכן עד עש"י. וכן לקמן בגמרא דמקשה ונסכים מי קרבי בגילה מדמניא דנסכים ביום ולא משמי הא בק"ל והא בק"י: שם בתו"ע ד"ה קס"י מיבון בגחביותן. כלומר יש כו' ועעמייהו כו' ולפ"ז קשה מהי דשקיל ומרי הגמרא בהא דעובין תמורה. ויתא דיש מהן אמי וכן בהא דמקשה בגמרא על בנא דהוהגות בזו"ל ניתא דיש מהן קתני והייטו בשלמים וכדתסיק בוחא"ח. ול"ל דכ"ז אינו אלא תשוב ינדיל תורה ויאדיר. ומדבר דיש"א משמי כי קתני בהמה קתני. ובמשמתא מתני האיכא עולת העוף:

פרק ג מ"א במשנה רא"ח ולד שלמים לא יקרב שלמים. בתו"ע (אות ד') דקדק מדשייר ולד תמורה המעמ דתודה בי' ר"ח דקרב תשום דלא שכיח דיעבור בלאו דלא יתליפנו כו' ובמתכ"ב הש"י לקמן בגמרא בד"ה בזירה בני ולד תודה. ותמיהני והרי מדרבה לקמן (כ' ב') מדמה הס"ם ולד תמורה לולד ולד דלר"ש לכ"ע לא קרב וכ"ש בתום'. וכן נראה לדסכי שייר ולד תמורה דכ"ש הוא דדמי לולד ולד כל"ל בגמרא. ועי' לא"מ ברפ"ד מהלכות תמורה. גם מה שהקשה אלשנא דר"ש דאמר ולד ולד ולד תמורה דלפי הגמרא הל"ל אפי' ולד תמורה נמי טולד ולד דמי. כ"ל דלק"מ דהגמרא לא קאמרה אלא דהוא נרע מולד קדשים ולכן לר"א דאפי' ולד ראשון לא קרב בש"כ ולד תמורה (ע"ש בתוס') אבל שיהא שיה מנא לולד ולד לא קאמרה. והוא כתו מתוצא בין ולד לולד ולד. עמש"כ בחדושי הרמב"ם בפ"ד מהלכות תמורה. ותה שהקשה על פסק הרמב"ם כר"ש הא הוה מחלוקת ואח"כ סתם. כבר קדמו בזה הלח"מ. ולי קשה בלא זה מדוע פסק בר"ש נגד הת"ק. ומ"כ ל"ל משום דפליגי אמוראי אליבי' תמתע דהלכתא כוותיה וכמש"כ הפוס' בכ"מ: שם בתו"ע ד"ה ולד שלמים כו' לר' יהודה כו'. נראה דל"ל לר"מ לפמש"כ בעצמו שם. אולם שם דבריו תמוהים וכבר העיגו שם הרא"ש: שם בא"ד וי"ל אחרי שכתוב מיעוט כו' אלמיך כו'. והא דלא מיכן מיפכא. משום דא"כ יקשה ל"ל קרא לרבויי עוד בני פודה לקמן (י"ח א' וב'): שם ד"ה לא יקרב כו' וקשיא דת"ל דמשמה עובר בעשה כו'. ול"כ משום דל"ת דיבולו בנגן מ"ע משום סייג רק כי היכי דלא יבוא לידי איסור בקום ועשה וכ"כ הש"א בחבו' ד' ע"ש: שם ד"ה וחכ"א. ל"ע כו'. ולפד"ל לייבש ע"ד מיכון הגמרא בנדה (ל' ב'. ומ"ש) תהו דתיתא מסתבר מעמא כו'. וכה"ג מיכון התוס' במנחות (י"ב) גם אנני בפרכין (ח'): מ"ב בתמנה תמורה עולה כו' הרי אלו כעולה ושעונין הסמכה ונסוח כו'. ל"ש דה"ה דשמוען סמיכה ונסכים כדלכל בשלמים (ונמנחות ל"ח מכרינן סמה ולדות קדשים ותמורתן לנסכים) ולא תני בכא אלא אותן דברים שאינן בשלמים. ובמזרה לא סולרך לפרש זה בלום דהאחל ואחי בה ובלבד כו' מוכח דבשאר דברים מוים: מ"ג במשנה הקרבים נקבה לעולה דתבעה. ול"כ בהוי"ם ובעולה מילתה דשמיעתא. ול"ל דלכאי לא אילטרך לאתיני גבה דין זה דתבעה. וס"ל לחוסיף מבנין דאפילו ר"ש מודה בה במש"כ רש"י והרא"ב. וכמו שסיים לקמיה לענין ולד אמה דאפילו ר"א מודה

[קדשים ח"ב]

ביה. אבל מלשון רש"י ותוספות והרא"ב משמע דהיה לפניהם הגירסא במשנה מפורש גם גבי סתפרים נקבה לעולה דתבעה. וכ"כ להדיא מפרש"י לקמן (כ' א' בסה"ע): מ"ה בתשנה אר"ש מ"מ שבטבר כו'. לבאורה ה"ל דר"ש לטעמיה דדרים בעלמא עעמיה דקרא פי' לקמן (ע"ב) בתד"ה ממקום אבל בשמעיין סיום דברי הספרי הביאוהו ההוס' לפיל (י"ח) תראה דלדרך הפעם לב"ע:

פרק ד מ"ג במשנה המפרים מעות לחטאת ואבדו והפרים כו' עד שמלאו הראשונות כו'. עי' מה שהתבאר בראש המשנה (ה' ב') מדוע לא נאמר דהמביים הוא בהקדש מעות. ועל מה שתילאתי שם מעשה דהוה בטלה. לבאורה יש סתירה לזה מב"ק (ס"ד ק"י) דפריך שם כל חביי דאמר אדעתא דסבי לא יהיב ליה. מתעלת ואמאי שמתו בעליה ליפוק לאוגין דהדעתא דסבי לא אפסבה. אבל י"ל דפריך אליבא דר"ל דס"ל דפוחתין בטולד. אמנם עכ"פ נמצא מעשה יאוב לקוייהו. משום דהלכתא נמיני לאו: שם וסמיכה מעות דבני כו' כו'. לשון הרע"ב דבני סגר כו' וכו' הוכי דאם נתכפר בשמיעו אבוד האבוד הבשאר בשמיעה כו'. הוסיף על לשון רש"י לקמן (כ"ג) בד"ה ובני סגר. מיכת בשמיעה. ונרע בתחב"ם דהא בחן הכוונה בשמיעה קודם כפרה. טוב ראיתי בפיכות הרמב"ם שגם דבריו בזה כפיגמון הרע"ב ותמוה. אולם בגה"י מהבית התוי"ע לעיל במ"ח ניתא לכ"ז: שם ומה"ת אין הטמא מתה אלא כו'. וכתב התוי"ע ה"ק אין מעמא מהם ודאי כו' בין שאינה אבודה אלא כו'. וזה הוסיף מדעתו על לשון התוספות לקמן בד"ה הכל מודים. ולד דשאינה אבודה שתמות בטמאה אחר כפרה אין מבכתה לה כיון דבבר נתכפר בה:

פרק ה מ"א במשנה כולן מעבירין כו'. התוי"ע כתב בשם הרמב"ם דתחבולה שאינה בתמיד מקרא מדרבה. לפ"ז ק"ל הפוגע דיום ניבשה ביסוד הר"י הלוי הטבבת בתרמית. בת עמית. ולמש"כ התוי"ע דבלשון תורה מלינו גם לעבירת היתר ח"ש קלת. ולאיתי להתפרש דפירש בתרמית של מלרים ור"ל דהכי בא לשמוע הסבה כמו לוש בחטאו וכלומר. ודוקק: שם ואם נקבה זכרי שלמים. וכתב התוי"ע והכא דלמיהה אזיל בשלי לעיטון אף לשלמים. אין מעם זה מספיק אלא לפרש"י (ואחריו הרע"ב) בפרים לקמן בגמרא אהא דמוקי לה בבהמה דהקדש. דהיינו הטעם. אבל הרמב"ם בפירושו כ' שהקדישה לאחד מן הקרבנות וכ"כ מפירוש התוספות ובפסיעה דלשמה דגמ' ור"ל אף בעולה או שלמים ועולה להתפיים את הולד לחומת בדרו עליה עליו. והטעם פשוט משום דא"ל לעיולי ליה דנקבה לעולה לא חזי: שם אם זכר עולה ואם נקבה כו'. וכתב התוי"ע אע"ב כו' שכתיב לו ג' בהמות כו'. דבריו אינן מתוברין דמיון הוא יודע בתלד תאומים (וביותר לפמש"כ הרמב"ם הראשונה לקמן אין דבריו שלין כלל). אלא הטעם כיון דהוא זכר ויכול להקדישו לעולה היו רבאי להקדישו לשלמים ובלתיה בגמרא גבי בכור. והתוי"ע לשיטתו לעיל בדבור הסמוך שכתב הטעם משום דדמיתה אחיל כו'. אבל כבר הקנתי עליו שם בכ"ל: שם בתו"ע ד"ה אם זכר כו'. אבל שלמים לא דמתה מקדושתה ביהבה בו'. הרמב"ם כו'. ועי' פוס'. וק"ל דלדבריה שלמים קדשי עפי' מבכור בלאיתא ברים זבחים ובפרק בל המליר. ומה בגמרא אלדבה בכור קדיש כו' אפ"ה כו' (וכן ק"ק לקמן בגמרא בהא דא"ל ר"ש לר"מ אמר על הבכור כו'. עולה הוי כו'). ולמון רש"י לקמן בגמרא אבל שלמים דקדושה קלה היא כו'. ל"פ דל"ל קלה משולה. וכיון דאיכא לעיולי עפי' דהייטו לקדושת עולה אסור להפיקו בקלה הימנה: מ"ב במשנה ילדה שני זכרים כו' והשני יתכר כו'. ל"ל דהטעם הוא דמי ביולה נאמון הרי הוא קדוש כפי מאמרו והב' הוא חולין גמור דלא הקדיש אלא אחד. וגדולה מזו כתב הרמב"ם בב"ב (ק"מ ב') במתניתין ובגמרא שם (קמ"ח ב') ע"ש (ולבאורה ממתניתין דלפנינו מיובמא לאה"ל בכתב שם בתתניתין ואכמ"ל) אך מפני דלא ידעינן הי מיוייהו נפק לאמון לכן יתכר השני לגרבי חוטא המין. וכ"כ יקבר למי שבאה. וכ"מ מפרש"י בגמרא בד"ה אי בהמת הקדש היא. אך דבריו במתניתין ל"מ כן ול"ע: [מ"ד בתו"ע ד"ה דבריו קיימים כו' כלומר דכי נמי אמר תמורת עולה תמורת שלמים בשלמים מהבגמ"ש ז"ל]: מ"ו במשנה אמר על בהמה עמאה כו' הרי אלו עולה לא"כ. מבמש דלא מכי מיזי אמיתלו. ומוכרח הוא לפי' הי"מ שהביאו התוספות לקמן. וקשה דמ"מ יועיל דבורו לאסור אומה על הע"ע בקרבן בהמה בפ"ח דנדרים מ"ד ול"ל דמתניתין אתיא כר"י שם:

פרק ו מ"ג בתו"ע ד"ה שבנגד הכלב כו'. אבל הני תבורותו בחיתר כו' אז הדשר. והרי הא דלוקח יין מבית הס"ם בר"מ לפלוגתא דבריה. וכן הא דקוביין פריך בבכורות (ל"ז) רק למ"ד דיש בריה. ותמיהני על התוי"ע דבראה שבבין דל"ל דבבה"ג לל"ע י"ב. דהביא דבריהם לתרץ מה שתמה בתחלה דהא קי"ל דבאוריתא א"ב. ועי' בתו"ת שתמר דבר הבהה דקוביים הס"ם קאי על הא דתמעע דמה דאתר בר"פ כה"א לגבי מזבח אוסרין בכה"ה כו' ותמיר דקאי נמי כל הא דבשבע הכלב אסור. ובע"ח דלא בבלי אינו אלא מדרבנן לכן פריך שפיר אפילו לתתי דקי"ל דל"ש בריה אלא מדרבנן. אבל אין זה מכוון לפי התמוהה בש"ך בכללי ס"ם אות י"ב ותתריו החזיק המל"ת בפ"ד מהלכות בכורות ה"ח בשופו דהיכא דנפל הספק בהיותו דאוריתא לא מהני מה שבא אח"כ מלד אחד להיות דלבנן ובמ"כ הכא דגם עתה הבאתיים שלא נתמרבו יהיו אסורים לדידהו ל"א י"ב. אולם עפ"י דרבו י"ל דהוי כב' הבדרות המבואר בסימן ק"י בש"ך סק"ל וסק"ב כ"ב ע"ש אך אין זה ענין לדין בריה. ולא נתמר ג"כ לאיפוך הדא. ומה שהתפלא בתוד"ע דלמה בלא תבדרות אחר כיון דתמיר הכלב מעורב עם ע' מדאוריתא בטל ברוב כ"ל לייבש בפ"ש מש"כ הטל"מ בפ"ם מהלכות מעמאי מו"מ בכוונת הרמבדמי ז"ל ונראה דעיקר החילוק הוא שכ"ד בתחלת איסורו כו' היה מעורב לא שייך ביה ביטול ע"ב: מ"ה במשנה כל התקומים כו' ולדותיהן מותרים. ופירש הרע"ב בגון כו' כשהוא חולין והוא תפיוהו הרמב"ם מהבכורות בסתן מוקדשין אסורין וזהו כרבא אר"ל לקמן בל"ח בתבורו פ"ג מהלכות מ"מ הי"ב פסק דאפילו בשבכבו בסתן מוקדשין מותרין וע"ש בכ"מ ותימה על התוי"ע דלא אמיר בזה. ומה"כ הרע"ב עממה משום זיז"ב הוא בל"ק דבבא וכ"ל דבתתנן ומתיר אפי' היה הזכר ג"כ כיולא בה מומר הולד משום מיעוטא דהם ולא ולדות ומוד דלא נרע מעיניהן לב"ה דהא נשמנה לזרע ואח"כ לולד. ולבן

מלבן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אלכן הקנו לעצמן בפ"ע לעיל ולא סמך על הכלל דכאן. (וזה י"ל משום דאלוקין בא"ס היו מעובדות קודם לכן כמש"כ לעיל) ולפ"ז יפה דקדק הכ"מ בפ"ד מ"ם על הרמב"ם מה שהמתיע היתר דולדותיהן בהדי שיוייהן בפ"ע כתו תנא דמשמעו ואין מפיסת המל"מ עליו כלום. אבל אחר העיון נלפע"ד בדעת הרמב"ם שגם בשאר איסורין הולדות מותרין אפי' היכא דהזכר ג"כ אסור לזיכא זו"ב ומעעם דאיסתו. ועעם זה נזכר בגמרא לקמן בל"א לר"ע. ומיכן בזה קושית התד"ה אבל. והרמיה מדקתם הרמב"ם הולדותיהן מותרין ולא הזכיר מעם דזו"ב. וכן בפירושו לא זכר עפ"ז אלא בולד מרפה. ועוד דאיה ממה שפסק שם בפ"ב הי"ד דהמתמתה לקמה חמיה מותרין למיתות שהרי נעשה הולדו הולדות של א"מ כו'. וזהו כמו שפשע ת"ז בריה דר"ל בע"ז בהביאה הכ"מ שם. ע"מ דאד מעמא הוא משום דנעשה. ומכון בס"ד:

פרק ז מ"א במשנה ולדן ואלבן אסור כו'. התוי"ע כתב דשייר הא דא"י לחולין להגיז ולהעביד המשנה בחולין ובבכורות. והוא ז"ל שייר הא דפסול מן הבכורה דמשנה שם ג"כ. ממתנות לק"ל. דהא א"כ אלא בבור ושם והמקדישן תמימים לבד"ה א"י מידי מזבח. ובע"מ אפילו למזבח נמי אבל בבור שייך במקדיש חמור לבד"ה. ואולי משום לקולא הוא בקדשי מזבח. ומש"כ שוד ושייר נמי הקדש עילוי לקמן עמש"כ שם בס"ד. אתוס לדעת הרמב"ד וכש"י שהביא התוי"ע שם. שייר נמי דבקד"מ אין מבינן מקדושה לחברתה. ובקדב"ה מבינן אף מהיכל למזבח. ואפילו לדעת הרמב"ם בקדב"ה מבינן ריב"פ מקל לחמור. ובקד"מ כלל לא: [שם בתוי"ע ד"ה שקדשי כו' וכי קחני כו' ומש"ה לא קשה מולד כפ"ל. מהגרמ"ש ז"ל] מ"ג במשנה ומקדישין אותן הקדש עילוי. הבורה ע"כ מקד"מ בפרצ"ו [ואחרי הר"ב]. דאילו קדב"ה אין לה הקדש עילוי כדאיתא לקמן בברייתא. והלשון משמעו דקלי מרישא מאחד קד"מ ואחד קדב"ה. ומו דוחק מתו יקבלו אלינה דר"ל לקמן בגמרא לא קאי אלא אקדב"ה והמשנה מיסחס לה סתומי ונלכד סרישא מרישא לאיפסקא. ונלע"ד דמשנה זו מיסך שייכא למשנה דלעיל על יש בקדב"ה (ודאיה דלא קיים שם משנ"כ בקד"מ כדמסיים ברישא משנ"כ בקדב"ה). ואחר כאן אף שאחד קד"מ כו'. מ"מ מקדישין אותן (ר"ל קד"מ) הקדש עילוי מבש"כ קדב"ה. וזה חשוב לאומר קדב"ה דקדושים כ"כ עד שהבעלים אין בהם כוח יד להקדישן אף הקדש עילוי משנ"כ קד"מ עדיין יד הבעלים עליהן להקדישן הקדש עילוי. (וזה דלא בהתוי"ע שבאתיו לעיל). ואחר עוד ואם אתו יקבלו לר"ל א"ש בפשיעות דזוקא קדב"ה בעו הטמדה והערכה אבל קד"מ לא. ולריו"ח ג"כ לא קאי אלא אקדשי בדק"ב ובבע"מ מזיקנא דמודה דל"ב הטמדה והערכה בק"מ. עיין לקמן בסוגיא ובפרש"י וכמן בעז"ה. וק"ק דה"ל למיתסב ג"כ דנגב והקדיש לבד"ה מתייב בד' וה'. ובהקדיש למזבח פעור עי' ב"ק (ע"ו. ע"ח). אך י"ל דזה הויא בכלל הקדש עילוי דחייב. אמנ"כ בש"ד בתוס' ד"ה מקדישין: שם בתוי"ע ד"ה ואם אתו בקופו. ואבע"ג דלבד"ה ל"ל קרא א"ל דכיון דנלי קרא בבל מזבח ה"ה בבל בד"ה. ומתיסבי איך אתמתיסתיה הגמרא ל"ב ע"א ופירש"י במקומו ד"ה וריו"ח: מ"ד בתי"מ ד"ה ופבר תמיר כו'. ופירש"י כו' ואידי ואידי בעבור לו עמא. פשוט דזה לא קאי רק אבעבר כזיר דבפבר תמיר מהי שייבא דמומאה ומפרה נכי'. והתוי"ע ל"ד דהעתיקו רק על פ"א. אבל קבה דבגזיר עבור ודאי אף בבעבר ישרף כדכתיב בקרא. ודאיתי בהגהה מהר"ב בנשבונב דמחק לו עמא. ול"ל איפכא לגרוס בעמא לבד: שם ד"ה וכן מיה כו'. והוא מלתא בלא בעמא. ובלאה דאיכמתיעתיה גמרא חולין (פ"ה ב') קדושין (נ"מ) ופרש"י ותוספות ע"ש: מ"ה בהגרא"ב ד"ה אם אדרבה. אעבלה וכה"ב קאי כ"פ רש"י והרמב"ם. ובלאה כוונתם דאתרומה ל"מ קאי דהא איתא בספ"ק דפסחים דאעבלה זילוף. עי' בבא (כ"ה) תד"ה כך. ומאר הבשרפ"ם נמי אמרינן בספ"ב כל הסחיר נסכים שבעמאו כו' ובורכן אלמא דבר שמגיה מה"מ בשריפה אפי' משקה נמי. וכן חמן לר"י דילוף מעומר אפי' משקין ממוייב לעשות הוסק גדול ולבורכן. לכן ל"מ קאי רק על עבלה ובה"ב. ועעמא כ"ל משום דשרפה דידהו לא כתבה תורה בלעון חיוב רק פן מוקדש. ובזה א"ש מה שפרש"י על הא דבבר"ם לא יקבלו דלמא כו'. שהבלה הגה"ם בקושיא דמיפוק ליה דמלומו בשרפה ע"ש. דמשום עבלה ובה"ב מילעבר לה"ע וכבן בעז"ה. ומזה לבאורה קשה לפי' א"ש שבתוספות שבת שם דתרומה מליתה מן התורה בשרפה דאם כן למה שריא בזילוף. אם לא מיפרשו כדפרישים בסוף פרק קמא דפסחים בס"ד: מ"ו בהגרא"ב ד"ה אם מלוי כו' נודע לו שלא חמץ כו' כ"כ רש"י ובמ"ק בפירוש הרמב"ם. משמע דהיכא דלא נודע לו רק שאינבע בו פסול אחר כגון נותר או טומאה אז שבחתם חל"ל ואל"מ לכ"ע בשרפה בשאר קדשים. וא"ע דמוכח להדיא בפסחים (ר"ד כ"ח) דר"י פליג אף בגווני שנכתרו וכפרש"י בעלמו שם וגע"ש בתד"ה ואתה דילוף ליה מקרא בת"כ (והוא בלו פסחתא ע' פי"ב הלכה ה' והקר"א הבין שם הת"כ כפרש"י הבכה). וגם לשון המשנה עלמה מוכח כן דקאי על בשתא חו"ל כו' דסמיך ליה דנודע לו מאן דכר שמיה. וכ"מ בכריתות (כ"ד ב') דמשני התם ר"ח תנבא מי משנה זו כו'. משמע דלא אשכח תנאי בהדיא דפליגי בהא. ולפרש"י הא"ל הא רבנן והא ר"י. ושא דא"ל הא רבנן והא ר"ש דפליגי בחולין אינע"ש. י"ל דשל דבהא אפילו חכמים דר"ש מודו משום דמחזי כזבח פסול. לכן דלא ידע לחלק בין א"ח לאחש ודאי: מ"ו בתוי"ע ד"ה כה"ק כו'. ומה"ע בבר קדש שנעשה לו מותר כו' וכן שבר נזיר מטור כו'. ול"ד דבשבר נזיר נמי כתיב ונתן על האש כו' וכדפרש"י לקמן בגמרא:

מסכת בריתות

פרק א מ"א בתוי"ע ד"ה בריתות כו'. יש מהן בחנק ויש מהן בסקילה. נקיט שמי הקנות סקילה והמתורה שבהן. אבל יש מהן גם בשרפה וזהו אמה ובתה: שם ד"ה הבא על האם כו' והמגדף עד והמחלל שבת כו' אלא דלא בכי למפסק בין בריתות ובריות ויותר נכון כל' רש"י ובין בריתות שע"י ביאה: שם ד"ה ובעל אב כו'. ובפ"ז דסנהדרין אמרי נמי וידעוני דהתם לענין מיתה מילקן הכתוב כו'. ול"ד דאמו בחרי קעלי קבלינן ליה. ולענין חיוב אבל חד לא בעבלו לבדו אף אם לא מילקן הי' חייב ופי' בגמ'. גם מה שהביא זאת מסנהדרין תמוה. דשם אינו מבואר יותר ממה דאיתא בגמרא שלפנינו:

[שם ד"ה והסך כו' דכתיב למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו (כל הימים). ליתא במקלא ואולי הוא נמשך למעה. ·מהגרמ"ש ז"ל]: שם בסה"ד ומתיסבי על הרמב"ם כו' פי' להא דיהוא כו'. ולי אין קושיא כלל. דהא דיהואחא ל"ב בשם"מ הוא משום דלא הוה אבל בדין הי' לחמאו בו בשלמה וכיוצא לכן מיסחס ליה סתומי הרמב"ם כמו הבריתא. אבל יהוא אף דלא היה עדיין הקה"מ לא היו רשאין לחמאו בו כי אם נאחשמתא דכיה. ולהכי לא חשבתו הבריתא קמייתא בהדי הכך משום דלא דמי לה: שם בתו"מ ד"ה ומקיים רש"י ואיכא נמ"ד כו' ול"ל לפי"ז דעבודתו בכך כו'. וכ"כ רש"י בעלמו בסנהדרין (סוף דף ס"ד) וא"כ קשה דהיינו מובד עבודת כוכבים. וכה"ג דייק הש"ס שם (בע"ח) לענין מולך. ופ"כ מגדף דהכא הכונה על ברכת השם וכפירושו בעלמו לקמן (ז' רע"ב): מ"ב בתוי"ע ד"ה ועל שנגמן מעמא כו' כסנור בהמות אלו על ניבור מומרות בבמות ומוקי ליה לקלא בבמת יחיד ובבש"י והסנור בהמות אלו על ניבור מומרות. ולא הבנתי דאיתמי נאסרו הבמות בשילה ובב"ע. הרי בשילה היתה בפנים הבמה הגדולה דהיינו מזבח בעצה מצה. ואפי' לר"ה בזבחים (ס"ח ב') דעבו מזבח אבנים שמה מ"מ גם מזבח מצה היה עומד אלא ע"ש בפרש"י. ובב"ע הרי גנזו עלמה שפרש"י בשבת (כ"ה). אולם גם גו' התוי"ע אינו נות לי. ושוד דלא"ז לעבוך להגיה בס"ד ומוקי לי' לקלא בבמה יחיד: שם ד"ה ואכ"ח כו' אדר"מ מהדר דאמר מון ממעמא מקדש וקדשיו כו'. ואינו כלום דמון ממעמא כו' אינו מפיק אלא מא"מ כדמפרש הש"ס לעיל. ומגדף לדברי תבמים פעור אף בודאי מעמ': מ"ד בשבעה אר"י איתמי כו' אבל כו' ונאכל. ואמתיון בגמרא מעום דמודה ר"י בתמו"כ (ר"ל דלא בעי ידיעה). ומעמא לי מדבני המוספות לקמן (כ"ב ב') דגם ת"ק לא פליג עלי' בהא. אבל מפיקום הרמב"ם כאן ולקמן בפ"ה (והרע"ב אחריו) ובחבורו פ"א מהלכות מחוב"פ ה"ז מוכח להדיא דש"ל דת"ק פליג דאף תמו"כ לריכין ידיעה. ולכאורה נראה דע"כ ל"פ עלי' אלא בהא דקאתיב ונאכל. משום דבעו ידיעה אבל להתכפר לאכול בקדשים מודה לר"י דמיתו ומתנו. דהא גם אם כל אחת תביה לבעלמה הוה בלא ידיעה. לכן אפי' ניחא אלא להבנות בתעלות פפיקות עיין לקמן (מ') בכש"י במשנה ד"ה ואין סמאר עליה חובה. ונראה דיש עוד ל"מ בפלוגתייהו אם מודעה אח"כ האמה שילדה מין חובה לר"י פטורה כתו בחטא מעילות לקמן (כ"ב ב') דאמר רבא מדברי שניהם נלמד אבם ודאי ל"ב ידיעה לכתחלה ע"ש. וכן בחטאה אחת שבאיאה על הספק ואח"כ מודע שהיא מיבת אחר הזאה דמעאת ספק לר"י נאכלת דהכי פטורה להביא אחרת ולת"ק חייבת נאכלת דהא ליכה להביא תעאת אחרת ומעמ"כ לקמן (כ"ו ב') בזה בס"ד. אבל מפיקום הרמב"ם לקמן בפפ"ה וכן בחבורו שם מעמע דלת"ק אין מביאין כלל בשוחפות ולריך מעמא. ומעמ מעום דזה שבביאה על הספק. ומתיסבי לאכול בקדשים אף בלא ידיעה יבאין בגזיר (כ"מ) מקנה. אבל מיביאו שביאה ואמו אין לבו ול"ע: שם בתוי"ע ד"ה אר"י. וכן נמי בחטאה תלוי שם בתו"ה פ"ה כו'. נראה לאמוק תיבת תלוי ול"ל בת"ד וע"ש בדבריו בד"ה רי"ח (דבמ"ד) וגם שם נראה לאמוק תיבת תלוי. ומתחלה הייתי רוצה להפרש בבוחמו כגון שהיו מונחים במקום אחד בזית אבל וכזית אומן. ובמק"א שני זיתי אומן. ואבל אדם אחד בזית מתלו. והשני מסכיים שלא יביאו שניהם א"ח א' ויתנו. ובוב הזיתי מזה מפני כמה טעמים. א) דאין ד"ז מבואר שם פ"ה. ב) מדוע לא יביאו ויתנו בכזה דהכי בח"ח לא כתיב הודע. ג) דנראה דכ"ח לעצמו אינו מתויב להביא א"ח דלכאו"ה ה"ל ס"ס:

פרק ב מ"א במשנה הרבעה מחוסרי כפרה. לבון הרע"ב שמביאים כפרה כו'. וכ"ע התוי"ע וז"ל רש"י מביאין הטאת כו'. ול"ל דהרע"ב ביאה לבון רש"י בטוחה דרבאב"ו אומר אף גר מת"כ והוא אינו מביא חטאת כלקמן: שם בתוי"ע אות ד' הבלה נל"ע דהא לקמן (ע' ב') מוקי קמתא דמתיתין כריב"י דאמר דזיכות עבדה מעביבי הוא דחיילא ואל"כ ליכא עיבוא בקבן וימא דרבא"י בוחיה ס"ל. אי דס"ל כרבי דאמרינן בגזיר (י"מ ב') אליבה דמונה אע"פ שלא הביא קרבנותיו. ולי י"ל בפ"י סוגיא דיבמות (ל"ז) דאתיי ובאא מהדרי כאו"א לאוקמי דרבא"ו אליבא דסלבתא ע"ש. וס"ל סרי קי"ל בכרבן בגזיר שם דאינו מוכה עד שיביא חטאתו ובמו שפסק הרמב"ם בפ"ו מהל"ז לרבי דוסא הש"ס לאוקמי ג"כ הא דרבא"ו דהכא אליבא דסלבתא: מ ג במשנה ומלוכע שמתנגע נגעים הרבה. עפרש"י. וכתב התוי"ע ואיכא למידק אי ה"ל כשהיה ראוי להביא קרבנותיו אי מתחייב על כל נגע כו'. פשוט דל"ל שמתנגע ביום השמיני לשבאת ליפרע שהוא יום הבאת קרבנותיו כדכתיב בפרשה ומביאר במשנה פי"ד דנגעים ותיתה על המתבר ל"ת שהבין ביום הבאת ליפרע קרוי ראוי להבאת קרבנותיו וכן הביא בשם ס' מ"ח ואשר ס"כ מתה על התוי"ע שלא כדת. ושגיאות מי יבין: מ"ד במשנה ועל בעוי שפתים ועל עומאת כו', מפרש"י והרע"ב משמע דהוי נגלו עומאת כו' קודם בעוי וכקדרן בכתוב. ותתוי"ע לא הבנים זה: שם במשנה זה מומר כו' שעשה בה אח המזיד כשוגג. התוי"ע כתב בדעת הרמב"ם בפירושו דס"ל דה"ל הוקשה אשה לאיש לענין לאף בשאינה שוגגת חייבת מנקות. והא דת"ל ג"ק דילוף ליה מקרא ע"ש. לכאורה אינשמתיעתיה דעת הרמב"ם בחבורו שם דקרבן בן ע' חייב הוא נמי בקרבן. וא"כ אין כאן קוביא כלל מהא דת"ל. ואולי יכוון להקשות מדוע לא יבאינן נמי לקעבה שהה חייבת כמו לאש הוא קרבן דחייב (לשיעתו בחבורו) וכדילפינן לחייבה שוגגת ממה שהוא חייב בשוגג. ולזה אמר דילפינן מקרא ור"ל מדכתיב אשה דמשמע גדולה. אמנם בחטאת נראה דבפירושו ס"ל בהתוספות דבקרבן הוא פטור ולא מדבינן בת"כ לא לחייב אותה. וזה מוכח בפירושו דהתמיל לבאר דבשאר עבירות קטנה שבא עליה גדול חייב. וכן קטן חייבת הבעלת אם היא גדולה. ובשבא לבאר דין דש"ח לא כתב רק דא"ח אם היא קטנה. משמע דבהוא קטן אין דינה תלוי מעאר עבירות. ונראה עוד מפירושו דגם בהוא יבן וסיא עמה היא חייבת בשאר עבירות מדלא כתב בה תלוקה דלפעור אלא בשהיא יבנה. ויליף זה מקטן דת"כ דמרבה לה לחיובה. וכ"מ מלשון התוי"ע שכתב ולענין זה לרבות שוגג כמיד. משמע ולא זולת: הקשה לי מכם מ' דלפי מה שפסק הרמב"ם כר"ע דלעיל דש"ח שיבו הליה שפחה ואליה ב"ח ומאוכסת לע"ע סיכה מ"ל בקטנה דהכי אין קידושיה עלום ומי' בגיטין (מ"ג). ושמעתי לו דמ"ל שפ"י הא"מר ביבוצלמי כתובות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פ"ח סוף סלכה ג' בת נ' שנים ויוסף ח' ומגלגו ב"ד לעצמו הבתולין מוחזק כו'. וכ"כ פסוק בבת יב"ש ויוסף אחד וא"כ מ"ל שקבלה קדושים בביאה בת י"ב שנים ויום אחד. ואח"כ נמלכו ב"ד לעבר אה"ש והכי היה קשה. וקידושיה לא פקעו דהכי אז היתה גדולה. הולם יש לבעה"ד לחלוק ולומר דעכשה קשה למפרע וא"כ פקעו ממילא הקדושין. והחכם השמואל תירץ דמ"ל ביעקב אבינו על מ"ש וחב"ח וילדה לו בת וגם היא דינה כמ"ש ומב"ח. ולגד מירות אבה הוא אב ויכול לקבל קידושים: בתו"ח (במ"ה) הקשה סגלת משנה ז' נמי מייני במילוק בנין כל הפרשות לש"ח כמו משנה סקודמת, ומדוע לא שנאן ביחד והפסיק בינם בבבא דאיזו בפחה כו'. ועוד דקדק למה לא קיים כאן משנה"כ בבפחה כדלעיל. (הן גם שם לא קיים בבבא אחרונה. ואולי דשם סמיך על הקודמים. או על מה דתני אח"ז אי מיתה מכלל דהא דאמיר לאשונה קולי בש"ת). ונדחק בינוגם ע"ש, ול"נ משום דדיני משנה זו נוהגין בחד לד גם בש"ח דהיינו בחש כוח קנין לו יצן לו מוגב וסיח לא. היה מייבת (עמה"כ לעיל ובהה"מ פ"ג מהלכות ח"ב) מבא"כ בחילוקי משנה דלעיל. ולזה נכון מאד פיהוש הרמב"ם לעיל בחייב על כל ביאה וביאה דהיינו חפילו אלא כדלכה וגד הפרש"י. משום דאזל לשיעתיה (בתבונו שם) הלכה י"ד דהיה חייבת על כל ביאה וביאה וא"כ בלד זה טוה ש"ח לבאר עריות ולא ה"ל להבבה שמה וכנון בנמ"ה: שם בבבא ד"ה והמפלת תאומים כו'. כגון שבתבנה ג' והפילה אחד כו' כ"כ רש"י. לולי פיהוש הגל"פ דמייני כהו בבבא דיבמה דהרמאון היתה נקבה בת קיימת ואחרי שנוטיים עברה שני זכרים תאומים והפילה הראשון נתון שמוים לולדה דאשונה והשני בתון מ' לנפל הראשון ואחר פ' לולדה הראשון. שוב התבוננתי דהש"י אזיל לשיטתי' לקמן בגמרא ד"ה תפלת תאומים אינטריכא ליה ע"ש. אבל משם אין הכרח דיל"פ דקד"א דב' נפלי תאומים מלא לידה אחיכתא היא ואחיל דהראשון היה בתון מלאת לידה הראשונה גם הנפל הב' נמשך אחריו ואחייב גם הוא בתוך מלאת לידה הראשונה דאזלינן בתר אתחלתא קמ"ל דלא: שם בתוי"ע ד"ה והפילה כו'. דאתו הרשיני עשקינן. ובמתב"ת הא אפי' בבשיני לא מ"ל בתוך מלאת זשכר דהא ביום מרבעים גופי' עדיין מיא בעלמא היא. והכ"מ שהביא לקמי' שיר קאמר דהתם מיירי אחר מ', וכן בהא דלעיל בפ"ק מ"ל בחור למ"ת. ומש"כ ע"ד הכ"מ ואני אומר שמ"ל נכך כו'. אני אומר שמ"ל נכך ונכך דאפשר בתאומים. ואף שב' בביצת הולדת דמשמע דכלו חדשיו. י"ל שהראשון נגמר גוזרו לבבשה והב' ה"ל לגמור לע' והפילתו ביו"ד לתשיעי דקי"ל דהולדת לע' א"י לתקופעין עי' בנזה (כ"ז) ותבין. אמנם שיקר דיון דהרמב"ם תמוה אלני דבריו דיש עליה ודאי הוב מהמומטים והאנדלוגיות הא אריב"ג לעיל פפ"ק שלפפק אם יש ודאי ביניהם תאחר על הודאי ותיפעל וע"ש בפרש"י. ואין לומר דמייני בהבבר הביאה על הראשון אחר פ' מלידתו ובתון ימי מלאת דהנפל. דהא פסק שם לעיל בהלכה ה' דאם הביאה תוך מלאת של ולד זה אפי' על ולדות הראשונים לא יצאת. (ולפי מה שפרש"י לקמן דלדברי חכמים ולד שני גורם לקרבן ולחשון ל"ל קרבן. א"כ בדינו של הרמב"ם על הנפל חייב ודאי ועל המומטים והאנדלוגיות חייב קרבן). ואפשר לישב דברי הרמב"ם דמייני שהפרישה על הולד הראשון קודם שהפילה השני. ונאמר דלגידה שלאחר הפרשה אינם מעכבה כי' זבחים (ו') דתבאי' אי עולה מבפרת על עבה דלאחר הפרשה ולפרש"י שם (ר"ד ז') לא איפשטא. וכי' שבת (ע"א ג') בפלוגתא ריש"ל ורבנן: שם בתוי"ע ד"ה עודע:

פרק ג מ"א

במשנה שנים אומרים אכל והוא אומר לא אכלתי כו'. פי' הרע"ב (והוא מהרמב"ם) מעשה דפסוד (אליבא דחכמים) דכתיב אז הודע כו'. ותמיהני דהא מוקי לה' מיגבי' אלא אם עשמייהו משום דאדם נאמן ע"ע כו'. אבל לא מעשה הקדא: מ"ג במשנה כתבו אבל אבלן קליות דברי ר"מ וחכ"א מו' בגמ' אינשי לבו ר"מ לחומרא קאמר או לקולא קאמר כו' ופירש"י לחומרא כאלו אוכל בו'. אף אם בהה כו' יותר מכדי אכילת פרס כדי אכילת קליות נסמוך ז"ז כו' כ"ל. ורמב"ם פי' דפלוגתייהו הוא רק בשאכלן בחכירת קליות מתוך דסיינו בשאכל הכזית בחלקים דקים חלק אחר חלק מכופות וקמוכות זז"ז ובהה בזה אפי' כל היום כולו לר"מ מלגרשות. ולרבנן דוקא בשאכלן בכדי אכ"פ. ומשמע דבספקות בינתייהו לא פליג ר"מ. והרע"ב הרגיש ב' ספיקות בחדד ועשה ב' פלוגתות בין ר"מ לחכמים ע"ש. וכ"ל לבריש בדבריו. דמלשון בתוי"ע כו' משמע כפרש"י דמייני בספק בינתייהו. ומיתור לשון שבדברי חכמים מתחלה ועד סוף הוכח דשמעי לר"מ דאמן אכילתו ולביסקתו לא מיתבב בביאור שהיה (ולכן אם אכלן בקליות מתוך אפי' כל היום כולו מלגרפין) וחב"א עד שיסבה מתחלה ועד סוף דר"ל מתחלת אכילתו עד סוף אכילתו. דגם אמן אכילתו מלגרף לשיטר הסייה: מ"ד במשנה א"ל אינו מן הסם. בה"מ בתכות (כ"א ב') במשנה: שם בתוי"ע ד"ה חרבע תעלות כו'. ואפי' לר"מ כו' לתו שתכתוב כו' בספ"ה. אבל מה יענה על מעלת דיוה"כ דאינה מתמת קדשים. ובהדיא פליג בתוכל נבלה ביום"כ: מ"ה במשנה הבא על בת בתו חייב כו'. לבאורה לפי פסק הרמב"ם בפ"ב מהל' א"ב הל"ו דהבא על בתו מבשלתו חייב שתים משום בתו ומשום אבה ובתה. ונראה פשוט דה"ש (או אפשר כש"כ דבה כתיב אזהרה תפורסת ערות כו' אז לא בתך ל"ת משא"ה בתו דלפיכן לאביי בדא"ל ולרבא בדא"ל בהבערפין) בבת בתו ובשומתו. וע"ל דאפי' להרמב"ד שסיגנו בזה (עי' עתיו בלח"מ שם) מודה דהם אבה אבה וילדה בת דבשקרה עליו משום בתו מבשומתו יחד"כ נשא אם אחה דחייל על הבת ג"כ אסור אבה ובתה ע"י בולל דשאר בשרים מתיש אחר והלח"מ שם בבה בזה בתהכ"ת, ומ"ל קשה מדוע לא חייב כאן איסור דבת בתה ויסיה שמוגה. וי"ל דהתנא רצה לאשמעינן בשיפא בת בת אחמו בפ"ע דיש בה ג"כ על הבתות הללו. וזה ממילא מובן דבשלפרשתם יסיו ח' חבאות. ודע דבירושלמי ר"פ נשאין מבואר לחדיא שלא כדברי הרמב"ם דה"ל שם בשון קומי ר"ח בת בתו מן הבשואין ב"ב מן הסומסין. מ"ל כל שם בת בת אחת ומ"ש. דמוכח דבר"ע מ"ח מלא אחת ואף בתנם ואח"כ בבאה ולא כמש"כ דבזה גם הרמב"ד מודה: שם וכן הבא כו' ובל בת בתה. ואתה הרע"ב ומ"ל שהיא אחות אמתו בגון כו'. והוא מפי' הרמב"ם מימה דגם בהיתר מ"ל בגון שהיה לאחון בת מאחה אחת ובבאה אה ובמתה בהמתה: שם בתוי"ע ד"ה ואחת אחיו כו'. אבל התוס' מ"ל דהוא מלות כ"כ ממזר.

[קדשים ח"ב]

נ"ל דל"ל דע"כ לוחו בבשאה הוא ממזר דהא מ"ק לא מייני בבבד איסורא כמש"כ לקמן ולכן י"ל בעת לאחיו כ"כ ממחר. וא"ל דכתו כן מש"כ הרע"ב ג"כ אם היו אחי אביה ממזרים ר"ל שהיו כלום ממזרים אף אחותו שבשאה וא"כ מו לא נלרך לומר משש"כ קודם שקדושין תופסין בש"ל. ולגא כמש"כ התוי"ע עליו דל"ד: שם ד"ה הבא כו'. ונשא בת לאח שביאתה לה מיעבב כו'. בס' נ"ח מביא בשם ב"ד להגיה שביאתה לה מתים אחר ט' כ"פ בת בן אחמו ובת בתה. ולפד"ע אל"ד כלל דעל בת בנה ובת בתה (בגוף אחד) א"ח אלא אשאת אחת כיון דאחתו בלאו אחד כמו בשבשה הקמוכה לקמן לאחתו לו ובתה"כ שם. וא"כ לסרס דבריהם ולתת הבת לרבל מחדש אחר והבן בלאה מיעבב ותהיה הבת הנולדה מהן בת בתה (כלומר דמתיתין) ובת בנו, וכל"ל בקושיתם (על הסיפא). והא דלא הקשה ר"ב בריטא אחתי לא חייב גם בת בנו כגון שבא בנו על בתו והולידו בת. דבזה ודאי חייב שתים כיון דכתיב לו בת בתך דלא בת לחלק כדאמרה בסנהדרין (ס"ה) ע"ש בפרש"י ד"ה תלוקין הן בשתיה. משום דעדיפא ליה להקבות אמה שבא ע"י איסר: מ"ו במשנה הבא על אמותו כו'. פי' בפירוש הרמב"ב והוא מהרמב"ם. הן בפשוט יל"פ בהיתר בגון דאזדן בשא אשה ובנו בשא אמה ואח"כ בשא דאזדן ג"כ את אחות אמותו. (והסכי לא לעמוד ג"כ לתה שבדאק הרמב"ם בהסדר. וגם לפי ביאסמיו בסדר המשנה שבגמרא אחות אמתו אחר אחת אמי אביו לא יפלה ביבוגו). וכן הפרש הבא על אם אמותו שבנו בשאה ואח"כ בשא הוא עוד את אחותה. ועד"ז אם אמיו. וכ"ל בהבין רש"י מדלא פירש בלוס בזה ואולי לא דלו לפרש בפיקור בולל בתרב"ם לעיל. אז משום יגדיל תורה ויאדיר: שם ריבב"ל הבא ע"ח כו'. לבאורה ל"ל דש"ל איבור בולל אפילו בשני שמות ולעניין זה דיים ריב"ל זיתה היא הכתוב שעשאן לבולן זיתה אחת בדרש ר"א בשם ריו"ח אליבא דבבן לענין שא"ח אלא אחת אחת. גם י"ל דמ"ל בחיבור ב"א בבון דשוויין אינסי אליה לקבלת קידושיהן: שם א"ל שלבמן אם אחד. פירש"י ובחד לאו. ותימה דהא כתיבי בתרי לאוי עדות אשה ובתה ל"ת. אח בת בנה כו' לא תקח ובסנהדרין ר"פ הנסקפין ילפינן דוכות דלמפלה מדוכות דלמעשה ע"ש. ואולי דרשינן אח בת בנה ואת ב"ב למעלה אלא תגלה. ולא תקח חוזר ג"כ אבולהי לאוהוי דדבר ליקחין אשה תוכה. וכדבר"פ נזמתן. ומ"פ בקדושין (ס"ז ב'). אח"ז מלאתי בירושל' ר"פ נזמתן וז"ל מ"ע דריב"ל מה אשה ובתה ובת בתה בשני לאוין אף אשה ובת בנה ובת בשני לאוין. מ"ע דרבנן מה בת בנה ובת בתה בלאו אחד -אף אשה ובתה (כל"ל) כו' ובת בנה בלאו אחד. והשתא מקוייס פירש"י. ומי' בפי' הרמב"ם פי' אחר ולע"ד כל"פ שם אחד הוא מה שפי' לנו ר"ח בשם ריו"ח לקמן בגמ' זיתה היא הכתיב עשאן לבולן זיתה אחת: מ"ז במשנה הבא על אחותו כו' ופל אחות אמו (בהשלם אחר). ולולאה דעשותא היא לפי מאי דמפרשינן בגמרא דבאחותו שהיא אחות אביו כו' קשבע"ל. ולפי מאי דפשיט רב אשי בשבת (ע"א ב') דלריו"ח ידיעות מתלקות וכ"פ הרמב"ם י"ל הבי' ובא לאסוקי בגוזרא לו תחלה שהיא אחותו ואח"כ נודע לו שהיא ג"כ אחות אביו כו' אולם בחשב"ג ליתא: מ"ח במשנה שבן היו מוכי שמיון כו' אולן לו ע"פ כו'. פירש"י שלא יהא מאוס בגגל כו'. ושוא דוחק דלכאורה יותר הוא מאוס באבר ממוסף לגמרי. ולעד"ל משום דשניהו בחוקפתא ספ"ש דמקוואות אחבר והבשר המתולדין באדם הרי אלג מולגים כ"ה ג' הרמ"ם בפ' בתרא דנדה פי' כ"ו ובעור סימן קל"ח וכ"פ בטו"ע שם סעיף כ"ב. (לאפוקי מגי' שלפניהו אינן מולגים וכ"ה בפ"ע פ"ע מ"ד ובשמ"ג שהביא הב"י שם) ולכן בע"פ שנראה לעבול מטומאתן לעצות הפסח הוכרחו לתתכן משום חלילה ונכון בש"ד: שם ורואין אמו בהדבריה ק"ו. פרש"י מפרש בגמרא אדם שמעמת מחיים כו'. כאן לא נאלא בגמרא רק בחולין (ע"א ב') אבל לענין אחר. ולעד"ל דהק"ו הוא דאמרה"ת באדם מעמת בחבל. ומומחתי ז"ו ולריך הזהר גו"ז ובכון הוזהר עליו וזיר מגלח עליו משא"כ באמרה"ת מבהמה: מ"י בגרב"ב ד"ה הגה על הבהמה יוכית שחייב על כל ביאה וביאה. בגמרא אמרינן דבבה תני נזות וכמו קטנות ונראה דגם כאן תני דבה הגה על הבהמות יוכית ול"ד הרב"ב בתמ"ב הגה עה"ב חייב על כל ביאה וביאה והכי הול"ל דחייב על כל בהמה ובהמה ולשון רש"י נפיף הסכונית אעפי':

פרק ד מ"א

בגרב"ב ד"ה ואפילו אבל כו' שבבור שומן הוא כו' כ"כ רש"י ע"ש בהוא ספק אם יש בו בשיעור ומבוס דזה מיקרי לא שב מידיעתו. ותימה דלא מיבעי לריו"ח בשבת (ס"מ) דהזיד בלאו ובגג בבבת דחייב אלא אפי' לר"ל אם דבעי פד שיבגוב בלאו וכבת מודה בהזיד בבבה ע"ש בתה"ה דידע לה. ומב"ש מלי שיעור דאפי' עשה אין בו רק איסורא בעלמא. וגם לר"ל עלמו אינו אסור אלא מדרבנן. וכ"מ בזעמה (פ') אי ימא דמחייבי קרבן אחטיה קטן והתניא כו': בא"ד ואח"כ מדע לו בהוא חלב כו'. כ"כ רש"י. ונראה להביה דלא ס"ל כדבת הסוס' דמחייבי אפי' בספק ספיקא. וא"כ ל"ד התוי"ע בהשגיחו דברי הסוס' עז"ו הרב"ב ועלמ"ת רפ"ח מהלכות שגגות: שם ד"ה אבל אחד מהן. אבל אם בשעת אכילה היה לו ספק והזיד כו' הוי מזיד ופטור כ"כ רש"י. נסתפקתי בבה"ב אם מודע לו אח"כ בהוא ודאי חלב אם חייב חטאת. די"ל דאע"ג דלא פרים מספק אבל בודאי היה נפרש ונקרא שב מידיעתו ועי' ב"מ (ו') פרעי אינשי מספק שנועה כו'. ועי' שבועות (י"ד ב') ח"ד כיון דבעבדה לא ידע אי מעמת אי לא מעמת הבעלמה היא. אבל אין זה מעין לגידן דידן. ולכאורה ספק איסורא אין בו איסור כרת ולאי אלא הוא כמו הני שיעור אליבא דריו"ח (רק דמחייב מיניה בחייבין עליו א"ת) וא"כ הוי כמו הזיד בלאו לריו"ח אז בשבת לר"ל דחייב חטאת כמש"כ לעיל. ומיד אבי מסתפק אם בעלם ממנו שספק איסור אסור ואכל ספק אבל וס' דם וכו' אם חייב א"ת על כאו"א או אחד על כולן. ואין זה דומה לחיוב שבשבת בין הבעבדי כוכבים דחייב על כאו"א (שבת ס"ח ב') דהתם יש הרבה שגגות בבר שבאבל מותר וכן בבר אדם מותר וכן בולם. אבל הכא אדם שגגה היא שבבר שספק מותר. וכן ספק זה הוא לענין הבעלות אם נודע אח"כ שודאי איסורי הן: שם בתוי"ע ד"ה ספק אבל כו'. ומ"מ נ"ל לייבב דבת הרמב"ם בהרב"ב מבוס דר"ע וד' יוסי (דלקמן כ"ג) סבבי ע"כ מעמת לחיבבה איסורא. ומיתמיהי מוס' דנדה (ע"ו) דמוקי לה דהלאחון לא אבל כל הבהיבה. ואף דבבוסה (ו' ב') דתו זה ע"ש הייבו דמ"מ מוכח שפיר דלר"ע אפשר לומר דלא דיים מלות מהא דר"ל דחתיכה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אב' תמיכות ח"ב. אבל לפי מאי דמסיק י"ל דגם סתם דרבי מלוות ומיילי כשהלוה בזמן שייר קצתה דהיינו כזית ודו"ק: מ"ב במשנה ח"ב יוסי ר"ל כו' שאני אומר מקצת עצה סיום כו'. מתמה דמ"ק סבר דלף בזה נתלקו ול"ת מחייב ומ"מ. וכ"ל מתוס דמלינו לר"ת לפיל (י"ז) דמחייב בכתב אות אחת בש"ז ואות אחת בש"ז וכ"ל לא"ק דס"ה בשבת ויוה"כ: מ"ג במשנה שהוא מעשה אחד. פירש"י כגון שתי חילות אחת. והרכ"ב ל"ר בשתי כדות. ובתוד"ע הקשה עליו דהא אפי' נתכוון לעשותה ובא על הנדה שהוא מתעסק בעור ב"כ חייב. ותמיהני שהרי הרב"ב לא פי' דבריהם לענין מתעסק אלא לענין ידיעה אחר המעשה במה חטא ובזה אין חילוק בין שגגת לתלבים ומרבות. וה"ל לתפסו במה אלא פי' דבריהם גם לענין מתעסק כדאוכח בגמרא ופי' תוס' לקמן (ל"ד כ'). וכמו שבאל רש"י לפרש וכן בתכוון כו'. גם תפ"ב בתוד"ע דר"ש ור"י פליגי בשתיות ובבות אם הויין עם אחד. ג"כ תמוה דמפרש"י מוכח דלכ"ש הם עם אחד אלא דר"י ס"ל דאפי' בשם ח' מקום פוטר כ' יהודע. ושמוות ובבות דעקר ל"ל דל"ד אלא אורחא דמילתא נקט וכ"מ ליישב בגמרא: שם במשנה על מה נתלקו. ופירש"י וכן בתכוון בזו ועשה ח"ז דבר בזיון כו' בין אחשאת כו' לר"י מד מיתכוון לחטא בה. הן לקמן בפס"ע פי' דלר"י מתעסק פטור מטעם מלאכת מחשבת ואפי' בתין אחד. ושיה שתיהם וסרגים בה שתוי"ע. וכן בכל הסוגיא דבריו נראין לכאורה כראשונים בסבר. ונלע"ד דרש"י לשיטתו לקמן (ע"ב) בד"ה אפי' ר"י מחייב. דאביי וכבא פליגי מדשמואל וס"ל דדוקא מתכוון לסיום מיקרי מתעסק ופטור ולא מדרשה דמלאכת מחשבת (דס"ל דלא בא אלא לחשוטי הוך דס"ש כולד הרגל וסס) דאי"כ אפי' בתתכוון לאיסור ליפטרו כדשמואל וכדרב"י שם. אלא מדרשה דבה ולדידהו ר"י מבתי מיני מתעסק מתעב מיני. א) בתתכוון לאיסור אפי' בתין אחד. ב) בתתכוון לאיסור בשני מיני. וה"ל לא דרים ביה אלא לחשוטי מתכוון לאיסור לבד. וכ' יהודה הוף דאפי' בנקדש פטר ר' יהושע בב' מיני ושמוות ובבים הוו ב"כ כ' מינים כדקס"ל דלכ אחשאי. והוא כעין מיוחדת דבבא אליבא דשמואל לקמן (כ'). והא דפרש"י בסוף מתניתין פרש לתתעסק בחיתכא כו'. הוא לב' מעמים. א) לישב דרשה דבה גם לר"ת. ב) דדרכו בכ"מ לפרש המשנה כמשמעה בפשוט וסיימו דר' יהודה מיירי בתתכוון לזו ועשה ח"ז. אבל לתפקנא דאיירי בנקדש (ודמזה רש"י בתוס"כ בגמרא תפרש מאי פלוגתא דר"י עליהו) מיהו לאוקמי מישנא דבה לר' יהושע אף בתתכוון לזו ועשה ח"ז בב' מינים. וכ"ה מימרא הרמב"ם בתכוון פ"ח מהלכות שבת ושמואל מסכנת הרתב"ד משום דפסק כאביי וכבא ולא כשמואל. והלח"מ הבין ג"כ קצת בדרך הזה אבל לא בכולן: והרע"ב נראה שהולך בשיטת הרוב' דאביי וכבא לא פליגי אדשמואל. ואיהו מיירי שתתר אותו דבר שתתכוון לו אלא דסבור שהיה מלוה וזה מתעסקין מן בה. ומה שהזכיר בה דרשה דמלאכת מחשבת בזה (ושרגים עליו הרוב"ע) כ"ל דכוונתו דהא האי בה לא כתיב בבי שבת וא"כ תנ"ל דמדרשיה דוקא לענין שבת. לזה אומר לפי שמליגו דל"ר בבה מלאכת מחשבת לחטא דשמואל לכן מוקמינן נמי מישנא דבה דאתי להא דאביי וכבא ג"כ דוקא לענין שבת. ושמה"כ בס"ד בשבועות (י"ע) בתד"ה פרש. רק עדיין דברי הרע"ב בס"פ אינן מדוייקים:

פרק ה מ"ב במשנה ומודה ר"ע שאינו מביא את חטאתו כו'. לכאורה קשה למה לא יעלה תפיקא לתקדם לר"ע, אי בגם הקדם תלדקה לדעת הרמב"ן שהביא הר"ן בנדרים (ז') דפפיקא לאומרא. וי"ל דהקדם שאני פעמה שהרי ומועלין בהן כו' התיקון אומו כמש"כ התוס' בב"ק (ז') ד"ה שור רעהו. רק דבהיה בשונו חידשה להביא אחם ומעילתו לכפרה ואין לך בו אלא חטאו דהיינו בודאי אבל לא בספק: שם בתו"ע ד"ה ר"ע מחייב כו' [וכבון תלות אפקיה מהקשה כו' בל"ל. מהגרמ"ם ז"ל]: בא"ד ומשקי שם (ר"ל בזבחים) דלהבן מלבנך כו'. ע"ש בגמ' דל"ת שבבה ז אלא קודם שהביא דבשה חולת וג"ש דבעבכך. ובגמרא שלפניו אותה לשבבה ז לאפוקי מדרשה דאחם חולת. אבל לא לענין לאפוקי מגז"ש דבעבכך. ובאה דתסר בדבריו וכל"ל ומשקי שם בתוס' ותמלא: מ"ה במשנה ר' יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת ח'. בגמ' ל"ל דבא לר"ל לר"י חטאת הוא דלא מייתו כו' הייתו ת"ק כו'. הא דלא מקשה כזה על בבא הקודמת בשא דאר"י אין שנים מביאין אחם אחד הוא משום דת"ק דסייתו ר"ע אומר זה מביא ח"ת כו' ור"י בא לומר דגם ח"ת אין מביאין כתבים דת"מ ח"ת על ספק מעילות. וסוגי כעין סוכ"ת כו' דקאמר הכא ודעתם לא הוכרח בבבא ז. אבל הכא דלכ"ע זה מביא ח"ת כו' ולהבי דייק לומר הא ח"ת מייתי שנים. ח"ב הייט ת"ק. והכה בבבא דתחיבת חלב יתחיבת חלב קדם דזכרה בחשבה גם דעת חכמים דבליבי על ר"ש דתני זה מביא חטאת כו'. ותיהו ח"ת לא קאי גם שם חיבא לאיפרך ר"י הייטו ת"ק. ובזה תראה שתוי"ע במ"ת תמה על הרב"ב שלא כדת:

פרק ו מ"א ברע"ב ד"ה לבית הבריאה. ואע"ב דתשב"ב עשונין קבורה אלי הוי כזבח פסול שעשוין שרפה. עי' רש"י שביכסא אחרת הייתה לו בגמרא בדברי רב אחי. אבל הרב"ב נראה דגרס שביכסא שלפניו. וש"כ הכי פירושו דרבה דאתר ח"ת מתיר אלבו נוקפו כו' ר"ל דאתי כרבון דאית לה סך שבורה. וה"ל מאני דאתי אפי' כר"מ ומשום דמתחתי כו"פ. אבל קושית דאחם ודאי נשאר פירון דמגרה. ובזה נתלן הרב"ב מתה שמתה עליו הוי"ע במ"ב ומתה שנתנה עליו במ"ח: מ"ג במשנה חון מאחר ויה"כ יום אחד. נראה מדבר דבכל יום היה מע"ל בין ח"ת לח"ת אי קרוב לו לכן חבא שמא תבא ביומיים. אבל יוה"כ דכל היום מכפר והוא לא היה יכול להביאו אלא קודם תמיד אל בה"ע ח"ב יחבר הרבה מתמ"ל לכן ליבא חבא כ"ב שמא תבא ביומיים: מ"ה במשנה חטאת הטוף הבאה עה"ם כו'. והנה אם קודם שנתלקה נודע לה אלא ילדה מבואר לקמן (כ"ז ב') בגבריאת דת"ר דרוי"ת דתלא לחולין. ותתיהני מדוע לא תני לה בכ"ע דתה"ע הבאה עה"ם אינו כן ר"ל בא"ת:

מסכת מעילה

פרק א כתב התוי"ע בשם הרמב"ם הביא אחר כריתות מעילה תני כו'. לכאורה בפשוט י"ל דכ"ה הסדר בויקרא תחלה חטאת קבוע דבאה על מיני כריתות

ואת"כ קינן עולה ויורד ואח"כ אשם מת לות: מ"א במשנה ואיזו היא שלא ס"ל שם"ם פירש"י וה"ה לכל הני כו' וה"ע דנקיט הני כו'. והוא דוחק. ולכאורה נראה לפי סוגיין לקמן בגמ' דלר' יוסדה דלכ"ע בהני דיש"ת אם עלו ירדו. אין בהן מעילה אלא מדרבנן. ח"ב בפשוטות לר' יוסדה מעילה דאורייתא אפי' לאשמעין דכל הקר דחייב הכא לכ"ע אם עלו לא ירדו. ולכן דברי התוי"ע בד"ה ובקבלו פסילין שחלה עצם מעילתן מדאורייתא משום דת"ל תקנתא. אלא בנקדוק דבל"ה נמי כיון דאם עלו ל"י ושוב דודאי מיירי שאין בוד דם הבאה דאל"כ עדיין יש תקנה שיקבלו כבריס ויזרקו ויצאו מידי מעילה. אלא שהרמב"ם אשם בבפ"ג דהל' מעילה וכתב דאם נפלו בדבריס שיפסלו בהן הקרבנות כו' מועלין בהו תד"ם. ושיעתו הוא דאפילו בהך דאם עלו ל"י אין בהן מעילה ד"ה וכמו שבאר הלח"מ בפ"ב מהל' מעילה פסה"ק ס"ז ע"ש: שם ברע"ב ד"ה בגילה כו'. הלי כל אבן הוא כו' וכ"כ רש"י. ועתה"ם אמנן ולעד"ל דבהר בבא אתי לאתמעינן דאף דזרק ביום מ"מ לא יצאו מידי מעילה. ולהכי בבבי קמייתא דלא מייתי מעילה בזרוקה הוה רבותא בהיפך. אבל הכא הוה רבותא דאף דהזריקה היתה כהונן מ"מ ל"י מידי מעילה דומיא דשתנן חוץ לזמנן כו' דהוה הרבותא בזה כמ"ש התוס' לקמן: מ"ב ברע"ב ד"ה בשר קק"ד. ואת"כ נכנס כ"כ רש"י. תימה דאתי מעלוותא מחזר וכנס כיון דבבר נפסל ביולת, דע"כ לא תתרצון בזבחים (ג') מאי לאו דהדר מייליגהו. וכן ל"פ שם דאתר בדהדר מייליגהו כ"ש ל"פ כו' אלא בפיפת דוקא באיתורי קק"ל די"ל דלא מיפסלי ביולת קודם זריקה. וכן בתמיתת (מ"ז כ') לענין שתי אלאם דאל"פ דבהדר מייליגהו פליגי שיטו דאתר דר"ש ס"ל דשמועה לא מקדשת ולא מיפסלי ביולת. וכ"כ קצה בזבחים שם דקק"ד דעשתה דר"ע בשאיתורי קק"ל דס"ל דלא מיפסלי ביולת. דא"כ מ"ע בבשר קק"ד. ועי' בחוס' שם (כ"ע) ד"ה דלמא. והתוי"ע שהקשה על מה שכתב"ע לקמן בפיפת ג"כ דמייתי מהא דר"פ שם בזבחים דאתר בדהדר מייליגהו כ"ע ל"פ. זה לק"מ דר"פ ל"ק שם אלא לתידתי שכתבתי. אבל באמת לפי דקאתר דבולת ג"ש שם דמיפסלי ביולת. ולא כהרמב"ם בפ"ח מהלכות פסה"ק הל' ל"ג דמשמע שדהה דברי רביעה ב"ש מהלכה ועל"ק שנגע במקלת דברי אלה: שם ד"ה וא"ח עליו משום פיגול כו' פירש"י הוא"ל כו'. אלא זריקה בזבח וכ"ש אחרון הרע"ב. והתוס' כתבו ביתר ביאור לענין פיגול דאתרינן הרלאת בשר כך הרלאת פסול וכ"כ בתוס' (מ"ז ב') (והתוי"ע ל"ד בתש"כ בשתה דפיגול ילף בגז"ש כו'. דל"כ בגז"ש אלא לענין נותר). ולפ דמוקמינן לקמן ביולת מקמת בשר. דאפי' כ' יהודע מודה דאם נשתייר בזית בשר זרק אה"ד (פסחים ע"ע) וכ"כ לר"ת דס"ל שם (ע"ו) דס אע"פ שאין בשר וא"כ זריקה כשרה היא. מ"מ לענין בשר ביולת אלא מאי הזריקה ליה לאשמעויי באכילה כדלקמן בשה"פ ס"ל לדידי' בזריקה פסולה ומי' לשון רש"י בתנחות שם: מ"ג בתו"ת ד"ה דאיתא שם כו' אי נמי מזריקת הדם. נראה דע"ם הוא ול"ל נקבלת הדם ומי' בתוס':

פרק ב מ"ג במשנה פרט הנמרפים כו' ומועלין בהן בבה"ד עד שיתיך הבשר. ק"ל מדוע לא קתני דבאמיתיהן מועלין עד שיצאו לבה"ד. ונלע"ד דלפי דמתוס הכתב והולאת הדמן לא כתיבי אלא גבי מילה. לא יצאין מילה אלא הנעשין על מזבח התיצון דומיא דידה. ע"ד שאר"ש בפ' ב"ש בזבחים (מ"ג) במשנה כל שאינו על מזה"מ כשלמים א"ח מליהן משום פיגול. וכתין תלון בתוס' לקמן (י' ב') ד"ה הכל מודים. ולפ דמשמע דמיירין עליהן משום פיגול כו' קאי ג"כ על הבשר שהרי ומועלין בהן כו' לא קאי אלא עליהו לחוד ומשמ"כ בזבחים (ל"ה) וג"ע: מ"ט במשנה זה"כ כל מיל"מ אע"ע משום פיגול כו'. ומש"כ התוי"ע דפה"ב דתן מתיר בבהן ושיכן לבה"ד. מזמר דמיירין עליהן משום פיגול ושתמ"כ עליו בזבחים (ל"ה) בפ"ד: [שם בתוי"ע ד"ה קדשו בכלי כו' אינ הני דלעיל נקט לי'. תוס'. כ"כ עי' הלבון בתוס. מהגרמ"ם ז"ל]:

פרק ג מ"ב במשנה המבשרים. פירש"י ולא פי' אלו לאחיתת כו'. וכן פי' הרע"ב. וכ"ע התוי"ע ל"ד דאפי' מה שפירשו לקמן בהא דשהן ראויין להביא בשולן עלמים דר"ל דבכל מעה ומעה כו' וכפי שבאר דבריהם שם התוי"ע בעצמו. אמנם דאפי' אחר לאובתי ואף באחר אלו לאחיתת ולעולתי כו' נמי דיקא שכו' הוא שהתוי"ע מתמ"ב בגזר. אינו כלום דשם קאי על דינא דלקמן בתא דשם תחלת בתנחומין בין תחומין לתפוסין. אבל בגיעת אלא תחלק מעמת דאפי' בתפוסין (דבסיפא) נמי. ועי' בחוס' דמיר (כ"ע) בבד"ה הא. אבל לפי' תוס' שהביא התוי"ע בד"ה מת בוטי"ל הוה שיפכא דבגיעת מייתי ביותר קתומין מבסיפא. ואין זה מתעצות המשנה. אולם על מה שפי' הרע"ב ב"כ בסיפא גבי מת אלא פי' אלו לאחיתת כו'. עם ישוב עליו עיין לד"ד: [שם בתוי"ע ד"ה לא נשנין כו' דאפי' מתר אלו לאחיתת אשיר אמ"ב דקיימא כו' כל"ל: שם בא"ד תוס' ב"ב בגזר כ"ד ס"ב: שם ד"ה מת כו' וקשה לרשבי כו' כל"ל: שם בא"ד ואתר מעות סלגו לקבעות נזיכתו כל"ל. מהגרמ"ם ז"ל]: מ"ג במשנה לעיתין. כ' התוי"ע דהוא לשון אמתים כו'. והוא ג"ל נשון עבכי וחיו שתומיה מהוכאים (יבמות י"ב). כי הסמות יהרסון (תהלים י"ח): מ"ד במשנה המקדים דיבון בתחלה כו'. פירושי המתנשים בזה דחוקים מאד. ונלע"ד דר"ל דקדושה שהיה בהן קודם כבר אזלא לה כדקתני ריבא. אבל אם הקריבו אדם אתה מחדש (וזהי שכוון במלת בתחלה) מועלין בו. ועי' בפי' הרע"ב דלכאורה כוונתו נעלמה. ואולי יכוון דדוקא אם הקדים דמיו בעוד היותם בפנים ר"ל בהיכל דאז לא היה לאו לגעתו ולשומו משום דא"ל לסור ליכנס אמה אלא"ל שבודה והוא באזהרה אל יבוא דר"פ אחרי. ובזה כשהוציאו לעזרה אז היה לאי לשומו נהרה אמנו. אבל אם היה שהוא קודם שנהרה אמנו. אז אפקדשו לאחר שהוציאו לעזרה הרים שהיה לשומו קודם שהקדישו לא מבל. ובזה יבוא מבל גמנומי התוי"ע עליו: מ"ו במשנה חיון ואת"כ נתמלאה פיגול אדם ואת"כ נתמלאה עצבים כו' וא"מ אמה שבתוכן כו'. מה שהקשה התוי"ע מבינת תרבגולת ומתלב תמוהה דלעיל. נראה דלק"מ די"ל דהשם מיירי בחלב שהיא בדדיה ובלה שהיתה במעיה בשעה שהקדישה. ומה שהביא ראיה בפר"ה רש"א לשון מגידוני קונס דפ"ז דנדרים. ממשב"ע שם (ל"ז) בס"ד. וכל מן דין הא מיהרת מיהא מיהא אפי' לא"ק ובלאיתא בפסחים שהביא לעיל.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ולבחורה ס"ל דאיה לפסוק כר' יוסי ממשנה דלקמן ברשי אילן של הדיוט שנאין בשה"ק וכו'. ומלאיעריך לאמעוטינן בהו דאין מועלין ע"מ דבשאר גידולי הקדש מועלין. אבל י"ל דהיינו דבשהקדיש הקרקע היו כבר שרשי אילן של חבירו לתוכה. וכן סיפא בשהקדיש את האילן כבר היו שרשיו לתוך שדה חבירו. וכ"מ ליישנא דגמרא בב"ב (כ"ו ב') מידי אירע בגידולין הנאין לאחר מכאן עסקינן. מכלל דלשיטת דבינא שם לאו בהכי איירי: שם ולד מעושרת כל"ל וכן לקמן פי' הטוסת במשב"ג. והקשה הגרי"ש דבדמאי קרי מעושרת לבלבלה שהופרש ממנה המעשרות והרמב"ם הערוך ולד המעשר. ומלאה דלישתמעיתה מ"ז דפ"ע דבכורות מן המעשרים דפירושו מן המעשרים, ובגמרא שם (כ"ע ב') הוה ס"ל דפירושו אותן שמיסר עליהו ודחי שם דאינו אלא הבכוריים ודיקא נמי כו'. וז"ל הרמב"ם שם בפירושו והוא מה שאמרו בתיקון מה שאמר מעשרין מאי מעושרין עשריים: שם בתוי"ע ד"ה אילן אלא פירות כו' וע"ל דש"י כו'. ובבכורים לא מיתוקמא שהרי אין קרבן כו' וע"ש. ולי"ל דמשום הא לא אירע כיון דמעשרין הרמה לפני המזבח פיר מיקרי לאו למזבח. ומה שאחר"כ טעלין הבהנים מעלמן גבוה קזבו כמו בשר המעשה והאשם ודומיהן: מ"ז במשנה דאחל"ת כו', המוי"ע הערה בל"ע על הרמב"ם שבתורו שהמיעם ד"ז ע"ש. ול"ל דהרי הרמב"ם מפרש בפיה"מ דהאחל"ל אחת שלאונו ולומר דמותר ליהנות ממנה והביא דאיה מפת דמהבנין כו'. ומ"ק בשר דאין זה ראיה דהתם שעמת משום דמצות אלה"ב (ויש ס"ש בפירושו ול"ל הת איזה מודה. אינו ראיה ובהגהת המוי"ע ב"ב מ"ש ול"ל לא שמעינן) ולכן לא הביאו הרמב"ם לתלכה דלמעין לאתה אסור אבל דשיר משמש דמלגב"ג הוא הביא בד"ע. ולשאר הגאון פסק לאסור בת"ק. אלא דלבאורה קשה מ"ש זה מהא דפסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות שופר ה"ג דבשופר של עולה לא יתקע לבתחלה. וי"ל דשאני הכא דאפילו בגמרא אינו אסורים אלא מדרבנן מדקתני ולא מועלין לכן בהגאה דמותר ל"ג אפילו לבתחלה:

פרק ד מ"ג במשנה בגל אר"י כו'. ופסקו הרמב"ם בפ"ד מהלכות ע"א הי"ח וכ"כ בפי' הכלל הזה אמת. וקשה דהלא ביומא (פ"ח) אמרינן דרבנן פליגי עליה ע"ש. ול"ל דסמך אסוגיא דסוכה (י"ז) דאזלא כוותיה ע"ש: מ"ד במשנה הסרן והבלה כו' ח"מ זע"ז כו'. לפרש"י במשנה לעיל אמרה כר' יהושע. אבל לשיטת הרמב"ם ושאום שם שהבאתי י"ל דאמרה אפי' כרבנן: מ"ה במשנה במזון שתי כעודות לעיבור. מש"כ הרמ"ב שהם שמונה ביצים לדברי רבותי. במה"ת אגב שיעורי ג"ד דעי' בפ"ת דעיבורבין מ"ב דזה ליבא למ"ד. שוב נזכרתי שכ"כ גם הטור או"ח סי' מ"ע וע"ש בע"ז סק"ח: מ"ו במשנה המעלה ולאו הכרס מלערפין זע"ז. מש"כ הרמ"ב לאסור במאתים בינם זבלה בנו"ע. ל"ד. וכך הל"ל במין במינו במאתים ובלה במינו בנו"ע או אפי' במינו וכגון המתמן עי' פ"ב דערלה מ"ו: שם בתוי"ע ד"ה רמ"א כו' והרמב"ם בפי' מקיים שאינו מושתין להשוות הסיעור לעומתה בדברים שמעמאין לא בדברים שמתמעטים ע"כ: בא"ד ונס בזה לא נוח לי. לבאורה שפתי הרמב"ם ברור הלנו דל"ח שיהיו שיעוריהן שוין אלא לענין הלערפות המעמאין. אבל להלערפות המתמעטין ל"ח שיהיה שיעוריהן שוין (גם נראה שבתוי"ע נפל ס"ס וכ"ל דהא אמרן לעיל עומאתו ולא שיעורו. גם לקמן בכ' שיעורו שבאלו". ע"ס ולכן להלגיה אחר וי"מ כו'). אמנם ק"ל לפי מה שמיולק הרמב"ם. מבואה (י"ז ב') דפריך על רבה דאמר דמש"ה לא מלערפי סבר פסול ואויר מפני דלא שוו שיעוריהו לחדדי מהא דהבנד והשק כו'. והלא סבר פסול ואויר הוויין כדברים המעמאין. אך לפי מה שבאיף הרמב"ם כאן ביאור בדברי ר"ם. י"ל דהיינו הא דאמרי אתם כדקתני עעמא אר"ש מ"ע כו': מלשון הרב"ב שב' וכן ר"א אלערף לקל וכולן מלערפין זע"ז כו'. משמע דאפי' אלא כסדר הבנוי נמשמה. ולא כן פי' בכליס ועי' תוי"ע שם:

פרק ה מ"ב במשנה נהנה בכהני פרוצה ופגם בכה"פ כו'. נראה דהו' מן ופגם הוא ו' המלוקת: מ"ד במשנה נתנה לחבירו הוא מעל. וכ' המוי"ע בשם הרמב"ם במוס"כ הנאה לו. וקייעתא לפסק המו"ע או"ח סי' רכ"ג ס"ה וע"ש במ"א סק"ח: שם נעל פרוסה על הקדש כו'. המוי"ע הקשה דהא חו ל"ל. ולי י"ל משום דלא לאתמעינן דיוה בבנן:

פרק ו מ"א במשנה הנלוח מעל פי' בתוס' דלאתרינן כו' דילפינן מעה כו'. והרמב"ם תמה דהרי מקרא דואתמה הנפש הטא כו' ואוא מפי' הרמב"ם ומוי"ע. ואנכי אמה דהרי מקרא זה לא כתיב אלא מעילה רק בנגזל הגר בפ' נגא: שם טולן מעלו. המוי"ע הערוך הירושלמי מה שמחלק בין הא דהכא לשא דהכותים פ"ד מ"ד ע"ש. ול"ע דע"כ גמרא דילן ל"ל הך תילוק הירושלמי דא"כ היאך הלא לפשוט מתמיהין בעיא דאמר לשלומו זבין לי ליתכא ואחיל וחבין ליה טולא דהתם הרי זבין בב"א ודומה להך דתרומות. וע"כ צריך לחלק לגמרתנו כמו בחילק הר"ש שם בתחלה מדעת עלמו ע"ש: מ"ב במשנה כולל יעשה נועל כו'. בפרש"י ותוס' וכ"כ מהרמב"ם בחבורו בפ"ז מהמ"ע ה"ו. דבהקדש יכול לחלל אף שהוא בכשות אחר כמש"כ התוס' בב"ק (ס"ח ב') ד"ה הוא. והרמ"ב נמשך אחרי הרמב"ם בפי' ולא מתויר: מ"ו במ"ח ד"ה ואפשר דאתיא כר"י דסבר מב"מ לא בטיל. זה אינו למש"כ התוס' במנחות (כ"ב ב') ובמ"מ דבינם בינם אפי' כ"י מודה דבטיל ע"ש:

מסכת תמיד

פרק א מ"א במשנה בית מנגינים ובית הטילון היו עליות. פי' הרמ"ב בחוות בלד שערי עזרה. וכ"כ בבית מדות. (וכ"כ הרמב"ם בחבורו בפ"ח מהלכות בית הבחירה ה"ה) אבל שם מ"ה ובפירושו משתמע לפרש דעל שער הטילון ממש היתה העליה. ואולי כיון דב' כותלים היו בולטים חוץ לשער ועליהם היתה העליה לפני קרי ליה מלד: שם ופרחי דהוה אים כתחו בתרן. הרמ"ב פי' דהן היו הסומרים. אבל פשעת דמתניתין משמע דזקני ופרחי הן היו מעובדי עבודה ומחלק במקום ביומם. הזקנים היו ישנים על האלעבתות. ופרחי על הארץ. והסומרים היו הרובים אלא הגיעו עדיין לעבודה וכמו שפי' המפרש המשנה. ומלא"מ נקוף הלכות בה"ב: בהרע"ב בקוה"מ. לפי שעמו"ש

[קדשים ח"ב]

משלמת חוץ לעזרה כו' וכל זב לבנות בע"ק. במחב"ם ל"ד דעבו"י אפי' דמת ושרץ דאין משלמין אלא ממחצה שבינה אסור ב"כ בעזרה מס"ת כדאיתא בפרה פי"א מ"ד. ובבנן גזרו אף במחצה לויה שהוא בע"ל. וקשה דוכל זב אתי לרבות דקודם עבילה אסור אפי' במחצה לויה. גם מש"כ לעיל ומפני שהיה בע"ק לא היה מהלך דרך העזרה כו'. הוא אלא בדיוק. דהל"ל דרך הר הבית: מ"ב בהרע"ב ד"ה פשפש. פתח קטן שבתוך גופו של פתח גדול. ולקמן פ"ג מ"ז פי' לפשפשין דשם. דהיו רחוקין קלת מן הפתח ופי' דשם הוא מוכרח שמשמ"ב שם. וכ"מ לי דוד ממה שאמר אנא יוסי בשפ"ב דמדות שהיו ג' השתחויות כנגד שמל נקוד ושני פשפשיו. וש"מ שהיו בגידיו לא בחוכו: שם בתוי"ע ד"ה ושתי חבוקות. דלשא אבוקה כו' יש בו משום הפיית הכר שהוא מבטיר ממש. לכאורה קשה דבשבת (בדף מ"ז) לא משכת הש"ס שעמה לאסור עלעול בגר הדולק בשבת לר"ש אלא משום דנשמה בכיס. ויש לחלק בין לעלעל לבין לשמת. וכן בין עלעול בלא בוגת אתה לשכח שנושאה בכדי להאיר. וכן בין כר יחידי לאבוקה: מ"ד בתוי"ע ד"ה אין אדם כו'. בבין אולם לחצרה אין אדם יכול ליכנס בהן אלא בשעת עבודה. מימה ולא תנן במסכת כלים מ"מ אלא שאין בע"מ ופ"ר ובכנסין לשם משמע דשאני כהנים דשאין ועמ"ר שם בס"ד: שם ד"ה ולא בר. לפי שהולך ירחי. נראה דל"ל שהרי הוא יעבוד לקדש ידיו ולא יהיה לו מי שיאמר לו אם הגר. וכן בשעת הרמה ג"כ ודאי יעבוד לב' ידיו:

פרק ב מ"א ברע"ב ד"ה סוקלין כמו מסקלין כו'. ומפרש סוקלין כמו מסקלין נראה דל"ל שהוא פועל יולא. והרל"ל ב' שהיה לפניו הגי' סוקלין כמו שהוא לפניו: שם בתוי"ע ד"ה סודרן כו'. אבל שם בזבחים (פ"ז) איתא דלבנה ליה במזבח. וכ"כ הרמ"ב ביומא (מ"ה ב'). אבל שם בזבחים (פ"ז) איתא דלבנה ליה מועלת במזבח והרמב"ם פסק כותי'. אולם אם לא ירד לב"ע יקטיר. רק דקשה איך יפסלם לבתחלה ולעבור על לאו דלא יצין עי' פסחים (ע"א) ובתד"ה מצין. ולולי דבריהם היה נ"ל דכיון דמעלה בהן האור שוב אין ליה פוסלת בהם. פי' זבחים (מ"ב). ועי' בהגל"א ז"ל: מ"ד בתוי"ע שהי' מלימין כו'. והלאתא הלניתא נפ"ל מוערכו עליה על האש דה"ק כו'. ותימה דהא מן ומערכו עליה נפ"ל ביומא (כ"ו ב') לענין גזרו עליה בב' כהנים לתמיד של בה"ע. והלאתא אליתא. מיהא דקלא ונתנו בנ"ל הכהן אש עה"מ נפ"ל כדאיתא שם מ"ה. ומלאה דליתא דגמרא שם (כ"ד ב') דנקיש כולי קלא ונתנו בנ"ל כו' ומערכו כו' ליתא על הלאתא אליתא כו'. הטעייהו במתב"ם: מ"ה במשנה ברכו מעם עלי מאמה. וכ' המוי"ע ולא"ע של אנוש כו' אלא חד מתלת נקט. המע"כ בפ"ד בפ"ב דשאה מ"ז:

פרק ג מ"א בביאורי הגר"א ז"ל. ד"ה בוחו והפיסו ואח"כ היה הולך יותר ממאה אמה כו'. לע"ד ל"ד במחבת"ם דהרי הוי יותר מקל"ב אמה כילד מקום הענבת שבשתא שם היה לחוק מן המזבח י"ב אמה כמש"כ המוי"ע לקמן רפ"ד (ולמש"כ שם היה כ"ז אמה) ול"ב אמה כנגד רוחב המזבח ולד מערב. ומשם לנגלי הכבש יותר מלבים אמה אף אם היה הולך באלכסון. דוחב הכבש ע"ז. משם עד קרן דרומית מזרחית המזבח ג"כ יותר מלבים אמה. ודוחב המזרחי של המזבח ל"ב אמה. ס"ה קל"ב אמה. אמנם גם עיקר דבריו אמתה דכיון בכתב שהמשמיעה והקבלה היו קודמין אין יתכן שיהא בהוה לדיוקן ולהמצה בכדי הילון. דשיעור מהלך מאה אמה הוא פחות מן ל' מיהו"ע לדעת הש"ע אר"ח סימן תכ"מ ס"ב. או יותר קצת לפמש"כ שם הט"ז והגר"א ז"ל. ואין אפשר במיהו"ע אחד לדשן ולהיעיב שהיו בזה אח"ה. כמש"כ בעלמו ז"ל לקמן מ"ע. והענבת המזבח נכות לבדן ליכין שהות הרבה אף למ"ד דשל פרקים היו וכמ"כ למ"ד דשל מוליות היו עי' מכות (פ"מ ב'): מ"ו במשנה הענו דומה למרקב גדול כו'. וכן לקמן פ"ה מ"ד ובתוי"ע. ול"ע דרומה בתמרו גדול דהיינו במדת ליפורי פי' שבת (ע"ו) וש"מ: שם אחד שהוא יורד לאמת המים. לע"ד נל"פ דר"ל דהתנבול היה במורד הפתפת כנגד קצה יד האדם כאשר היא משולבת לעמה. ולא"כ כאשר יצלה לפתחו נלרך לשות לעמה. ואחד פותח כיון ר"ל בהיה מכוון כנגד האדם שאינו נלרך לשות וכ"כ מפי' הרמב"ם: מ"ז במשנה ושני פשפשין ה"ל לשבר הגדול. מש"כ הרע"ב והיו לו דלתות נתחלת עיבי הכותל כו'. ל"ד דלא היו אלא בהרחק אמה מתחלת עיבי החומה לפנים לרבנן בפ"ד דמדות. ולר"י שם בהרחק חצי אמה ע"ש. גם מש"כ דהפשפשין היו רחוקין קצת מן הטבור. ג"כ ל"ד שהרי הלפוני היה בהתא. והוא היה רחוק מהטבור ו"ח אמה. ה' אמות אלא הטיכל מן הטבור עד כותל הלפוני. ושם עוכי הכותל. המבואר ב"ז במדות שם מ"ג ובתוי"ע שם ד"ה ובקרן וכ"כ שם המוי"ע במ"ב בשם הרמבי"ם: מ"ח במשנה מיריחו היו מומעין קול המגריפה. לפי סדר הקולות שנגרסתינו במשניות (לאפוקי גירסת המשנה שבגמ') נראה שאחת המגריפה אינה כלי ניגון כאשר הביא הרמב"ם והרע"ב אחריו. אלא היא המגריפה המוזכרת לקמן פ"ה. והיא הערכין אין הכוונה עליה: מ"ט במשנה מדשן את המזבח. מה שפי' הרע"ב דמוהן שמן מדש ופתילה מדשה. וכ"כ לקמן. קשה דהא לעיל תנן ואלנעת כלים בידם. ואם אותה יתוסף עוד כלי שם העמן. (ומלשון תשובת הרשב"א סימן ע"ב בשופה הביאה המוי"ע לקמן רפ"ו מוכח דמפרש דבהכוח היה העמן המדש). ולעד"נ בעתה לא היה רק מדשנו. ולעדב בהגמת זמן הדלקתן אז מביא העמן והפתילות ונותנין לתוכן ומדליקן. וק"ק מדוע לא שנה סדר בין הערכים ופיין היעב פירוש הרשב"א במתניתין דרפ"ו שהביאו שם המוי"ע. גם ק"ל דהא לעולם הדישון היו בזיכין קטנים שבהם חותם את הארון כדפרש"י בפ' תרומה על ותחתוהיה. ואמאי לא תביא לזו בהכלים שמכניסים. ואולי שהן היו מוכנים תמיד בהיכל אלו המעוה: ומש"כ דקודם שמת שמעון הצדיק לא היה מדשן אלא הכר הרחשון ואע"ג דכתיב כו' דאין הענבה פחות מפנים הכי פריש אפי כו'. ק"ל דהרי יכולין לתקן בהיסה אלא ייחיבו מעיקרא רק ד' נרות: ומש"כ ולכך נמי מדליקה אש מלאה בכויה קודם שחיות שתמיד כיון שלרך כו'. תמוה דהא הוא עלמו פיכם לקמן רפ"ו דאפי' אש מדליקה עכשיו ואחר זריקת התמיד מלאה עדיין דולקת מכבה ומדשנה ומדליקה. אל"כ מה תועלת יש בהדלקותה עתה. ועוד דאין מע"ז מספיק על הדלקת כל המזרחי שבשיו ג"כ. ועמתה לעיל כדי שיהא ניכר יפה ההפסק כו' הוא יפה ומספיק לפתיחן: שם בתוי"ע ד"ה ימיה. והא דהענה המשונה קודמת לדש

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

התמיד לכבשן כו'. תמוה דהא לרבנן דס התמיד קודם אפילו להטבת ה' נרות כמש"כ לעיל בדבור המסמן בסופו ולקמן בדבור זה: ומש"ב מדלא אמרינן דהעלאת אברים מני מהא מפסקת כו'. אין מסדר המשנה מתמע דגם היא היתה קודם הטבת ג' נרות דנספ"ד תנן העלאתם ואח"כ ברפ"ו מצא דיפוס. וכ"ה מפורש במשנת הרמב"ם פ"ג ה"ו וז"ל אם וכרי לא"ם שמחיות התמיד כו' והעלאת אברים לכבש הכל היה מפסיק בין הטבת ה' נרות להטבת ג' נרות. וכן עוד אם בהעתיקו פי' המפרש שכתב לו הטאל פתב ואחר זריקתו והעלאת אברים לכבש מוזר ומכבה כו' כדי שתהא הפסקה ניכרת. מוב התבוננתי דטומת התוי"ט על הטלאתם מן הכבש למזבח כי כן קורלן העלאה אתם ג"כ לקמן פ"ו מ"ב בשם הרמב"ם. אך מ"מ דבריו תמוהים דהא ביומא (ל"ב) יליפינן דקטורת קודמת לאברים ונרות קודמין לקטורת פ"ם וא"כ איך יתכן שתוקדם הקטרת אברים לגמר הנרות: שם ד"ה ומעיב. אמה תלה טעם כו' בהא שמתנו מדליק כו' שלימו מפורש והיתה העיקר המפורש כו'. מה' הרב"ב מתמע דעיקר קבא דמתיר להכי הוא דאמת דא"ם קבע נר אחד להדליק ממנו אחר נרות: בא ד' מתיבות מי דמקו לומר כו' אפי' מלא דולק יכבנו כו'. קושיא ע' אינגה לפירוש הרע"ב בהיי לא פירש לקמן רפ"ו דאמ"פ שנמלא דולק כו' מכבנו אלא אם כבה קודם בשעת הטבת ה' נרות והדליקו לא. והכי חזינן שאין הכם קייס:

פרק ד מ"א במשנה על מעבעת שניה. עי' במפרש כה"ד. ולע"ד נל"פ מעבעת שניה היא בכדר שני במלה לפון דהוא קדר המחיצה מלד המזבח. וכ"כ בהגין בעל המאור בהביאו הכוי"ע. וא"ם מה מקרלה לפונית כו' דלפירוש המפרשים אדרבה לדוחית היא בעכן מקום הטבעות. וגם מהא מוטב מחיצת המוי"ע (דלא יסקיק הריחוק מהאפלת המזבח) ע"ש. כי לפ"ז היה הריחוק יוכר מע"ז אמה כי מע"כ המוי"ע עד' אמות מזה לזה עם הטבעת ל"ד במחה"ת. דו' סדרים עוזרין ה' חלוים. וגם בלא זה מחיצתו היה חזקה כ"כ כי בירושלים (ברחבה ל"ב מעלות) אפי' בחקופת מעת היה עובה הטמם על חרוך כ"כ לפון בהלה ודי ב"ל אמות הרחק מהמזבח. גם מה"כ לקמן דמחיצתו תפול גם על פירוש הלא"ם בשם הסמ"ג ממוה דאחי הסיכל והלולם במעבר מחיצתו ואיך יתולו בעד הטמע הזרחת ממזבח: מ"ב במשנה הגיע לחזה מתר אח הלחם. ל"י מדיע לא תמכו קודם התחלת הסמע והיה יכול להפסיקו בב"ח: שם חתך את הכרים. נראה דל"ל הלכלות המחמונות הנמכרות עם הרחם ועדיין נשאר תלוי כי הנקבים היו קלת למעלה מהן לגד הנוף. ולשון המוי"ע בזה תמוה: שם מרק את הסמע קבע את הלב והוצלת ה"ד. לכאורה תמוה דהכי הלב עדיין עמון בגוף הטלה. שהרי ה"ו קוכנו עד לאחר מתיכת הידים ורגל ימין. כדלקמן. ואולי פירושו קבע נגד הלב עיין ע"ז (ל"ב) גבי שוחוט לבונין. וכמו כן יכון דקבע את הלב עלמו כמו בחולין (ק"מ) בתמנה: שם לא היה שובר. במפרש נסתרהו התיבות בדבור זה ולכן נכוכו בו בהבנתו פייך הגהת הב"ח ובשג"ח. ולעד"נ דבל"ל קדור דברי בעהיה מתמיל להפסיקו דרך הרגל ויורד עד לחזה וכ"מ ביומא דאתרינן חתם דרך הפסעו היה קבע הרחם והרגל העוקן כו' לא היה שובר כו' ומניח כו' בגבל האחר דרך הנקב שיעקוב כו' כ"ל. נכון בעז"ה: ודע שחתו"ע בהעתיק דברי המפרש על פירוש הרע"ב ל"ד בתחב"ת שאין עולין בקנה אחד דהרע"ב מפרש דחתו לאפיקי מדרך הבעמים שתתכון לגמרו את הרגלים עם העור שעליהן קודם הפסעה ע"ש: [שם בחוי"ש ד"ה חתך את הכרעים כו' ולכן יתכן לומר דהרגלים עד מוקם כו' כל"ל. מהגרמ"ש ז"ל]: שם ד"ה כל לרכה. ולא קבע בה דלהה. ר"ל אלא קבעו בה כמה פעמים מדיתין לוחה כמו בקרבים שקבע בם ג' פעמים. נפי שיש כרם כו': מ"ג במעל נעל את הרגל האמצעים ונתנה כו'. אלא תתפה ליתה במעיות ונכון כי הוא נשאר לגבו בגתי ד"ה מחיבר בו ובמשב"ג מתנה ומתנה ואינו נכון: שם במשנה ומלחום. לא קאי על כל הנאכרים דיין לא בעי מליחה כדלהיתה במנחות (ר"ד כ"ח): שם בתי"ש ד"ה נעל את הסכין. ועד עכשיו לא ה"ל נוהן לסכין כו'. הא ודאי דלחתיכת הרחם והכרעים והידים והרגל היה נוהן ג"כ לסכין. אלא משום דלא כבר היה בידו מעת הפשטו. אבל אחר התיכתם הניחו מידו. ולכן עתה שנלרך לו אוב אמר נעל בלומר נחזר ונטלו:

פרק ה מ"א במשנה בכבו את העם כו' ובדלות בהנים. מש"כ הרע"ב דבשיאת התוי"ע לדעת הרמב"ם דב"כ היינו שיש שלוש. דנקרא כן ע"ש המחלת הש"ך כו'. הוא דוחק. ול"ל דלכן קוראה לברכת שלוש ב"כ מפני שהשלוש הוא העיקר בה שהרי מסתיימת בו ובדלותיה בא"כ נשא פי"ה בגזל שלוש כו' אף בב"כ אחר כה"ב קיימו בשלוש ופ"ש עוד: שם ובשבת מוסיפין ב"ה לאמתר היינא. מתמע דעתה באחרו מעמד היו אומרין אותה. וקשה דהא בשנהי כוכה אמרינן דמשמר היינא עושה המוספין והם קרבין בשם (ר"פ ה"ב). ובעבוי עדיין לא הגיע זמן יולר אור וא"כ עוד לא נכנסו הכהנים. לכן ה"ל לא"ד לאחר בכו את העם לא כדפכ"ש עם הטעם אלא נרש אותם כשעדיין. דגם בחתת ויגיע בקופה בנוסחתנו יש בכבה לוד ישראל קומה בעזרת בו'. ואולי בנוסחתם היה בה עוד הוספת דברי בכבה. וכ"כ מפירוש הרמב"ם שכתב שבולן תפלה על ישראל כו' פ"ם. וכיון דאיירי בחה בכבו את העם אחר נמי דבשעת היה עוד נרכה בכנון אלו. ומבדרכין אותה בזמנה: מ"ד תוי"ע ד"ה בתוכו. ובמקבלת כף אחת ל"כ. ה"ל להעמיד דקדוקו קודם של הא דתני מחזיק ל"ז. ואם היה נוהם מחזקת בגרסת שבגמרא. ה"ל לדקדק בלשון המשנה מיבה ובה. ואולי משום דשם יל"פ דקאי על הסדקה: מ"ה מי שזכה בחתתה כו'. הוא"ע אחה על הרמב"ם בתכוונו שכתב דמי שזכה בהה"ד הוא שזכה בהתתה הזאת דמיון לו הה. וכן אמה עליו הלא"מ. והכ"מ ב"כ לא הבאה מקומו. ונעד"ל דמשנה שלפניו לדת הרמב"ם דקאמר מי שזכה בחתתה. ומדיין לא הסמיעו מי זכה ואיך זכה. לכן פירש דר"ל מי שזכה בחתתה לחרוס בה הדמן כדלעיל פ"ח מ"ד. ויתכן ג"כ שבאותה חתתה עלמה שחרב בה היה מוחה ב"כ הנהלים לקעורת ונכון בס"ד: מ"ו תוי"ע ד"ה הנרבה. והתוספות כתבו דבני מיני מנרפות היו כו' לאו למעשי כו'. נעלם מכמ"ל פירוש הרמב"ד למסכת תמיד שכתב לפיל בפ"ג דזלת שבבלן היא בעמה דלעיל עשיה כ"ז ופירש וזורקה כמו נזרקה מפי הנוזר ור"ל נזרקה ממנה על הקעלות עשיו בה ביחד להשמיע קול גדול:

[קדשים ח"ב]

פרק ו מ"א במשנה מי שזכה בדישון כו'. התוי"ע הסמיק לשון הרמב"ם בחשרו פ"י מהלכות תומ"ם ה"ד (שפסק כרבנן דת"ק) דיולא זה שהקטיר (הקטורת) עם מדשן המזבח. המתנה דנשאר שלא המקטיר המקטיר לסיעוד הכלות המזבחייס. וק"ל דהא אמרינן דיומא (כ"ד מ"ד) דאפילו ביניאתו אין אדם רשאי ליכנס עם כדכתיב עד לאתו ומתנ"כ עם. וכ"כ הרמב"ם עלמו עם בפ"ג ה"ב לא יהיה עם אדם עד שיצא זה שהקטיר הקטורת: שם בתוי"ע ד"ה ומלא בסופו. אלא שלריך עשה לאמר מקדימין בתחר כלל כיון שאין עושין לא כלום כו'. תמוה שהרי אז מדשן אותן הפעולות שבבו. ומדשן ומדליק ב' נרות הסתכרמים אם מלאן שבבו כמש"כ לעיל בפ"ג בשם הרמב"ם: שם ד"ה ומדליקו (בסופו). נדחק הכ"מ ליישב דלשון רבינו ל"ד כו'. ע"ש וגל"ל דלשון המשנה (שאמרה שבבו כו' ומדליקו ל"ל) ל"ד כו' ע"ש בכ"מ: מ"ג התמיל מרדד ויולא. לכאורה ממוה. א) מדקתני המתיל מכלל דאיכא גמר וא"כ אוך יולא עכשו שיגמור. ב) דבסוף המשנה מוחל ובוסה והקטיר והסתמוה ויולא. ולא קאי שם אכה"ג. דומיא דפרטו העם דמיירי בכל הכהנים. וכ"ל דהתי ויולא קאי על המלמדו הוי זהיר כו' (ויתכן לומר דהמלמדו הוא אוהבו לו קרובו שזכה) ואחר שנלמד שהתחיל לרדד כמו שלמדהו היה יולא. מפני המקבלת דוכל אדם לא יהיה בא"מ כו' וכדקתני לקמן פרטו הפס: ונ"ל עוד מדלא הני הכא והסתמוה ויולא (עי' תוי"ע בשם הרמב"ם בד"ה עמהו) דהסתמיאה לא הוה אלא למי שעבד עבודה וכשנגמרה הסתמוה ויולא. אבל זה המלמדו דלא עביד מלאכה דאפילו אתי"ל דזהו אוהבו לו קרובו פי' גם הוא לא עביד אלא מעבדו אינעבד. לא היה מסתמוה ביניאתו: ודע דמה שפירש הרע"ב דהוי לוכר הקטורת. ממשנה דיומא (כ"ב ב') הוא שלמד כן ופ"ש בגמרא. דאילו במשנה שלפנינו אדרבה מן מדרד דמשמע כהי"מ (שם מ"ע ב') בברייתא דמפזרה כו' ומתו שהטיר התוי"ע. והרע"ב ל"ל דמפרש מדרדד דהכא הוא דלאחר שלבלה הוא נעשה חד מלמעלה בראשו כמין מגדול לכן היה מדרדו קלת שיהא שניה מעה. אבל זה דוחק. ולפד"ד דוקא בקטורת דבין הבדים ביום"כ הוא דתנן לוכרה אבל בקטרת דהיכל לפולי שלמה היה מפזרה והיינו דתנן הכא מדרדד. וכן הרמב"ם בחבורו לא הזכיר לגילה אלא בקטורת דמחתה בפרק ד' מהלכות עבודת יום הכפורים. ובקטרת דמזבח הפנימי כתב בפ"ג מהלכות תומ"ם ה"ח ומשליך הקטורת כו' מד מחתה על כל הסם ע"ש: והא אלא הביב לה הסם בין המילוקים דיום"כ לדבל יום. ל"ל דמגא ושייר ויהא מיושב ג"כ התוי"ע ממה שהעיקתו עליו שם בד"ה ויוסם בסופו ע"ש. ולפמש"כ ל"ל ג"כ דברי התוספות דשם. ממה שהשדם התוי"ע כאן דאיסתמיע מיניהו מתניתין שלפניו ע"ש. דהם סוברים דממשנתנו לא היה מביא חביי שם לרחיה דיה מייני בקטורת דהיכל שהיה מפזרה. ואין רחיה לקטורת דמחתה שהיה לובה. אלא ודאי דבריהם היא דמתניית בקטרת דמחתה. ונכון בעז"ה:

פרק ז מ"א [בראשון לגיון ד"ה תי"ע סד"ה הסרוכת כו'. עכ"ל הא"מ וכבר קדמו הרע"ב במדוביו למהמות(ל"ת ח')והביא ג"ע מ"ש מהגי' בית הבחירה פ"ד מהגי' בית הבחירה. מהגרמ"ש ז"ל]: מ"ג במשנה מהיכן הוא מתחיל כו'. בהגר"א ז"ל בסתמא דמתניתין פ"ד דיומא. ולא אבין דלכאורה אף ר"י דשם דס"ל דלעולם כה"ג עולה בחמלע כו'. מודה דמ"מ גרין דהקיף דרך ימין: ומש"ב עוד בד"ה על עלמן. עמש"כ בשקלים פ"ד מ"ו:

מסכת מדות

פרק א מ"א במשנה ואחד בלשכת הפרוכת. ל"י היכן מקומה ולא נזכרה בשום מקום אולם כאן: שם בתוי"ע ד"ה שומרים. ואין נראין כו' שכתב שיהיו שומרים יום ולילה. ולי קשה עליו דהרי ג' מקומות דכהנים ולפינן מקרא דאשרן ובנין שומרים כו'. וא"כ היאך אפשר שיהיו שומרים ביום הלא היו צריכים לעבוד עבודה. ואולתם לא היו כהנים. עי' זבחים (קל"ח ע"ב). [וכ"כ הב"ש על דברי המפרש זה לא היה ולא נגלה. וכ"כ המל"מ פ"מ מהל' בית הבחירה הל"ב דדברי המפרש ממוהים הם בעיניו. ומיהוש מלא הביא את התוי"ע והב"ש מקדמותו בזה. ומ"ש (דה"ח כ"ו י"ז) למזחה הלוים שהם לעפונה ליום אחבעה לנגנה ליום אחבעה. מי' בב"ע אמ"ש „ליום" הוא מהופך מן „לוים" כמו ככב כתב וכדומה אך מ"ש הלמון בבוים ובלילה היו שומרים בכ"ד מקומות הוא ל"ד. ואח"ז מלאתי בס' דרך הקדש (הנספח לשו"ת מגיד מישרים) דף י"ח ע"ב שהביר מזה הסקוק ומביא בשם הגהות הרב ר' בנלאל אשכנזי דאלו ב' רוחות לפונה ונגבה היו שומרים בין ביום ובין בלילה (ביום ר"ל משל"מ) אבל בשאר מקומות לא היו שומרים רק בלילה וסמך כתוב בפתחתי הר"ר שמואל החסיד ז"ל מפקום על תומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה כו'. ח"ל מלינו לחיתר לחיפה דבלשונה ונגבה היו שומרים ביום דוקא דכתיב היום לחמעוני לילה אבל בשאר מקומות בין ביום ובין בלילה. מהגרמ"ש ז"ל]: שם ד"ה וסלוים. ובסה"פ כתב הר"ר שוד בנגם ט' הלוים ג"כ שומרים. ושמש"כ בשמו פ"ג דפרה בסופו. ול"ל דל"ד בחחתה הרע"ב היא משום דמשיב דאשה"ל מקומות דלוים ה' על ה' שערי העזרה. ובסתו מנין הכהנים הרי היו הלילון ובית המוקד לקמן בת"ה. ובית אבטינס נמי פירש הרע"ב כאן שהיה בנוי בגד שערי העזרה. ובשם היו הכהנים שומרים ג"כ: מ"ב במשנה ורשות היה לו לפרוץ את בקותו. לכאורה מה זה מלוים גמול. ואולי דסמכו על המקבלת דוקרשים מלבים טמה (משלי כ"ג) ולפי' הר"ב בשקלים דגם בכהן היה כן. לכן לא היו קוראין כי המקבל בגדי כהונה לוקה (יומא דף ע"ב). אבל לבוקפן אולי רמאי. וקשה דאיה מהא דמגלאי מכנסי כהנים היו מפקיעין ונהן היו מדליקין. אלא דמ"מ יקשה ממה שהיו מפקיעין תחלה. ואולי כיון דסוף לגוזר שריפה שני. דאילו אסור אלא דרך הסתתה כמש"כ הרמב"ם בפ"ע מהל' בהמ"ק ה"ג. אבל יש לדמות דבלו אחרי עי' קדושין (נ"ד): שם מה קול בעזרה. לכאורה הל"ל בהר הבית: מ"ג במשנה ה' שערים היו להר הבית כו'. פירש הר"ם להומת עזרת נשים המקפת כל ההר לפנים כו'. אף שפירושו דחוק. וגם מפעמות המשנה נקמן פ"ג מ"ה משמע דפ"ל לא היתה רק מלד מזרח. וכ"מ לקמן בפרקין מ"ה דקאמר ופתח היה לו לחיל. וכן בת"ר אחד פתוח לחיל (ומשמ"כ שם מתמיד). ומשמ"כ בפ"ג דמע"ש מ"ח. ומ"כ אין יפרנס מה שאחר קיפוטם מן המערב. והלא שם היה שער נקטר במזרח עזרת ישראל ולהכי

(ולכבי שכל לפרש מקפת כל הסר). מ"מ לפי פירוש מתיבב תמיהתי בפסחים (פ"ו) פ"ב: שם בתו"מ ד"ה פדי. וכתב שם מרי ברים כו'. עי' מע"כ בזה ביומא (י"א ב'): [מ"ד בתו"מ ד"ה שפר סמים כו' בדברי לחב"י וגו' כו' כל"ל. מסכרמ"ם ז"ל]: מ"ה בתשנה ופתח סיה לו לחיל. ברים תמיד (כ"ז ב') הגיבסא לחול. וכן לקחן בתפנה ז' בתפרש שם ז' תשמח דגרסם לחול: מ"ו תו"מ ד"ה מזרמים. הרי לשכת הקומתות בבלשונות מזרמים כו'. תמוה הרי הקיקון ביומא (י"ז) דגם מלת דשמיד מוזה לבשכת הבלאים לגד מערבית דזומית הוא' שפי ומאוחו הקרן מתמיל המשנון וה"כ לפ"ז סוה לשכת הקומתות במזרמים לפונית ע"ש ובפירכ"י: מ"ן תו"מ ד"ה בגיים, כיון דב' שעריים ס"ל אמתי לא קתביב כו' אלא חד שומר. לגלוהה הא קתביב בחמת שם שני שומרים בתמ"ש הכהן מבפנים וכן לוי יושב (כ"ה עיקר הני בעשתקת הרע"ב בד"י וכ"כ המל"מ בפ"ח מהל' בה"ב) מבמון ולעיל קתביב שמירת הלוים בפ' שפרים ואוכא לומיר דגיים המוקד ח' מהן. וכהן ולוי היה שומר שם כדאיתא בר"פ. ובגיים המיד. וע"ש בגמרא (כ"ז) הני מיגייהו ל"ל שומר ובמפרש שם. ובתל"מ שם בחוכר: מ"ש בתשנה מהן כשומו עליה, ולאה להגיים דל"ל כשפו כדלשיל הים בשמו בלהן: שם יוחא ושאל לו בעדי. בהגר"א ז"ל ל"ל דהוא דברי הכל כל"ל. (והיה כתיב בר"ת ד"ה ופעה המעמיק) ול"ל דזה הוא מדברי רלב"ש אלא סמתא דמתניתין ואתי לכ"ע. ולאב"י ל"פ אלא על מה שאמר ת"ק בתביבה כו' תחת הבוכה והוא אומר תחת המיל. ולאה כהר"ש ותתו"ש לעיל בתו"ב שהביבו שגם זה הוא מדברי רלב"ש:

פרק ב מ ב בתשנה מכנסין דרך ימין, שמאו"ע בשם פי' הרמב"ם. מדיין מסר לבן בימוד ויוצאין דרך שמאל. ועי' פ"ו דזבחים מ"ג ובפי' הרע"ב שם ותפרש כן גם כאן: מ ג בתשנה כל המעלות שהיו שם רוח מעלה חלי אמה כו'. ק"ל הא קתמא דתדות דלא"ל היה בתפ"ב הרע"ב לקמן מ"ה ועי' תו"ש מ"ד ד"ה שהכהן. והוא אמר לקמן מ"ו מעלה היתה שם וגבוהה אמה. ועיין לקמן פ"ה מ"ב בתו"ש ד"ה ומאותר: מ"ד בתפנה מון מכותל מזרחי שהכהן כו'. בפי' הרמב"ם ואמרו שהוא נמוך מכ' אמה הבתיקו התו"ש. ומ"ש הוא ול"ל מכ"ד. או מד' ויהיה הכוונה על ג' בה הכותל שלמעלה מן הטבר שהוא גבוה כ' ממל הטבעים. וה"ש לפ"ז מה שסיים כדי שיהא הארון מבער הסיכל יותר מכ' אמות. אולם לפי הסיבות דב"מ ל"י מכ"ל. ובגמרא יותר שם אמה הם אמה פלגא אמתא דמיתחזי ליה פיתתא בגווי. מוכח דסבי בהלי מיבורת. וה"ה ולהי גם בפחות מזה. ואולי גם הוא ז"ל לא כוון בדוקא וכמו שאמר דרך מבל. ובתכוונו פ"ו מהל' בה"ב ה"ה אמה וכאב שהיה נמוך. ועי' תו"ש ביומא שם. [ועי' דמה בהבתיק הבתו"ש מפירוש הרמב"ם וגיין הלולם והמזבח בקרקע אחד יצר. זהו לפיעתו לקמן בפ"ג מ"ו בפי' אמה אמה ורובד שלם דקיה על בנין כותל הלולם. אבל לפירוש הרע"ב שם לא היה קרקע יצר בתחלתו רק ג' אמות לת"ק וב' אמות לר"י לבד מרובדים]. ובשבקי תום' כאן מי' ח' כתבו שהיה בגבו עשה אמות. וע"כ כוונתם כדי שיוכל לראות דרך עליו כל גיבה שער פ"ג. אבל ל"י מה יועיל זה לראיית אמה הסיכל דבוף סוף לא יראנו אלא דרך ד' אמות עליונות דשער עזרת נשים: מ"ה בתשנה כשופה לא היו עבודות אלא מוקפות כחלי גזרן שגולה. עי' פי' הרע"ב. ומזה לגלוהה קשה לפי' הב' דבמ"ו בשבת (כ"ח) ע"ש. ובתכלתא פי' בשלא בשפוק ויתנו לאחי לאחי המיבות. ולא היו עבודות אלא מוקפות ולא היו עגולות אלא מרובעות: שם בתו"ש ד"ה ולרבע לשבות. בתרגום המקבוטות בתבתון לעזרה זו. לפ"ז לא היו הלעבות שלגד מעבר בהמקבוטות מתם מיכולו ב' הרוחות. שהרי עזרת ישראל תבופה לה. אלא שהיו בגד לרוחו ולאחרי בקופש בתקבוט המערבי: שם ד"ה ותלקה. ול"ל בתשקה ה"ל כו'. מ"ה אין זה מלקה. אבל י"ל דאין לוכך לתעקה אלא לגובר בזקיפה. והכא הלא מעלות ס"ל ע"פ כל הרוחב כתב"ה לעיל בתנ"ג בשם רש"י: מ"ו בתשנה וכה שלם מעלות כו'. לעד"ל דפי' בה היינו בעזרת הנשים והוא ענין בפ"ע אבל גם זה הוא מדברי הלב"י כדהוכח ביומא (מ"ז). דלפירוש המפרשים דמוקב על הדוכן (ופ"ה גרסי וכו כדאיתא ביומא שם) קשה מלי דבריה בתלא עה"ב גבוה מפ"י ב"מ ומתלה וכי הדוכן הכיל כל עזרת הכהנים ועי' פירש"י ביומא שם ד"ה ר"מ היא. ודברי התו"ש שם דמוקים. וכ"ל עוד דלהב"ש פליג על הא דקתמר ת"ש ולחלי הפסקין מבדולין כו'. ואמר דלא היו לריכין לזה הסיכר גדול היה בל"ז דמעלה היתה שם כו' וגם דוכן נתון עליה. וכ"מ מהר"ש והתו"ש בפ"ח דכלים מ"ח מ"ש. וכן הרמב"ם בתבורו לא הזכיר הפסקין: שם ולאה נקרא בתו בתר הנים פי'. י"ל עוד מעשה ג' מפני שמ"ב היה בית עגולה לכ"ג כדאיתא ביומא (י"ח): שם תו"ש ד"ה הפסקין. א"כ אין איסור בבעיבת מן בפ"ו. אבל מה יעבה להפסקין דפליגי לקמן פ"ד מ"ה: שם ד"ה והדוכן. לבדר את הבשר הרע"ש. תמוה שמלא פי' הרע"ב שם דברי הרע"ש ואינן עולים בקנה אחד. שהרי הכפ"ב פי' ודוכן של לוים והוא מעיבה"י ביומא וכ"ל לעיל. וכ"כ הרמב"ם בתבורו פ"ו מהל' בה"ב ה"ו. וכ"כ הסוספות בבוכה (כ"ח) ד"ה שעליהן. ועל פי' הרע"ש ק"ל דבפ"ח דתמיד מ"ב אותה דעל מעלות הלולם היו הכהנים מבבכין. ובמשב"ם בפתיחתא לחיבה בפתיחתא מעלת גיא חזיון: שם ד"ה בעבר הנשים. ואפ"ג דאמרי' אבה בעזרה לעה. הוא בקדושין (כ"ב ב') בשיטו לשון קצת ומה"כ לק"מ עי' בהוס' שם:

פרק ג מ"א בתשנה אמר רבי יוסי מתחלה כו' עד בגמלא מקום המערבה כ' על כ'. קרא כתיב כן בדס"ו (כ' ד' ח') ויעבר מזבח נחשת (פי' חתת נחשת. אבל שלו היה על אבנים פי' זבחים (ס') ובפרש"י ד"ה ס"ק) עשרים אמה אלכו ועל"ח רחבו. ואמרים המרבה קלי כדפרש"י בזבחים שם. ולכן ל"ל דליבת דפליג על כ"י בהא וכן אמה הרמב"ם בתבורו פ"ב מהל' בה"ב. ופרש"י בחלבים (ח' ח' ס"ד) שב מקום מערבתו כ"ד על כ"ד ל"מ וכבר עמד עליו הבה"ר שם (ס"ע ב') ס"ש. וכן ל"ש בתפ"ב בשנת (כ"ה) דבלמה מעה מזבח אבנים בל ל"ב אמה: שם בהרע"ב ד"ה כל קבע אבנו ל"ב אמות. הן ס"ב תלל שדשום היה מתזיק ל"ב אמה וא"ב אורך הקרם היה ל"ל יותר. אם לא שאמר דהקרבים היו בזה בקלוותיהם הפנימיים [וק"ל]: [שם בתו"ש ד"ה מקום הקרבנות כו' ואותן ג' כתובות כו' ופי' הכ"מ כו' הייתו מעפת קובב כו' בל"ל. מסכרמ"ם ז"ל]: שם ד"ה כמין גמא. דבריו ולוזיו לריכין מיקון למתבונן שם: מ ד בתשנה ובפנימה לכל הבר. תמתה דמ"ת בעיבן מיפנמו ע"י חיזה דבר לף שלא

[קדשים ח"ב]

ע"י ברזל. אבל אם מלאן פגומין מחת קרקע בתולה עיבות שבן היה גידולן לא מיפסלי. ומה שאמר בריבא אבנים שלמות ובדבמיב דברים (כ"ז) אינו אלא לאחוקי שבמקום אחר הולאתן ממקום. לבן תמה לבני על המזבח בחולין (כ"ד ע"מ) שהקשו אמה יתלאו אבנים אלא פנימה: מ"ה בתו"ש ד"ה של שלמות. לשון הרא"ש פי' אבן הבבעות ולבמודים כ"ב דל"ל: שם ד"ה אלא על דמתחזה לתבבר בתולה ב' ל'. ובעיר בבפוח המקבת לייר לבמודים מ' מלאון לדרום בשורה אחת והשלמות לפנים בשני קדרים. וזה דלא כמלן דלהרלחני"ם משמע דהבמודים פי' בבקר אחד ממזרח למערב וכן השלמות לפניהם. ולרע"י ביומא שהביאו התו"ש לקמן פ"ה מ"ב פיו השלמות בד' קדרים. ובעיר הרמב"ם מקדרים הבמודים בדעת הרלבי"ם. והשלמות בחמלמן (והוא בדעת הרמב"ם ביומא (ע"ז ב') בד"ה מן "ו"ל הני לחרוני ניחלו כו'" והוא ג"כ דעת המפרש לקמן מתיד (ל"ח) בד"ה מדיחין אותן ג"ש). והשלמות מ' שהוזכרו בתפסת שקלים פ"ו מ"ד והן הן דלקמן פ"ה מ"ב לייבן בשני קדרים. ועוד ראיתי בעיר התו"ש בעיר הבבעות ד' קדרים בל ו' ו' כהי"ל והוא תימה. ובעיר הרמב"ם הבה בכוים בדעת הת"ק: [מ"ן בהרמ"ב ד"ה בל מלא כו' ב"ב עי' מ"ש בהבהוסי לנמרא עירובין (ג' ח')]. מהגרמ"ם ז"ל: מ"ח בתו"ש ד"ה נתן כו' לתבבר הבבן כו'. כ"ב בהרמב"ם אותה בבבן. מהר"ל]:

פרק ד מ"א בהרע"ב ד"ה בשוה. ושמים דלמות לדלמות שמים. ל"ד לתיבת לדלמות מוסבעת בתחנה. הוי דמלת שמים מוסבת לתבה והרמב"ם שהבתיק בתו"מ: מ"ב הרע"ב ד"ה ובני בתבבן. רמוקים בלת מן הבבר. בתמ"ב מלוי בפ"ג דתמיד מ"ז: שם ד"ה ורחת את הבבבן. ונה לו אל בבר הבני שבבוף עובי הבותל כו'. ל"ד בזה וכמ"ב מלוי בתמיד פ"ג מ"ז ע"ש: מ"ג הרע"ב ד"ה ע"ו בלפון. אלא עובי הבותל עם הלל בביע וגין הבותל הבני כו'. ליתא קבועה היא דבל"ל נמו ובינו הבותל הבני. או בקיר אלא עובי הבותל ובחלל שבבותו הוא מונה ולבן הרמב"ם הוא בבין זה ע"ם ובמ"ב לקמן ת"ז: שם בתו"מ ד"ה מ"ו. מלין בפלה הלורה אל בל הבתים כו' ובלמה לבינל כו'. עי' מה בהבינתי עלו בזה לקמן מ"ה. ובגידון הלור אל הבתים היה ל"ל שהיו בבם חלונות. בלתן בלבון ובבדלום בקלוותיהן המזרחיות והמערביות. ובשתן שבמערב בקלוותיהן הבפונות והדרומיות. כי הבתים לא היו בתבים רק בבגד בותני הבינל. והקבנות היו לבונות מערבית ודרומית מערבית היו בנומים ותבם הלורה בלה. אולם מרוח מזרח לבתי לבונים ודרומיים לא היה לה גדול ל"כ כי הלולם היה בבגדל. ולא בא להם רק מלמעו בל אולם. וגם התו"מ ע"כ הובר בן מדלא מקבה מהבתים הבינונים. והרמב"ם הלולם היה נמבן גם בלפון ודרום הבינל והבתים. אך הינינים בהיו ממין לבתים לפי' הרמב"ם בבבה לבקבן עדיין מלפיות לבי' בל בתים הבינונים. לתבם לבתים"כ בלא היו בוגעים הבתים בבלדני הבינל לבתר בבמרבני לא בקבעתיהם א"כ ודאי בבד לבבות בל בנותיהם מלחד לבינלו דרך מבטל בבמרבני לא בקבעתיהם א"כ ודאי בבד לבבות בל בנותיהם מלחד לבינלו דרך בלינם. אבל מלינו בה"ב בבגם בבינלו דרך בלינם: [שם בת"ד בעוי הבותל הני לחה בלעיבור לינות כו' בל"ל בתיבה הדלא לא יבאר רק ס"ג: [שם בת"ד בעוי הבותל הני לחה בלעיבור לינות כו' בל"ל בתיבה הדלא מהגרמ"ם ז"ל]: מ"ה בתשנה הי' מהלך דרום עד שהיא מגיע לפתח בל עליה כו'. מבתא עיה נבבם בדרך יצר מהבנות בל הבתים לבבלי. בלתי בולם. דאל"ב היה לומנו בבי בחמר הבלונות שבולין דרך עליהם לגבה. וא"ל ע"ב נובה גני הבתים היה בוה לרלבת פבלי. ותמיה עד אבל הבינל היה עוד ה' לחות. לחה מבעינה. לחה מקבה. לחתים ב"ד. לחה כיר. וא"ב מלין יבא הלורה לבינל מלמעלה לגבי הבתים בל' הרע"ב לעיל בריש מ"ג. ובתיבה ג"ב לחלי דבבבבה לעיל מדבריו בת"ד. דבונה בל הבתים לינו רק י"ח לחות. ועי' בלבה"ד פ"ד מהלי בה"ב ה"ב דמוכח דדבריו ג"ב דבונה בל בה בה היה יותר מבבה לחות: שם בתו"ע ד"ה ולחלי בבבבן. ויחה לי כו' לבה בחול לחות בלבינ בינם בל ק"ק מחוכה מבינ בה"ק בל ו' וא"ע דבלבינם הבבה דלא בחבינים דבבבה בלינים כו'. וא"ב דבלבינם דבבה לא לחבה ג"ב בה"ב. לבינם בה"ק מי בבינ מבלבן בה"ה כו' בבי בלא יזנו כו'. ובעבייה מבבע בבינים בבבבן בלבינ בלחי חיבות: מ"ן בבבבה והבינל לב מלחבינו כו'. לבבבב לעיל בבע"ב יל"ע דב"ל לחבינו בבבב בבבבה בלחים היה בבב רק רוחב ל"ב בגד הבינל ובחבינו. וא"ב בב לבי' הרמב"ם והרע"ב בבבבן הלולם. לבר הרע"ב כ' בל בלר מלחבינו בלא לבתבבב לו והרמב"ם בלבבן. והרלב"ד מבינ מה בבבה לבינבה בלא היה הלולם בלא בל בבי מחבה: שם בהרע"ב ד"ה ע"ו לחה. והלולם בבבר כו'. לבינבה לעיל בע"ה בבבה ל"ל בבבבה הבינל חין לבותל הבבינה בלבון וכן לדרום בבבבב בבבה חין לבותל הבדלת הבים. לא יבבן לחיות חבל הלולם בבבבה דבבל בינים לבד בותלה הבינון היה בבבב לחבה. והא לא בבבבה לבינבה מדוע לא בבב בינים בבחב הבינל. וכן הבבבבים בלבה ויבה יותר בבבבה. דל"ל בבבה בבבבה לבינבה בל בבבבבה הבינל. אבל הבבבים בבבבבה בבבבבבן בבים לבינל. וב"מ בבבבה"ב בבבבה לבינבה בבבבבב

מלן לבד מאתכון לפי סברת אתוי"ע בו. (אבל ל"ב דלעת סרע"ב דכוכל המלוני על כבשה סוא כלכל בי"ת אמה אתוני בסכ"ם ולא נתנב בתנבון ספיכל. וכמו דלא נתנבו מתלי עזרה בתנבון עזרה לקמן בכפ"ם. וכ"מ מדבריו לקמן פ"ם מ"ת שכתב י"ת אמה על תלל עם עוני סכותל. וכ"ל הכותל אמת המיטוני). אבל מפי' סרמב"ם במ"ב תמצע דגם הכותל הב' הוא כלכל בצד דומל הסיכל וכן כולן והמיטו"ע לא אבין כן כדעת הרע"ב: שם ד"ה אלולם (בסופו), מש"כ שהבנים אמה רוחב סיה בחוכך פ"ד אמה. וכ"כ עוד בבא"ד דסעודף ע"ו אמה מזה וע"ו אמה מזה סי' בתנך מתפרב לחזרת ע"ז אמה בשיטר כותל הלולם אמת והלולם י"ת כו'. ל"ד בתחב"ת ובכת לתצוב כותל הלולם במערבו עסי' ג"כ עיבוי אמת (עי' זבחים (כ') רש"י ד"ה ס"ב אבל מן הצלשים. ובא (כ"ם כ') בד"ה אני פעבאין וכל הענין דשם) וא"כ סיה לחנו מלה בתנך מתערב לחזרת כ"ת אמה. וחומב ע' בחוכך ע"ע אמה. ואולי לאון הרחב"ד שסביה לעיל שכ' אבל סי' לאולם אלא כותל הזרת כו' הבעיתו. אבל זה דבר אבא"ת לבשש שיהיה שם פרוך בני תיבה. וגם לעיל הפ"ג מבואר שם"ל תקרה ג"כ. וכ"מ להביה בתבות (כ"ת ב') בתד"ה אבסדרה שהיה מגופף תד' רוחות. וזה אין לומר שהיתו הבעבדו הי' תנגד קבן תזרחות לפונים בתוכל הזרת הבנים ולחזרת. דא"כ לא יהי' תלוי שם י"ת. וגם לא יהיה הכותל מוכר כי כותלי הבתים והסיכל נכנסים לבנים:

פרק ה מ"א במשנה וי"ת אמה אתוני בסכ"ם. כ"ל הבלל שבין כותל הבת המערבי עד כותל המערבי של העזרה. ולבני הרע"ב בזה אלא בדיוק ובמנ"ב עליו בב' לעיל מ"ז [ל"ל בכע"ב י"ת אמה של תלל עד הבי הכותל לו ל"ל לבד עובי כו'. מסנהמ"ם ז"ל]: מ"ב מן הקולמות ולנכנסין מרכבה. מהלא קאמר לנכנסין בלא ו' כתו בתיב. מאמר לי דה"ק מסתחלת הקולמות ועד לנכנסין ובולל הקולמות עם הלל הבנים לנכנסין ואתר עסס ביחד ד' אמות. ואולי שהחלל לא היה אמה שלמה לפי הקולמות הי' לריכין לסיותן קרובים לנכנסים כדי שיוכל להגיע עליהם הכבש בשעת תלייתו בתוקלוות שנכנסים להשעיב. ע"כ לא נתן לו קצב בד"ב- וכללו עם מקום הקולמות. ע"ל הקולמות היו עשויין חוליות ופרקים כמין חיפכמיעא ונכפפות ונפתחות. בשעלה בהמה קצבה להפגיע היה שותתן כדי לקרבן להנכנסין. ובגדולה (או בשעה שהיה תולה הבהמה עדי' נלרך לו מקום מרווח להתפשק בחלייתה) אז מקפלן. לכן לא יהיב שיעורא לקולמות לבד ולחלל לבד. כי היו משתנין בשיעורן כפי הצלרך. או ל"ל דלא הפשין בחוליות רק אלא היה קבוע עמידתן במקום אחד אלא מזיזן מלקום למקום כפי הצלרך לקרבן או לרחקן. ונכון בס"ד כי בזה מיושב מה שנמנמו הראשונים ג"ע אודותם: שם בחוי"ע ד"ה מן הקנעות. וכן גם רש"י עליו כ' שמקום הקולמות אלוג כו' ומעשה הין לתמיהת כו'. ל"י איך יתישב לפי' זה לרש"י. דהלא מ"מ ס"ל דהאלג שבין הנכנסין לקולמות הי' מרכבה: מ"ג בחוי"ע ד"ה לשבת הפרוס. ואחי תמה כו'. ואני תמה דהתנן פ"ח דכלים מ"ח החיל מקודש ממנו אחין עובדי כוכבים וע"מ ונכנסים לשם. ובפשטן תוס' הי' כ"ב לחיתי עובד כוכבים לא היה בוטה שום דבר בסד הבנים. ואולי הכוונה דש"י נבנה אבל הוא עלמו לא נכנס לשם. או שהיה ישראל מומר. ועל עיקר פירושם בחוא דאתנוחא דיומא מכשף. ק"ל דהא בשבת פ"ה פליג בית הלל ושמואל וכן סבר גידופי: באא"ד ועשאן דומה לדומה וכו'. אולי ל"ל דומה לדומה וז"ל רש"י ביומא (י"ע) ד"ה על נבח הי מעיין הי' בתין לשם בדומה: שם ד"ה לשבת הקדוחין. הקרבנים מדחין פע"ר בלשבת מדחין כו'. נפ"ז מה לו לדחות ולפרש דקרבי קרבנים דהכא הייני כרם. ולפניו בתפרש ליתא לכ"ז ונוסחת תשובת הרמב"ם לו: ס"ד בתשנה ודנה את הבסוגה. מראה דבכל ע"ם שהיתה בתה תשמרה הדשה למקדש היו דנין אותה וכל תשמר שלא נמלא בו פסול בתחד מסם הי' עושה יו"ש והיו אומרים ביום כו': שם בחוי"ע ד"ה אבא שאול. אתע"ם שהיתה בעיה בקדש היתה פחותה לחול כו'. בכר הקדימוהו בזה הסוד' ביומא (מ' ב') בד"ה דלפי:

מסכת קנים

פרק א מ"ב בהרע"ב ד"ה חטאת שבתבנה. בשני קנין של תוכה כו' אבל קן מסון סוא מ' עולה כו'. וכ"כ לקמן בסוה"מ. ול"ד בלוסיה. דע"כ לא מיירי אבל קן מופרש לבד דא"כ לא סוה כשר אלא פריה אחת. ולכן לקמן פ"ב דבריו מגומגמין בזה אחר שם בבר טומו עליו קמתי דקתן. ולקמן פ"ב מ"כ תמה עליו הרוי"ע בכה"ג: מ"ג חוי"ע ד"ה אחת. מפני שחיבות מסן (אולי ל"ל בהן) כמו האנשים ומופף כו'.

ק"ל אקבן דבמיעת קל דאינו בנשים כדאיתא בר"פ שבועת הפעדות. ובי' מ"ב מ"ת אלא מו"מ סי' מ':

פרק ב מ"א בהר"ב ד"ה לבין הקריבות וכו'. לפי שהיה אחת ואל"ב כו' לפיכך אינו פוסל אלא מ' כנגדו. דבריו אלא כדיוק דמשתע דמשבע פסול סיום בזבל הנשמה(והא נגד מה שאמר בריתא יקח זוג לבני) ופוסל אחד כנגדו סיום במקום שפרח. וסיתר מ"ם לחמה שפי' בחנה דלקמן. וכך הל"ל לפיכך אינו פסול אלא הוא לו אחר במקום שפתרב ובמנ"ב הקום' הביאם הרוי"ע בדבור הא': [שם בחוי"ע ד"ה קן הקומה כו' אבל פרידה כו' אינו יכול להקריב אלא כו' ופירש"י ואלו קן כו'. כ"ל מהנהמ"ם ז"ל]. שם ד"ה אלו, וכתב מעשות דידי' כו'. מיתה דלא דיליה יוכל להקריב לשם מי שהוא ובמנ"ב בחוי"ע בפרק דלעיל מ"ב בד"ה מחלה. ואפי' אם הולם אל אדם אחד צריך להקריב כ"א לשם אותו דבר שהפרש עליו. ועי' בבריות פ"ו מ"ז ובגמרא שם. וכ"ל דה"ה בחטאתי כפרה דאם הבאיסם קן על זבה לא תוכל להביאו על לידה. וכ"ל דאיה מהא דאיתא שם (מ') דאם כ' לידות אל ב' זבות תביאה קרבן א' ואוכלת בקדשים (שבן אם הפרים אל אלב שאכל אחת יוכל מדאוריתא להביאה אל אלב שאכל הוא כמנ"ב הרוי"ע שם פ"ו ת"ז לדעת הרמב"ם). מהא"כ אל לידה ואל זבה (שבן אם הפרים אל אלב והביא אל הדם לא כפר) וכ"מ לי תמוה' נזיר שם בד"ה ואלו. אלא דמשמע מדבריהם שם דאפי' מזיבה אל זבה לא כפר וזה אלא כדברי הרמב"ם הנ"ל. אבל אין דבריהם מוכרחים שם דיל"פ דלהמובן אחר קיים מיתתן להביא אפי' אל כפרה אחרת. ובלא"ה אינו תמה דאפי' ס"ל לפרש דיון דהקריב בחל הרמב"ם לא הוקבע אותו שפרח לאחת אם לעולה ולא יוכל לעשות מהקיבין דעלמא רק כבין אותו שפרח: מ"ג ו"ל הבנינות ל"ה בלוס. עי' בהרע"ב ודבריו לקומים מהמפרש. ולכאורה אין לחס ביאור. ולעד"ל דמלד הדין אינו פוסל א' כנגדו אלא בפרח לבין הקריבות אבל לבין הסמוכה. אינו פוסל ובלקמן מ"ד פרח מן הסמוכה לתפוכת דבין דבה ימותו לבן יקח זוג לבני. ולהכי בעאר קינן סולל דבפריחה פוסל אחד כנגדו מן הדין דשרי פרח לבין הקריבות בזבו גם בחזה אף שחזר לבין הסמוכה. אבל בשביעת דליכא בה פריחה כלל לכן ל"ג בה: מ"ה או שפרח מן הסמלא כו'. עתוי"ע שהחק. ולי טוד קשה מדוע לא בארה הסמנה ב"כ דאם פרח תחלה מן הלדין לחמלא דב"כ ימותו. ולכן נראה דהוא הסכוון בתה שאמר או פרח. וכ"ל דהתחלה קאמר חזר לחמלא כו' עדיין יש תקום לאותן שנלדים אלו יקרבו כו'. ואין הדין שימותו כולן אלא אם חזר אח"כ. וע"ז אמר או שפרח פי' דתחלת הפריחה כו' מהלדין לאחלא ג"ב ימותו כולן. ומה שאמר מן הסמלא לגדין. חוזר על חזר שאמר תחלה. וכה"ג מלינו בפי"ז דכלים מ"ב מפני שהן מקיפין הי' פי' הרמ"ב שם. פי"ל לפרח או שפרח מן הסמלא מתחלה לגד אחד ד"מ לגד אחר שם הסמלא ואח"כ פרח מהם לגד הפני (ולזה יהיו בחמרו לגדדין ל"ב) הלן ימותו. לד הסולה. מן הדין שאם פרח הסמלא. והלד הסמלא. אף דמן הדין הי' יכול להקריב מ"מ אם הסלא ימותו מפני גזירת הלד הפני וכמו דגזרינן בפ"ג. והוא ע"ד הרמב"ם: שם בפ"ח הולכין אחר הרחמן. ב"פ דל"ל אחר הקרב לחמן. אבל אם עדיין לא נקרב רק שהקריבו לחמן. ב"ע מודה דהפולה הוה לגדבה: ולחובתה תביא אחרת מתין הסלא. וכ"מ להדיא מהמשנה דאיילי בשנקרב. והכס"מ שמולה בהפסק ל"ד:

פרק ג מ"ד בהרע"ב ד"ה כיון שבל קן ולקן הוה בפ"ם. המה"כ בזבחים (ס"ז ב' בס"ד): [מ"ה בהרע"ב ד"ה הטאת שנים כו'. הרי עולה אותו מינו הטאת בחים. עי' הרע"ו בזה (זבחים שם) (וכ"כ הרמב"ם אחריו). ולדבריו הנודר קן לא יוכל להביא חור וב"י אלא ב' תורים או בני"ו וחזו מה שאמרו א"מ תורין כנגד בני"ו כו'. ואינו תמה דזה לא שמעינו אלא בחוכה ובדמשכם כולל הטאה שבאיה הטאתה חור כו' אבל בנדר או בנדבה לא שמעינו. וכ"ל להדיא מדברי הרמב"ם הפ"ו מהל' הטמ"ק. ופ"ב ל"ו ה"ו ה"ם בפ"ה הטאתה אלא בחטאה עולות ומחטאה רקיקין דב' קרבנות תלוקין הן בחטאיהן. דאלו בלוקות ואלו בעוחות ומקרבי ע"ם. אבל תורין וב"י דחטאיהן חוין ולבא קרבי ע"ם חודו דיבה. ולבנין הטאתו יל"פ דהכהן א"י איז חטאה עצה לחעלה ואיזו לחטה ואמת עשה הב' תורים לחטה ולריכה להקליב כנגד החור של חטאת חור. או אמת הבנ"ו לחטה ובריכה להקליב עולה ב"י וכן פי' הרמב"ם: שם בחוי"ע ד"ה הרבה. בהטאת הרבה. ובפרש"י. ואם שני מינין היו כו' דאין מביאין חור כנגד בני"ו. תמוה דמיפוא לא דפשה הרבה. ובפרש"י אלפטיו ליתא לכ"ז: [שם ד"ה והעלה אחת (הב' כו' והרי לו זוג ממינו לעולה כו'. כ"ל: שם בד"ה ו"ל אף לחמו כו' דס"ל אחביא אמונה וא"ל לא אחבאת כו' כ"ל. מהגרמ"ם ז"ל]: **סליק סדר קרשים**

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org